

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาเซียนศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบ
และแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ปริญญานิพนธ์
ของ
รพีพัทธ์ชญาณ์ วงษ์ไสว

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
ธันวาคม 2559

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาเซียนศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบ
และแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ปริญญานิพนธ์
ของ
รพีพัทธ์ชญาณ์ วงษ์ไสว

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
ธันวาคม 2559
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาเซียนศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบ
และแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

บทคัดย่อ
ของ
รพีพัทธ์ชญาน์ วงษ์ไสว

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
ธันวาคม 2559

รพีพัชร์ชญาณ์ วงษ์ไสว. (2559). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาชีวศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ประธานควบคุม: อาจารย์ ดร. เกศินี ครุณาสวัสดิ์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีรายวิชาอาชีวศึกษา ก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวนทั้งหมด 34 คน โดยใช้การสุ่มแบบกลุ่ม ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 14 คาบ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ หน่วยการเรียนรู้อาชีวศึกษาโดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี และแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลอง One group pretest – posttest design วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติแบบ t – test for Dependent Sample

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE EFFECT OF ASEAN STUDIES LEARNING ACTIVITIES WITH THE INTEGRATED
GROUP INVESTIGATION INSTRUCTIONAL METHOD AND ROLE-PLAYING
FOR PEACEFUL PROBLEM-SOLVING ABILITIES AMONG
MATTYOMSUKSA TWO STUDENTS

AN ABSTRACT
BY
RAPHATSACHAYA WONGSAWAI

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Science and Learning Management
At Srinakharinwirot University
December 2016

Raphatsachaya Wongsawai. (2016). *The Effect of ASEAN Studies Learning Activities with the Integrated Group Investigation Instructional Method and Role-Playing for Peaceful Problem- Solving Abilities among Mattayomsuksa Two Students*. Masters Thesis, M.Ed. (Educational Science and Learning Management). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Kesinee Karunasawat, Ph.D.

The purposes of this research were to compare the peaceful problem-solving abilities taught in ASEAN studies both before and after the instruction of Mattayomsuksa Two students through the use of learning activities and this instructional method through role-playing.

The sample size used in the research consisted of thirty-four Mattayomsuksa Two students at Princess Sirindhorn's College, in Mueang Nakhon Pathom, in the Nakhon Pathom Province during the second semester of the 2015 academic year. The sample was selected by Cluster Random Sampling. The experimental group was instructed by using the Peaceful Problem-Solving Abilities once a week for fourteen weeks.

The research instruments consisted of unit plans based on ASEAN studies learning activities with the integrated group investigation instructional method, role-playing, a peaceful problem-solving ability test and evaluation form for peaceful resolutions and problem-solving abilities. The data gathered was statistically analyzed by mean scores, standard deviation and a dependent t-test. A group pretest – posttest design was used in this study.

The findings of this research revealed that:

The mean scores of the students on peaceful problem-solving abilities after learning activities employing the integrated group investigation instructional method with role-playing was significantly higher than the pre-test at a statistically significant level of .05

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาเซียนศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบ
และแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ของ

รพีพัทธ์ชญาณ์ วงษ์ไสว

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่ เดือน

พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร.เกศินี ครุณาสวัสดิ์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดนุชา ปนคำ)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.เกศินี ครุณาสวัสดิ์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.วรวิทย์ สุภาพ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากอาจารย์ ดร.เกศินี ครุณาสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำแนะนำปรึกษา ให้กำลังใจ ตลอดจนดูแลอย่างใกล้ชิดจนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ ประธานกรรมการสอบเค้าโครงปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.วรวิมล สุภาพ อาจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข อาจารย์ ดร.รุ่งอรุณ โรจน์รัตนดำรง ไชยศรี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดนุชา ปนคำ ประธานคณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่อง จนทำให้ปริญญานิพนธ์เล่มนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ที่ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์ ดร.ดวงใจ สีเขียว อาจารย์ศศิภัทร จำปา อาจารย์กรรณา วัชรธำรงกุล อาจารย์รุ่งอรุณ ปิยะฤทธิ์ และอาจารย์นิตยา ชังมานนท์ ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี และแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ทำให้เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ทดลองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบคุณผู้บริหารและคณะครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุงและโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัยทุกท่าน ที่ให้การช่วยเหลือเอื้ออาทรด้วยดีตลอดมา รวมทั้งขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัยทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอบคุณเพื่อน ๆ สาขาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ (สังคมศึกษา) นายชัยรัตน์ รอดเคราะห์ นายยุทธนา เชียงจง และนางสาวปัญจพร แสนจันทร์ ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ – คุณแม่ ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำงาน

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ที่พึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณบิดา มารดา ครู-อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

รพีพัชร์ชญาน์ วงษ์ไสว

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี.....	9
แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี.....	10
แนวทางการวัดและประเมินผลความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี..	13
กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม.....	18
บทบาทสมมติ.....	22
อาเซียนศึกษา.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย	52
การกำหนดประชากร.....	52
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	52
เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย.....	52
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	65
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
แบบแผนการทดลอง.....	66
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี รายวิชา อาเซียนศึกษาระหว่างก่อนการเรียนและหลังการเรียนของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการ กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ.....	69
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	75
สรุปผลการวิจัย.....	76
อภิปรายผล.....	77
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	92
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพของเครื่องมือ.....	
ที่ใช้ในการวิจัย.....	93
ภาคผนวก ข คุณภาพเครื่องมือในการวิจัยและผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	105
ประวัติย่อผู้วิจัย	122

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงทักษะสำคัญและเทคนิคที่สอดคล้องกับกระบวนการแก้ปัญหา.....	12
2 กรอบแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบ และแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ.....	54
3 ความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหา ความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติและพฤติกรรมความสามารถในการ แก้ปัญหาอย่างสันติวิธี.....	57
4 แสดงหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้ เป็นกลุ่มกับบทบาทสมมติ.....	59
5 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีกับข้อ คำถามในแบบทดสอบ.....	60
6 เกณฑ์คะแนนระดับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี.....	61
7 แบบแผนการทดลอง.....	66
8 ผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาเซียนศึกษา โดยบูรณาการ กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติที่มีต่อ ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี.....	70
9 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาเซียนศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการ สืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติที่มีต่อ ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี จำแนกตามพฤติกรรม.....	71
10 ผลจากการประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีรายวิชาอาเซียนศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและ แสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ.....	72
11 ผลจากการประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีรายวิชาอาเซียนศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและ แสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ จำแนกตามพฤติกรรม.....	73
12 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของหน่วยการเรียนรู้อาเซียนศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับ บทบาทสมมติ.....	96
13 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการ แก้ปัญหาอย่างสันติวิธี.....	97

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
14 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของสถานการณ์ในแบบทดสอบวัด ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี.....	98
15 แสดงค่าความเชื่อมั่นรายข้อของแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี..	98
16 คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีก่อนเรียนและหลังเรียน.....	99
17 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี	101
18 แสดงค่าความเชื่อมั่นรายข้อของแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่าง สันติวิธี.....	103
19 ผลการประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีก่อนเรียนและหลังเรียน.....	103

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 กรอบเนื้อหาอาเซียนศึกษา.....	39
3 คุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน.....	41

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยในปัจจุบันมีความหลากหลายในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายทางเชื้อชาติ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความหลากหลายทางความคิด ท่ามกลางความหลากหลายดังกล่าวประชาชนทุกคนต้องอยู่ร่วมกันต้องเผชิญปัญหาหลายๆด้านร่วมกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาโรคภัยไข้เจ็บ ปัญหาความมั่นคง ปัญหาความแตกแยกทางการเมือง เป็นต้น ดังนั้นในฐานะพลเมืองของประเทศที่ต้องอยู่ร่วมกันจึงต้องช่วยกันลดปัญหา ลดความขัดแย้ง โดยการช่วยเหลือพึ่งพา ร่วมส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกัน ตลอดจนสร้างความสงบสุขและสันติภาพให้เกิดขึ้นโดยใช้กระบวนการสันติวิธี ดังที่ สิริวรรณ ศรีพหล(2554: 1) อธิบายไว้ว่า โลกปัจจุบันอยู่ในศตวรรษที่ 21 มีประชากรหลายพันล้านคนอาศัยอยู่ในหลายร้อยประเทศ มนุษย์จึงมีความหลากหลายและเป็นพลเมืองของโลกใบเดียวกันในการเผชิญกับปัญหาต่างๆไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม ไฟป่า การคุกคามสภาวะแวดล้อม ปัญหาที่เกิดจากมนุษย์ด้วยกัน เช่น ปัญหาสงคราม การประหัตประหารกัน อาชญากรรม ยาเสพติด ปัญหาแรงงาน เป็นต้น ดังนั้นมนุษย์ในฐานะที่ต้องอยู่ร่วมกันและร่วมเผชิญชะตากรรมเดียวกันจึงต้องช่วยกันลดปัญหาดังกล่าวด้วยการช่วยเหลือพึ่งพา โดยเฉพาะการเข้าใจอันดีต่อกันและกันในส่วนของความเข้าใจอันดีต่อกันและกันนั้นส่วนที่สำคัญที่สุดคือการสร้างสันติภาพหรือการสร้างกระบวนการสันติวิธีให้เกิดขึ้น

การใช้กระบวนการสันติวิธี บุคคลต้องลดการใช้ความรุนแรงและเลือกที่จะแก้ปัญหาโดยสันติวิธีแทน แต่ความรุนแรงที่ปรากฏให้เห็นในสังคมไทยผ่านสื่อมวลชนแขนงต่างๆนับวันยังมีจำนวนมากขึ้น มีรูปแบบที่ซับซ้อนและหลากหลาย โดยเฉพาะปัญหาความรุนแรงในเยาวชน ซึ่งปัญหาความรุนแรงที่เห็นได้ชัดและกำลังทวีความรุนแรงคือ การก่อเหตุทะเลาะวิวาทของเยาวชน สถิตินักเรียนก่อเหตุทะเลาะวิวาทจากกองวิจัยสำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตั้งแต่พ.ศ. 2553 - 2555 พบว่าในปี พ.ศ.2553 มีจำนวนนักเรียนทะเลาะวิวาทถึง 2,662 ครั้ง ปีพ.ศ. 2554 มีจำนวน 2,017 ครั้ง และปีพ.ศ.2555 (ข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มกราคมถึง 16 สิงหาคม) มีจำนวน 1,222 ครั้ง (เจलय คงปริพันธ์.2544: 1) ปัญหาการใช้ความรุนแรงในนักเรียนวัยรุ่น ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน รวมทั้งสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนและสังคม ดังที่ สมพงษ์ จิตระดับ (2546: 7) อธิบายถึงปัญหาความรุนแรงในวัยรุ่น ที่นอกจากจะเป็นเหยื่อของความรุนแรงแล้วยังเป็นผู้ก่อความรุนแรงเองด้วย สังคมไทยได้สร้างเด็กรุ่นใหม่ที่มีลักษณะสภาพร่างกายอ่อนแอ สถิติปัญญามีแนวโน้มต่ำลง ขาดภูมิคุ้มกันต้านทานปัญหารอบตัว หลงใหลในวัตถุนิยม และมีความก้าวร้าวรุนแรง โดยพัฒนาการของเด็กวัยรุ่นอายุระหว่าง 15-18 ปี มีลักษณะทางร่างกายที่เจริญเติบโตเต็มที่ เริ่มมีพัฒนาการทางเพศ ลักษณะทางอารมณ์ต้องการความอิสระ

มากขึ้น มักขัดแย้งกับบิดามารดาอยู่เสมอ ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย มีการแสดงออกที่แข็งกร้าว เปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ ทำตามกลุ่มเพื่อน มีความขัดแย้งกับผู้ใหญ่มากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ.2546: 58) ขณะเดียวกัน ศรัญญา อธิตะ (2553: 12) ได้ศึกษาพฤติกรรม ความรุนแรงในวัยรุ่นและอธิบายไว้ว่า เด็กวัยรุ่นเป็นช่วงระยะเวลาของการเปลี่ยนแปลงทางด้าน ร่างกาย จิตใจ วุฒิภาวะทางอารมณ์ การปรับตัวอยู่ในสังคม ที่สำคัญโดยธรรมชาติของเด็กวัยรุ่นเป็น ช่วงระยะเวลาแห่งการเรียนรู้ หาประสบการณ์ อยากลองสิ่งแปลกใหม่และทำในสิ่งท้าทาย โดยมีความรู้สึกว่าตนเองแน่ เก่ง ไม่เหมือนใครและไม่มีใครเหมือน หลายสิ่งหลายอย่างที่เกิดขึ้นกับคนอื่นจะไม่เกิดกับตนเองและไม่คำนึงผลที่จะเกิดตามมาในอนาคต ซึ่งเป็นสาเหตุนำไปสู่การมีพฤติกรรม เสี่ยงหรือพฤติกรรมความรุนแรงในวัยรุ่นจำนวนมาก ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในช่วงวัย ดังกล่าว จึงมีโอกาสในการมีพฤติกรรมความรุนแรงหรือความขัดแย้งสูงมาก

ตัวอย่างข่าวการทะเลาะวิวาทหรือการใช้ความรุนแรงในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปรากฏในสื่อหนังสือพิมพ์ข่าวสด (2557: online) เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2557 มีกลุ่มเด็ก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งที่อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีเรื่องทะเลาะบาดหมางกัน จนกระทั่งหนึ่งในนักเรียนที่มีเรื่องกันได้ไปตามพี่ชาย ซึ่งเป็นหัวโจก ประจำพื้นที่มาช่วยเคลียร์ปัญหา ขณะที่ฝ่ายคู่กรณีก็ตามพรรคพวกที่เป็นญาติกันมาช่วย พร้อมอาวุธ มีดและปืนครบมือ ก่อนที่ทั้งสองฝ่ายจะเปิดฉากยกพวกตะลุมบอนกันภายในรั้วโรงเรียน ระหว่างที่ทั้งสองฝ่ายกำลังรุมทำร้ายกันอยู่นั้น เกิดเสียงปืนดังขึ้นหนึ่งนัด แต่เหตุการณ์ยังคงซุลมุน กระทั่งหนึ่งในฝ่ายคู่กรณีได้วิ่งเข้ามาใช้อาวุธมีดกระหน่ำแทงใส่ พี่ชายที่เป็นหัวโจกหลายครั้งอย่างบ้าคลั่ง ก่อนจะใช้มีดปาดคอปิดท้าย จนนอนเสียชีวิตคาที่ และต่างฝ่ายต่างแยกย้ายกันหลบหนีไปคนละทาง ทั้งร่าง ผู้เสียชีวิตเอาไว้ในโรงเรียนดังกล่าว ตัวอย่างข่าวการทะเลาะวิวาทหรือการใช้ความรุนแรงใน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นี้สอดคล้องกับเจเลย์ คงปรพันธ์ (2544: 2) อธิบายไว้ว่าปัญหาการก่อ เหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงมากและเป็นปัญหาเรื้อรังที่ยังไม่สามารถหา มาตรการป้องกันและแก้ไขได้อย่างชัดเจน ปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งในด้านความปลอดภัย ของชีวิตความเสียหายต่อทรัพย์สินสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่งผลกระทบต่อตัวเยาวชน เหล่านั้นในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผลการศึกษาหรือในด้านสุขภาพจิตของเด็กที่อาจจะเกิดพฤติกรรม เบี่ยงเบนไปในทางก้าวร้าวรุนแรง ซึ่งอาจจะนำไปสู่การเป็นอาชญากรในที่สุดหากปัญหาดังกล่าว ไม่ได้รับการป้องกันและแก้ไขอย่างถูกวิธี ปัญหาความรุนแรงในนักเรียนวัยรุ่นสะท้อนให้เห็นว่า เยาวชนในช่วงวัยรุ่นยังไม่สามารถแก้ปัญหาการใช้ความรุนแรง การลดความขัดแย้ง ตลอดจนการ แก้ปัญหาอย่างสันติวิธีได้

จากปัญหาข้างต้น จึงต้องมีการจัดการเรียนรู้ในมิติสันติศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการ แก้ปัญหาอย่างสันติวิธีหรือการแก้ปัญหาความขัดแย้ง สอดคล้องกับ สิริวรรณศรีพหล(2554: 2) กล่าวถึงความสำคัญของการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีไว้ว่า การจะทำให้สังคมมีความสงบสุขและสันติ ได้ั้น การใช้การศึกษาโดยเฉพาะมิติของสันติศึกษาสามารถเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่จะนำไปสู่การ แก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้การศึกษาด้านสันติศึกษาจะทำให้มี

นักเรียนซึ่งอยู่ในสังคมที่หลากหลายทางความคิดและความขัดแย้งมีความเข้าใจความเคารพซึ่งกันและกัน □□□□□□□□□□ ได้เรียนรู้การแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมอันจะนำไปสู่ความสมานฉันท์ของคนในประเทศเช่นเดียวกับ วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2554: 110-113) กล่าวถึงความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีในลักษณะของการแก้ปัญหาความขัดแย้งไว้ว่าการแก้ปัญหาความขัดแย้ง (conflict resolution) เป็นทักษะที่สำคัญของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย เป็นการแก้ปัญหาที่ไม่มีความรุนแรง และใช้สันติวิธีด้วยเหตุผลดังนั้นการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีให้กับนักเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง หากนักเรียนได้เข้าใจถึงความแตกต่างความขัดแย้งและความรุนแรงในสังคมจะช่วยให้สามารถนำสันติวิธีไปใช้กับการดำเนินชีวิต เมื่อเยาวชนเติบโตเป็นกำลังสำคัญของประเทศ สิ่งเหล่านี้จะส่งเสริมให้สังคมเกิดความสามัคคีและความปรองดองนำไปสู่สังคมที่มีความสงบสุขและสมานฉันท์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสังคมไทยเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ความแตกต่างหลากหลายที่เพิ่มเข้ามาตลอดจนปัญหาความท้าทายใหม่ๆ ย่อมเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การดำรงอยู่ร่วมกันบนความสามารถที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างสันติวิธีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันและในอนาคต

อาเซียนศึกษาเป็นรายวิชาหนึ่งในความรับผิดชอบของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม เน้นความเข้าใจตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศและสังคมโลก สอดคล้องกับ วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา และอภิรดี ศรีสยาม (2555:2290) อธิบายไว้ว่า สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ล้วนแล้วแต่เป็นเนื้อหาที่สำคัญอย่างยิ่งในการที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ เป็นวิชาที่สามารถนำหลักการต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกันในสังคม การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองดี รับผิดชอบ มีความสามารถทางสังคม มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์อาเซียนศึกษาจึงสามารถนำมาจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีให้กับนักเรียนได้ เพราะสันติวิธีสามารถบูรณาการได้กับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังที่ วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2545: 5) ระบุแนวคิดที่สันติศึกษาเป็นมโนทัศน์ที่สามารถบูรณาการได้ในทุกสาระของหลักสูตรสถานศึกษา เพราะสันติศึกษาเป็นกระบวนการศึกษาที่พัฒนาศักดิ์ศรีหรือคุณค่าของแต่ละบุคคล คำว่าสันติภาพ(peace) มีหลายมิติมิใช่เพียงแต่การปราศจากสงครามหรือไม่มีความรุนแรงเท่านั้น แต่สันติภาพมีความหมายที่กว้างกว่านั้น คือจะต้องเป็นวิถีชีวิตซึ่งสะท้อนมาจากทัศนคติและวิธีการคิด รวมทั้งการมองเพื่อนมนุษย์ว่าทุกคนมีคุณค่าและทุกคนต้องทำงานร่วมกัน ค่านิยมดังกล่าวควรต้องมีอยู่ในจิตใจของแต่ละบุคคลเพื่อจะได้บรรลุถึงจุดหมายของสันติภาพ นอกจากนี้เป้าหมายสำคัญของวิชาอาเซียนศึกษายังเป็นไปเพื่อพัฒนาคุณลักษณะเด็กไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีเป็นคุณลักษณะหนึ่งของเด็กไทยในประชาคมอาเซียน (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553: 4) ถือได้ว่ามีความสำคัญยิ่ง

ในการส่งเสริมนักเรียนให้สามารถนำไปใช้ได้ในการดำเนินชีวิตประจำวันท่ามกลางสังคมที่มีความหลากหลายมากขึ้น อันเป็นความรับผิดชอบของครูสังคมศึกษาที่จะต้องพัฒนาให้กับนักเรียน

แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญในกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีและกระบวนการคิดโดยเน้นที่นักเรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยสนใจใช้กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ เนื่องจากกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหา เกิดการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลและในการทำงานร่วมกัน ดังที่ วัฒนาประชากุล และประสาธน์ เนื่องเฉลิม (2553: 168) อธิบายไว้ว่า กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มเป็นกระบวนการที่ทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการแสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปเป็นคำตอบ ฝึกความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่มและเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหา การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้เป็นการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานทำให้นักเรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูมีบทบาทหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น สร้างสถานการณ์หรือปัญหาเพื่อให้นักเรียนเกิดความขัดแย้งทางความคิด สงสัยและร่วมกันระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหาอย่างหลากหลายวิธี

สำหรับบทบาทสมมติมุ่งให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น ฝึกการใช้ความรู้ความคิดในการตัดสินใจและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเจตคติได้กว้างขวางขึ้นซึ่งสามารถช่วยแก้ปัญหาและลดความขัดแย้งต่าง ๆ ตลอดจนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆของสังคมเป็นอย่างดี ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2550: 358) อธิบายว่า บทบาทสมมติเป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่นหรือเกิดความเข้าใจในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ตนแสดงสอดคล้องกับอารมณ์ ใจเที่ยง (2550: 160) ที่กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในพฤติกรรมและความรู้สึกของผู้อื่น และช่วยให้นักเรียนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม ได้ฝึกการใช้ความรู้ความคิดในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจได้มีโอกาสแสดงออกได้เรียนรู้ด้วยความเพลิดเพลิน และทำให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติจึงเป็นวิธีการสอนที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ฝึกการใช้ความรู้ความคิดในการตัดสินใจและการแก้ปัญหา ฝึกความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่ม เปิดโอกาสให้มีการสร้างการเรียนรู้โดยการถ่ายทอดบทบาทสมมติทำให้เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่กว้างขวางขึ้น ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงาน สามารถทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหา เกิดการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลและในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆของสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาเซียนศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีรายวิชาอาเซียนศึกษาก่อนการเรียนและหลังการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาเซียนศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ดังนี้

1. ได้กิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาเซียนศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี
2. เป็นแนวทางสำหรับครูสังคมศึกษาและรายวิชาอื่นๆในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 8 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 265 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/9 ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 34 คน โดยใช้การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โดยใช้ระยะเวลา 14 สัปดาห์ ละครึ่ง 1 คาบ ละครึ่ง 50 นาที รวมเวลา 14 คาบ

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาสาระวิชาอาเซียนศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางของอาเซียน (ASEAN Curriculum) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบไปด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้

ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องเคารพความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องเสริมสร้างความมั่นคงในอาเซียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เศรษฐกิจที่ยั่งยืนในอาเซียน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. ตัวแปรจัดกระทำได้แก่

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี** หมายถึงความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยใช้วิธีการของสันติวิธีที่ไม่ใช้ความรุนแรงและใช้เหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหา ประกอบด้วย 5 พฤติกรรม ได้แก่ 1) ความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง 2) สามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง 3) สามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการตรวจสอบและระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้ 5) ความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน ซึ่งได้มาจากการประเมินโดยครูและนักเรียนประเมินตนเอง

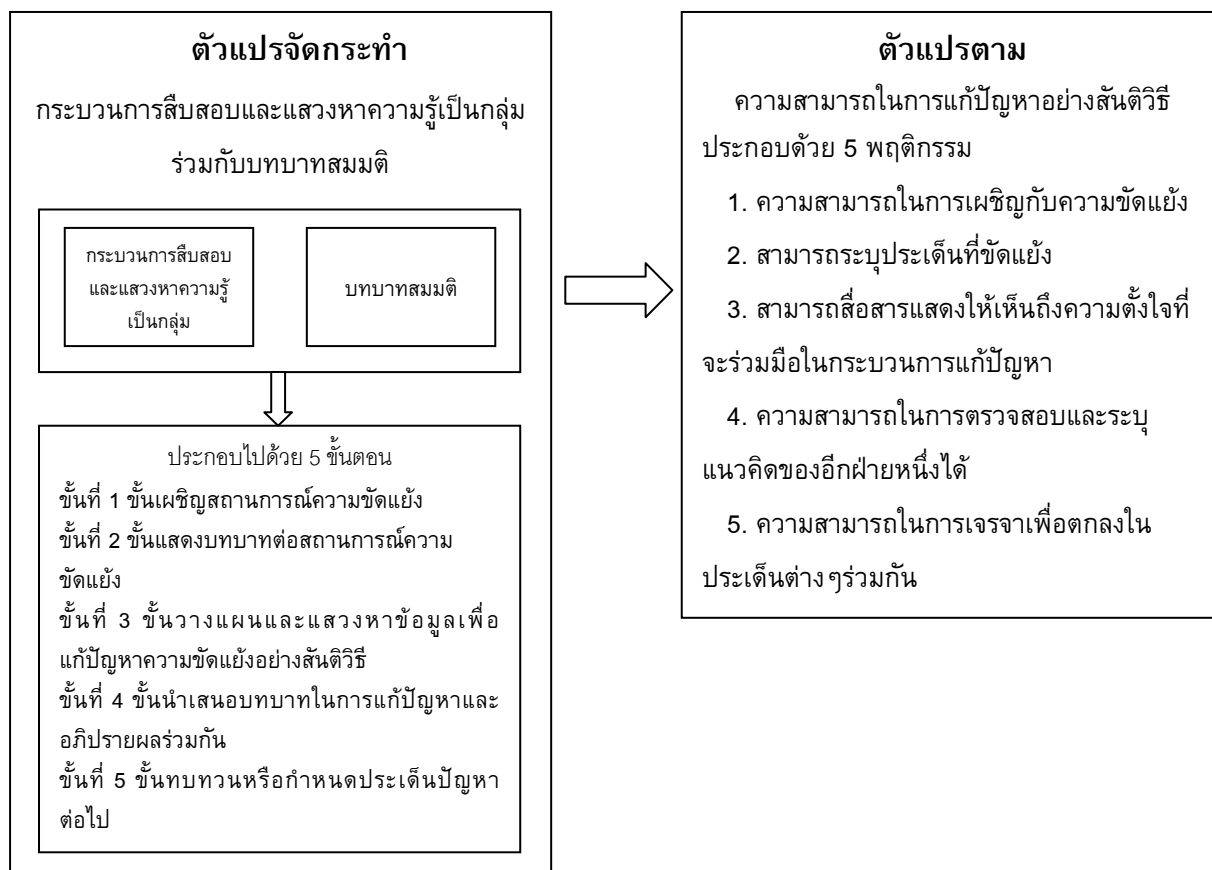
2. **กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ** หมายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มกับบทบาทสมมติ โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ฝึกการใช้ความรู้ความคิดในการตัดสินใจและการแก้ปัญหา ฝึกความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่ม เปิดโอกาสให้มีการสร้างการเรียนรู้โดยการถ่ายทอดบทบาทสมมติ ทำให้เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่กว้างขวางขึ้น เกิดการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลและในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ของสังคม ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์ความขัดแย้ง ขั้นที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทต่อสถานการณ์ความขัดแย้ง ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนและแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอบทบาทในการแก้ปัญหาและอภิปรายผลร่วมกัน ขั้นที่ 5 ขั้นทบทวนหรือกำหนดประเด็นปัญหาต่อไป

3. **อาเซียนศึกษา** หมายถึง การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางของอาเซียน (ASEAN Curriculum) โดยผู้วิจัยจำแนกออกเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เคารพความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องเสริมสร้างความมั่นคงในอาเซียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เศรษฐกิจที่ยั่งยืนในอาเซียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้ร่วมกับบทบาทสมมติ เป็นวิธีการสอนที่มุ่งพัฒนาทักษะการสืบสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้และช่วยดำเนินงานในการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการโดยมีผลทางบวกต่อนักเรียนและครูคือ เป็นกระบวนการที่ทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการแสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปเป็นคำตอบ ฝึกความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่มและเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหาทำให้เกิดการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลและในการทำงานร่วมกัน ในขณะที่เดียวกับบทบาทสมมติเป็นวิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติที่ครูสร้างสถานการณ์ขึ้นมาใกล้เคียงกับความเป็นจริง โดยให้นักเรียนเป็นผู้แสดงบทบาทแสดงความรู้สึกนึกคิดและนำเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรมมาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติมุ่งให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น ฝึกการใช้ความรู้ความคิดในการตัดสินใจและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเจตคติได้กว้างขวางขึ้นตลอดจนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆของสังคมการจัดกิจกรรมในลักษณะนี้เป็นการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานและยังเป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูสามารถสร้างบรรยากาศให้นักศึกษาค้นคว้า สร้างสถานการณ์หรือปัญหาเพื่อให้นักเรียนเกิดความขัดแย้งทางความคิด สงสัย และร่วมกันระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหาอย่างหลากหลายวิธี (วิณา ประชากุล และประสาธน์ เนิ่งเฉลิม. 2553: 168) เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหา ทำให้เกิดการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลและในการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาเซียนศึกษาโดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ซึ่งมีกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาเซียนศึกษาโดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาเซียนศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

1.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

1.2 แนวทางการวัดและประเมินผลความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

2. กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

3. บทบาทสมมติ

4. อาเซียนศึกษา

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทสมมติ

5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับอาเซียนศึกษา

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี เป็นทักษะทางสังคมศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การใช้การศึกษาโดยเฉพาะมิติของสันติศึกษาสามารถเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหความขัดแย้งในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้การศึกษาด้านสันติศึกษาจะทำให้นักเรียนซึ่งอยู่ในสังคมที่แตกต่างหลากหลายมีความเข้าใจ มีความเคารพซึ่งกันและกัน สามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาและลดความขัดแย้งต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม

ในงานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีที่เป็นทักษะในการแก้ปัญหความขัดแย้ง โดยยึดแนวทางตามวลัย อิศรางกูล ณ อยุธยา (2554:110-113) อธิบายถึงความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีในลักษณะของการแก้ปัญหความขัดแย้งไว้ว่า การแก้ปัญหความขัดแย้ง (conflict resolution) เป็นทักษะที่สำคัญของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย เป็นการแก้ปัญหที่ไม่มีความรุนแรง ใช้สันติวิธีด้วยเหตุผล โดยประกอบไปด้วยทักษะสำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง สามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง สามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญห ความสามารถในการตรวจสอบและระบุ

แนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้ และความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็นต่างๆร่วมกัน โดยทักษะพื้นฐานในการเจรจานั้น วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2554: 111-112) ได้กล่าวถึง Scherer ซึ่งได้เสนอทักษะพื้นฐานในการเจรจา (basic negotiating skills) ว่าเป็นทักษะสำคัญในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยแนวทางการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้งต้องมุ่งส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการตรวจสอบความเข้าใจของตนที่มีต่อความคิดของผู้อื่นได้ สามารถตรวจสอบความเข้าใจของผู้อื่นที่มีต่อความคิดของตนเองได้ สามารถอธิบายหรือบอกสิ่งที่ตนเองคิดได้คือสามารถสื่อสารแสดงความคิดให้ผู้อื่นเห็นได้ สามารถพูดคุยประเด็นเกี่ยวกับความต้องการความรู้สึกหรือความสนใจของอีกฝ่ายหนึ่งได้ ตระหนักว่าตนเองมีวิธีการที่จะจัดการหรือแก้ปัญหาที่ขัดแย้งได้ ยอมรับวิธีการของผู้อื่นได้เช่นกัน มีความเข้าใจผู้อื่นที่เรียกว่ารู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความสามารถในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง โดยหลีกเลี่ยงความรุนแรง ไม่พยายามใช้อารมณ์เป็นหลัก สามารถวิเคราะห์ผลเสียที่เกิดจากการแสดงออกถึงความไม่เข้าใจหรือความโกรธ สามารถระงับความรู้สึกไม่พอใจหรือโกรธได้สามารถปรับแนวคิดที่แตกต่าง โดยเน้นความสอดคล้องหรือมีจุดร่วมกันความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นของเนื้อหาสาระมิใช่ประเด็นตัวบุคคล แสวงหาข้อแก้ไขที่ได้ประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย

ดังนั้น ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยใช้วิธีการของสันติวิธีที่ไม่ใช้ความรุนแรงและใช้เหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหา ประกอบด้วย 5 พฤติกรรม ได้แก่

1. ความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง
2. สามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง
3. สามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการตรวจสอบและระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้
5. ความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็นต่างๆร่วมกัน

1.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีสามารถนำแนวทางของสันติศึกษามาใช้ได้ ดังที่มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้อธิบายไว้ ดังต่อไปนี้

สิริวรรณ ศรีพหล(2554: 17) ได้เสนอว่าการจัดการเรียนรู้อย่างสันติวิธีในสถานศึกษา คือการจัดการเรียนการสอนแบบสอนแบบสันติศึกษาการบูรณาการเนื้อหา ในการจัดการเรียนการสอนในส่วนของเนื้อหานั้น โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมต้องนำแนวคิดเกี่ยวกับสันติศึกษามาบูรณาการในบทเรียน เช่น บทเรียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยหรือประวัติศาสตร์โลกในแต่ละสมัยที่มีปัญหาความขัดแย้ง ความรุนแรง และการแก้ปัญหด้วยสันติวิธี เป็นต้น

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสันติภาพผู้สังคมและประเทศชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง สิริวรรณ ศรีพหล (2554:17-18) ได้เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีเรื่องสันติวิธีให้แก่ผู้เรียนเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สอนนำไปจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ดังกิจกรรมต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการแก้ปัญหา กิจกรรมการเรียนการสอนโดยการแก้ปัญหาหรือวิธีสอนโดยการแก้ปัญหา จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งของสังคม อันนำไปสู่ความรุนแรง กิจกรรมนี้จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา และการหาแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อก่อให้เกิดสันติภาพได้

2. กิจกรรมการเรียนการสอนโดยการสืบสวนสอบสวน กิจกรรมการเรียนการสอนโดยการสืบสวนสอบสวนหรือวิธีสอน เป็นวิธีการหนึ่งของการเรียนการสอนสังคมศึกษา โดยเน้นให้ผู้เรียนค้นพบ ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าคำตอบจากข้อมูลต่างๆ แล้วสรุปเพื่อตอบคำถามหรือข้อสงสัย ดังนั้นการสอนให้ผู้เรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้เข้าใจเรื่องสันติภาพ จึงควรนำวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนอย่างยิ่ง

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการอภิปราย กิจกรรมการเรียนการสอนโดยการอภิปรายสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพได้อีกวิธีหนึ่ง การให้ผู้เรียนรู้จักอภิปรายเหตุการณ์ เรื่องราวหรือการกระทำของบุคคลในสังคมที่มีความขัดแย้ง ความรุนแรง โดยให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ เป็นการฝึกทักษะการคิดให้เกิดแก่ผู้เรียน ได้ทราบความรู้สึก ทศนคติของผู้เรียนที่มีต่อความขัดแย้งในสังคมของผู้เรียนอื่นๆ อีกด้วย และให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อนำไปสู่การสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในสังคม

4. กิจกรรมการเรียนการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมการเรียนการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ประกอบการสอนสันติศึกษาได้อีกวิธีหนึ่ง การเรียนเรื่องราวเกี่ยวกับความขัดแย้ง การใช้ความรุนแรง ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำเหล่านั้น ผู้สอนสามารถให้ผู้เรียนลองสวมบทบาทและแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับเหตุการณ์ในสังคม การให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้นๆ จะสะท้อนความรู้สึก โดยเฉพาะความเข้าใจเมื่อตนเองอยู่ในสังคมที่มีความขัดแย้งจะเป็นเช่นใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนในการฝึกวิเคราะห์ปัญหาเหล่านั้น

5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนสันติศึกษาได้อย่างเหมาะสม การให้ผู้เรียนได้เข้าใจในเหตุการณ์ความขัดแย้ง ความรุนแรง ตลอดจนความไม่สงบของสังคม โดยครูจัดเป็นสถานการณ์จำลองเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์จำลองนั้น จะช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจและตระหนักถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมจริงๆ ได้ นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะของการแก้ปัญหา การตัดสินใจ ถ้าอยู่ในสถานการณ์จำลองที่ครูจัดขึ้นว่าผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว เขาต้องเผชิญกับปัญหาหรือมีความรู้สึกอย่างไร และถ้านักเรียนเข้าไปอยู่ในสถานการณ์จำลองนั้นแล้วจะแก้ไขปัญหาอย่างไร

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี สามารถเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหความขัดแย้งในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีแนวทางการจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย ได้แก่ การแก้ปัญหา การสืบสวนสอบสวน การอภิปราย การใช้สถานการณ์จำลอง การสะท้อนทัศนคติ วิธีคิดและค่านิยม การยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่าง การตัดสินใจแก้ปัญหาและปฏิบัติโดยไม่ใช้ความรุนแรง การสรุปข้อตกลงที่อยู่บนพื้นฐานของเหตุผล เป็นต้น

นอกจากนี้ วลัย อิศรางกุล ณ อยุธยา (2554:111)ยังได้เสนอกระบวนการพื้นฐานที่ใช้ในการแก้ปัญหความขัดแย้งและสามารถใช้เป็นกระบวนการสอนได้ ซึ่งมีจุดเน้นในเรื่องคุณค่าของความสัมพันธ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเคารพและการเข้าใจในความแตกต่างของความคิดหรือค่านิยมของบุคคลและความร่วมมือ มีดังนี้

1. วิเคราะห์หาสิ่งที่เป็นความขัดแย้งด้วยการหาข้อเท็จจริง เช่น ใคร ทำอะไร แก่ผู้ใด เกิดผลกระทบอะไร เป็นต้น
2. ระบุประเด็นที่เป็นปัญหา เช่น ทำไมจึงเกิดปัญหความขัดแย้ง เกิดจากสาเหตุใด ทำไมจึงเกิดความแตกต่าง เป็นต้น
3. ระบุทางเลือกในการแก้ปัญหาเป็นการแก้ประเด็นปัญหาที่เป็นสาเหตุ มิใช่ตัวบุคคล ที่มีความคิดเห็นที่ขัดแย้ง พยายามหาทางเลือกหลายๆทาง ต้องใช้การพิจารณาไตร่ตรอง ประมวลความคิดและเสนอทางเลือกสำหรับสองฝ่ายที่ขัดแย้งกันให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน

ตาราง 1 แสดงทักษะสำคัญและเทคนิคที่สอดคล้องกับกระบวนการแก้ปัญหา

ความสามารถในการแก้ปัญหา	เทคนิคสำคัญที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหความขัดแย้ง
1. ความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง	- ต้องให้มีการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นที่ขัดแย้งและแสดงเหตุผลของการมีความคิดเห็นดังกล่าว - ต้องมีการกระตุ้นให้ทุกคนรับผิดชอบในการแก้ปัญหาดังกล่าว
2. สามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง	- ตั้งคำถามให้นักเรียนทุกฝ่ายช่วยกันสรุปประเด็นที่ขัดแย้งให้ชัดเจน
3. สามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหา	- ครูกระตุ้นให้นักเรียนทุกฝ่ายเตรียมตัวในการอภิปรายความขัดแย้งอย่างมีเหตุผลและเปิดเผยตรงไปตรงมา - นักเรียนแต่ละฝ่ายต้องฟังการแสดงผลของอีกฝ่ายหนึ่งอย่างตั้งใจ
4. ความสามารถในการตรวจสอบและระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้	- เน้นให้นักเรียนแต่ละฝ่ายคิดวิเคราะห์มีการอภิปรายประเด็นที่คล้ายกันหรือสิ่งที่อาจตกลงกันได้
5. ความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็นต่างๆร่วมกัน	- อภิปรายร่วมกันและสรุปประเด็นที่ทั้งสองฝ่ายเห็นด้วยและตกลงที่จะยอมรับโดยพื้นฐานของเหตุผล

วลัย อิศรางกูล ณ อยุธยา (2554:112-113) ได้เสนอเทคนิคที่สอดคล้องกับกระบวนการแก้ปัญหา โดยผู้สอนมีบทบาทสำคัญให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงดังตารางต่อไปนี้

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี มีแนวทางการจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย ได้แก่ การแก้ปัญหา การสืบสวนสอบสวน การอภิปราย การใช้สถานการณ์จำลอง การสะท้อนทัศนคติ วิธีคิดและค่านิยม การยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่าง การตัดสินใจแก้ปัญหาและปฏิบัติโดยไม่ใช้ความรุนแรง การสรุปข้อตกลงที่อยู่บนพื้นฐานของเหตุผล เป็นต้น

1.2 แนวทางการวัดและประเมินผลความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีเป็นทักษะกระบวนการซึ่งสามารถใช้วิธีการที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล ดังที่ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2552: 69-72) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถวัดและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรอบด้านทั้งด้านความรู้ ความคิด กระบวนการพฤติกรรมและเจตคติให้เหมาะสมกับ สิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติวิชา และระดับชั้นของผู้เรียน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเที่ยงตรง ยุติธรรมและเชื่อถือได้ในการวัดและประเมินผลผู้สอนสามารถเลือกใช้วิธีการประเมินแบบต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. การสังเกตพฤติกรรม

เป็นการเก็บข้อมูลจากการดูการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน โดยไม่ขัดจังหวะการทำงานหรือการคิดของผู้เรียน การสังเกตพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ทำได้ตลอดเวลา แต่ควรมีกระบวนการและจุดประสงค์ที่ชัดเจนว่าต้องการประเมินอะไร โดยอาจใช้เครื่องมือ เช่น แบบมาตราประมาณค่า แบบตรวจสอบรายการ สมุดจดบันทึก เพื่อประเมินผู้เรียนตามตัวชี้วัดและควรสังเกตหลายครั้ง หลายสถานการณ์ หลายช่วงเวลาเพื่อขจัดความลำเอียง

2. การสอบปากเปล่า

เป็นการให้ผู้เรียนได้แสดงออกด้วยการพูด ตอบประเด็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ตามมาตรฐาน ผู้สอนเก็บข้อมูล จดบันทึก รูปแบบการประเมินนี้ผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง สามารถมีการอภิปรายโต้แย้ง ขยายความปรับแก้ไขความคิดกันได้ มีข้อที่พึงระวัง คืออย่าเพ่งชัดความคิดขณะที่ผู้เรียนกำลังพูด

3. การพูดคุย

เป็นการสื่อสารสองทางอีกประเภทหนึ่ง ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน สามารถดำเนินการเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลก็ได้ โดยทั่วไปมักใช้อย่างไม่เป็นทางการเพื่อติดตามตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพียงใด เป็นข้อมูลสำหรับพัฒนา วิธีการนี้อาจใช้เวลา แต่มีประโยชน์ต่อการค้นหา วินิจฉัยข้อปัญหา ตลอดจนเรื่องอื่นๆที่อาจเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เช่น วิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เป็นต้น

4. การใช้คำถาม

การใช้คำถามเป็นเรื่องปกติมากในการจัดการเรียนรู้ แต่ข้อมูลงานวิจัยบ่งชี้ว่าคำถามที่ครูใช้เป็นด้านความจำและเป็นเชิงการจัดการทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ เพราะถามง่ายแต่ไม่ท้าทายให้ผู้เรียนต้องทำความเข้าใจและเรียนรู้ให้ลึกซึ้ง การพัฒนาการใช้คำถามให้มีประสิทธิภาพแม้จะเป็นเรื่องที่ยาก แต่สามารถทำได้ผลรวดเร็วขึ้นหากผู้สอนมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการประเมินในชั้นเรียนโดยทำการประเมินเพื่อพัฒนาให้เข้มข้น (Clarke, 2005) Clarke ยังได้นำเสนอวิธีการฝึกถามให้มีประสิทธิภาพ 5 วิธี ดังนี้

วิธีที่ 1 ให้คำตอบที่เป็นไปได้หลากหลาย เป็นวิธีที่ง่ายที่สุดในการเริ่มต้นเปลี่ยนการถามแบบความจำให้เป็นคำถามที่ต้องใช้การคิดบ้าง เพราะมีคำตอบที่เป็นไปได้หลายคำตอบ (แต่พึงระวังว่าการใช้คำถามแบบนี้ผู้เรียนต้องผ่านการเรียนรู้ มีความเข้าใจพื้นฐานตามตัวชี้วัดที่กำหนดให้เรียนมาแล้ว) คำถามแบบนี้ทำให้ผู้เรียนต้องตัดสินใจว่าคำตอบใดถูกหรือใกล้เคียงที่สุด เพราะเหตุใด และที่ไม่ถูกเพราะเหตุใด นอกจากนี้การใช้คำถามแบบนี้จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ยิ่งขึ้นอีกหากมีกิจกรรมให้ผู้เรียนทำเพื่อพิสูจน์คำตอบ

วิธีที่ 2 เปลี่ยนคำถามจำให้เป็นประโยคบอกเล่า เพื่อให้ผู้เรียนระบุว่าเห็นด้วยไม่เห็นด้วย พร้อมเหตุผลการใช้วิธีนี้จะต้องให้ผู้เรียนได้อภิปรายกัน ผู้เรียนต้องใช้การคิดที่สูงขึ้นกว่าวิธีแรกเพราะผู้เรียนจะต้องยกตัวอย่างสนับสนุนความเห็นของตน เมื่อให้ประโยคที่ผู้เรียนจะต้องสะท้อนความคิดเห็น ผู้เรียนจะต้องปกป้องหรืออธิบายทัศนะของตน การฝึกด้วยวิธีการนี้บ่อย ๆ จะเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ฟังที่ดี มีจิตใจเปิดกว้างพร้อมรับฟังและเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นผ่านกระบวนการอภิปรายครูใช้วิธีการนี้กระตุ้นให้เกิดการอภิปรายอย่างมีคุณภาพสูงระหว่างเด็กต่อเด็ก และให้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาแก่ทุกคนในชั้นเรียน

วิธีที่ 3 หาสิ่งตรงกันข้าม หรือสิ่งที่ใช่/ถูก สิ่งที่ไม่ใช่/ผิด และถามเหตุผล วิธีการนี้ใช้ได้กับเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริง เช่น จำนวนในวิชาคณิตศาสตร์ การสะกดคำ โครงสร้างไวยากรณ์ในวิชาภาษา เป็นต้น เมื่อได้รับคำถามว่าทำไมทำเช่นนี้ถูกแต่ทำไมผิดหรือทำไมผลบวกลบนี้ผิด หรือทำไมประโยคนี้ถูกไวยากรณ์แต่ประโยคนี้ผิดไวยากรณ์ เป็นต้นจะเป็นโอกาสให้ผู้เรียนคิดและอภิปรายมากกว่าเพียงการถามว่าทำไมโดยไม่มีการเปรียบเทียบกัน และวิธีการนี้จะใช้กับการทำงานคู่มากกว่าถามทั้งห้องแล้วให้ยกมือตอบ

วิธีที่ 4 ให้คำตอบประเด็นสรุปแล้วตามด้วยคำถามให้คิด เป็นการให้ผู้เรียนต้องอธิบายเพิ่มเติม

วิธีที่ 5 ตั้งคำถามจากจุดยืนที่เห็นต่าง เป็นวิธีที่ต้องใช้ความสามารถมากทั้งผู้สอนและผู้เรียน เพราะมีประเด็นที่ต้องอภิปรายโต้แย้งเชิงลึกเหมาะที่จะใช้อภิปรายในประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ปัญหาสุขภาพปัญหาเชิงจริยธรรม เป็นต้น

5. การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ (Journals)

เป็นรูปแบบการบันทึกการเขียนอีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเขียนตอบกระทู้หรือคำถามของครู ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับความรู้ ทักษะที่กำหนดในตัวชี้วัด การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ นี้ นอกจากทำให้ผู้สอนทราบความก้าวหน้าในผลการเรียนรู้แล้ว ยังใช้เป็นเครื่องมือประเมินพัฒนาการด้านทักษะการเขียนได้อีกด้วย

6. การประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment)

เป็นวิธีการประเมินงานหรือกิจกรรมที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติงานเพื่อให้ทราบถึงผลการพัฒนาของผู้เรียน การประเมินลักษณะนี้ ผู้สอนต้องเตรียมสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ ภาระงาน (Tasks) หรือกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การทำโครงการ/โครงการ การสำรวจ การนำเสนอ การสร้างแบบจำลอง การท่องเที่ยวปากเปล่า การสาธิต การทดลองวิทยาศาสตร์ การจัดนิทรรศการ การแสดงละคร เป็นต้น และเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubrics) การประเมินการปฏิบัติ อาจจะปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะงานหรือประเภทกิจกรรม ดังนี้

6.1 ภาระงานหรือกิจกรรมที่เน้นขั้นตอนการปฏิบัติและผลงาน เช่น การทดลองวิทยาศาสตร์ การจัดนิทรรศการ การแสดงละคร แสดงการเคลื่อนไหว การประกอบอาหาร การประดิษฐ์ การสำรวจ การนำเสนอ การจัดทำแบบจำลอง เป็นต้น ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินวิธีการทำงานที่เป็นขั้นตอนและผลงานของผู้เรียน

6.2 ภาระงานหรือกิจกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างลักษณะนิสัย เช่น การรักษาความสะอาด การรักษาสาธารณสมบัติ/สิ่งแวดล้อม กิจกรรมหน้าเสาธง เป็นต้น จะประเมินด้วยวิธีการสังเกต จดบันทึกเหตุการณ์เกี่ยวกับผู้เรียน

6.3 ภาระงานที่มีลักษณะเป็นโครงการ/โครงการ เป็นกิจกรรมที่เน้นขั้นตอนการปฏิบัติและผลงานที่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการ จึงควรมีการประเมินเป็นระยะๆ เช่น ระยะก่อนดำเนินโครงการ/โครงการ โดยประเมินความพร้อม การเตรียมการและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงาน ระยะระหว่างดำเนินโครงการ/โครงการ จะประเมินการปฏิบัติจริงตามแผนวิธีการและขั้นตอนที่กำหนดไว้ และการปรับปรุงระหว่างปฏิบัติ สำหรับระยะสิ้นสุดการดำเนินโครงการ/โครงการโดยการประเมินผลงานผลกระทบและวิธีการนำเสนอผลการดำเนินโครงการ/โครงการ

6.4 ภาระงานที่เน้นผลผลิตมากกว่ากระบวนการขั้นตอนการทำงาน เช่น การจัดทำแผนผัง แผนที่ แผนภูมิกราฟ ตาราง ภาพ แผนผังความคิด เป็นต้น อาจประเมินเฉพาะคุณภาพของผลงานก็ได้ในการประเมินการปฏิบัติงาน ผู้สอนต้องสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ประกอบการประเมิน เช่น แบบมาตราประมาณค่าแบบบันทึกพฤติกรรม แบบตรวจสอบรายงาน แบบบันทึกผลการปฏิบัติ เป็นต้น

7. การประเมินด้วยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment)

แฟ้มสะสมงานเป็นการเก็บรวบรวมชิ้นงานของผู้เรียนเพื่อสะท้อนความก้าวหน้าและความสำเร็จของผู้เรียน เช่น แฟ้มสะสมงานที่แสดงความก้าวหน้าของผู้เรียน ต้องมีผลงานใน

ช่วงเวลาต่างๆ ที่แสดงถึงความก้าวหน้าของผู้เรียน หากเป็นแฟ้มสะสมงานดีเด่นต้องแสดงผลงานที่สะท้อนความสามารถของผู้เรียน โดยผู้เรียนต้องแสดงความคิดเห็นหรือเหตุผลที่เลือกผลงานนั้นเก็บไว้ตามวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน แนวทางในการจัดทำแฟ้มสะสมงาน มีดังนี้

7.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน ว่าต้องการสะท้อนเกี่ยวกับความก้าวหน้าและความสำเร็จของผู้เรียนในเรื่องใดด้านใด ทั้งนี้ อาจพิจารณาจากตัวชี้วัด/มาตรฐานการเรียนรู้

7.2 วางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงานที่เน้นการจัดทำชิ้นงาน กำหนดเวลาของการจัดทำแฟ้มสะสมงานและเกณฑ์การประเมิน

7.3 จัดทำแผนแฟ้มสะสมงานและดำเนินการตามแผนที่กำหนด

7.4 ให้ผู้เรียนเก็บรวบรวมชิ้นงาน

7.5 ให้มีการประเมินชิ้นงานเพื่อพัฒนาชิ้นงานควรประเมินแบบมีส่วนร่วมโดยผู้ประเมิน ได้แก่ ตนเอง เพื่อนผู้สอน ผู้ปกครอง บุคคลที่เกี่ยวข้อง

7.6 ให้ผู้เรียนคัดเลือกชิ้นงาน ประเมินชิ้นงานตามเงื่อนไขที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนด เช่น ชิ้นงานที่ยากที่สุด ชิ้นงานที่ชอบที่สุด เป็นต้น โดยดำเนินการเป็นระยะอาจจะเป็นเดือนละครึ่งหรือบทเรียนละครึ่งก็ได้

7.7 ให้ผู้เรียนนำชิ้นงานที่คัดเลือกแล้วจัดทำเป็นแฟ้มที่สมบูรณ์ ซึ่งควรประกอบด้วย หน้าปก คำนำ สารบัญ ชิ้นงาน แบบประเมินแฟ้มสะสมงาน และอื่นๆตามความเหมาะสม

7.8 ผู้เรียนต้องสะท้อนความรู้สึกและความคิดเห็นต่อชิ้นงานหรือแฟ้มสะสมงาน

7.9 สถานศึกษาควรจัดให้ผู้เรียนแสดงผลงานและชิ้นงานเมื่อสิ้นภาคเรียน/ปีการศึกษาตามความเหมาะสม

8. การวัดและประเมินด้วยแบบทดสอบ

เป็นการประเมินตัวชี้วัดด้านการรับรู้ข้อเท็จจริง (Knowledge) ผู้สอนควรเลือกใช้แบบทดสอบให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินนั้น ๆ เช่น แบบทดสอบเลือกตอบ

9. แบบทดสอบถูก-ผิดแบบทดสอบจับคู่ แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบความเรียง เป็นต้น ทั้งนี้แบบทดสอบที่จะใช้ต้องเป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพมีความเที่ยงตรง (Validity) และเชื่อมั่นได้ (Reliability)

10. การประเมินด้านความรู้สึกนึกคิด

เป็นการประเมินคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะ และเจตคติที่ควรปลูกฝังในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการวัดและประเมินผลเป็นลำดับขั้นจากต่ำสุดไปสูงสุดดังนี้

10.1 ขั้นรับรู้ เป็นการประเมินพฤติกรรมที่แสดงออกว่ารู้จัก เต็มใจ สนใจ

10.2 ขั้นตอบสนอง เป็นการประเมินพฤติกรรมที่แสดงว่าเชื่อฟัง ทำตาม อาสาทำ พอใจที่จะทำ

10.3 **ชั้นเห็นคุณค่า (ค่านิยม)** เป็นการประเมินพฤติกรรมที่แสดงความเชื่อ ซึ่งแสดงออกโดยการกระทำหรือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ยกย่องชมเชย สนับสนุนช่วยเหลือหรือทำกิจกรรมที่ตรงกับความเชื่อของตน ทำด้วยความเชื่อมั่น ศรัทธาและปฏิเสธที่จะกระทำในสิ่งที่ขัดแย้งกับความเชื่อของตน

10.4 **ชั้นจัดระบบคุณค่า** เป็นการประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม อภิปรายเปรียบเทียบ จนเกิดอุดมการณ์ในความคิดของตนเอง

10.5 **ชั้นสร้างคุณลักษณะ** เป็นการประเมินพฤติกรรมที่มีแนวโน้มว่าจะประพฤติปฏิบัติเช่นนั้นอยู่เสมอในสถานการณ์เดียวกัน หรือเกิดเป็นอุปนิสัย

การวัดและประเมินผลด้านจิตพิสัย ควรใช้การสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติเป็นหลัก และสังเกตอย่างต่อเนื่องโดยมีการบันทึกผลการสังเกต ทั้งนี้ อาจใช้เครื่องมือการวัดและประเมินผล เช่น แบบมาตราประมาณค่า แบบตรวจสอบรายการแบบบันทึกพฤติกรรม แบบรายงานพฤติกรรมตนเอง เป็นต้น นอกจากนี้ อาจใช้แบบวัดความรู้และความรู้สึกเพื่อรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม เช่น แบบวัดความรู้โดยสร้างสถานการณ์เชิงจริยธรรม แบบวัดเจตคติ แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นต้น

11. การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

เป็นการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน จึงควรใช้การประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment) ร่วมกับการประเมินด้วยวิธีการอื่น ภาระงาน (Tasks) ควรสะท้อนสภาพความเป็นจริงหรือใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากกว่าเป็นการปฏิบัติกิจกรรมทั่วไป ดังนั้นการประเมินตามสภาพจริงจะต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลไปด้วยกันและกำหนดเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) ให้สอดคล้องหรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง

12. การประเมินตนเองของผู้เรียน (Student Self-assessment)

การประเมินตนเองนับเป็นทั้งเครื่องมือประเมินและเครื่องมือพัฒนาการเรียนรู้ เพราะทำให้ผู้เรียนได้คิดใคร่ครวญว่าได้เรียนรู้อะไร เรียนรู้อย่างไร และผลงานที่ทำนั้นดีแล้วหรือยัง การประเมินตนเองจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้การประเมินตนเองของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จได้ดีจะต้องมีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีเกณฑ์ที่บ่งบอกความสำเร็จของชิ้นงาน/ภาระงานและมาตรการการปรับปรุงแก้ไขตนเองเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดชัดเจนและผู้เรียนได้รับทราบหรือร่วมกำหนดด้วย จะทำให้ผู้เรียนทราบว่าตนถูกคาดหวังให้รู้อะไร ทำอะไร มีหลักฐานใดที่แสดงการเรียนรู้ตามความคาดหวังนั้น หลักฐานที่มีคุณภาพควรมีเกณฑ์เช่นไรเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนพิจารณาประเมิน ซึ่งหากเกณฑ์เกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนด้วยจะเป็นการเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น การที่ผู้เรียนได้ใช้การประเมินตนเองบ่อย ๆ โดยมีกรอบแนวทางการประเมินที่ชัดเจนนี้ จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินได้ค่อนข้างจริงและซื่อสัตย์ คำวิจารณ์ คำแนะนำของผู้เรียนมักจะจริงจังมากกว่าของครู การประเมินตนเองจะเกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น หากผู้เรียนทราบสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขและ

ตั้งเป้าหมายการปรับปรุงแก้ไขของตนแล้วฝึกฝน พัฒนาโดยการดูแลสนับสนุนจากผู้สอนและความร่วมมือของครอบครัวเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินตนเองมีหลายรูปแบบ เช่น การอภิปรายการเขียนสะท้อนผลงาน การใช้แบบสำรวจการพูดคุยกับผู้สอน เป็นต้น

13. การประเมินโดยเพื่อน (Peer Assessment)

เป็นเทคนิคการประเมินอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าจะนำมาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เข้าถึงคุณลักษณะของงานที่มีคุณภาพ เพราะการที่ผู้เรียนจะบอกได้ว่าชิ้นงานนั้นเป็นเช่นไร ผู้เรียนต้องมีความเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนว่าเขากำลังตรวจสอบอะไรในงานของเพื่อน ฉะนั้น ผู้สอนต้องอธิบายผลที่คาดหวังให้ผู้เรียนทราบก่อนที่จะลงมือประเมิน การที่จะสร้างความมั่นใจว่าผู้เรียนเข้าใจการประเมินรูปแบบนี้ควรมีการฝึกผู้เรียน โดยผู้สอนอาจหาตัวอย่าง เช่น งานเขียน ให้นักเรียนเป็นกลุ่มตัดสินใจว่าควรประเมินอะไร และควรให้คำอธิบายเกณฑ์ที่บ่งบอกความสำเร็จของภาระงานนั้น จากนั้นให้ผู้เรียนประเมินภาระงานเขียนที่เป็นตัวอย่างนั้นโดยใช้เกณฑ์ที่ช่วยกันสร้างขึ้น หลังจากนั้นครูตรวจสอบการประเมินของผู้เรียนและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนที่ประเมินเกินจริง การใช้การประเมินโดยเพื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้เกิดการประเมินรูปแบบนี้ กล่าวคือ ผู้เรียนต้องรู้สึกผ่อนคลาย เชื่อใจกัน และไม่อคติ เพื่อการให้ข้อมูลย้อนกลับจะได้ชื่อตรงเป็นเชิงบวกที่ให้ประโยชน์ ผู้สอนที่ให้ผู้เรียนทำงานกลุ่มตลอดภาคเรียนแล้วใช้เทคนิคเพื่อนประเมินเพื่อนเป็นประจำ จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การให้ข้อมูลย้อนกลับที่เข้มข้นได้

ดังนั้น ผู้สอนสามารถเลือกวิธีการในการวัดและประเมินผลความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีได้อย่างหลากหลาย ซึ่งวิธีการในการวัดและประเมินผลความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีที่ผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้มีหลายวิธี ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรม การสอบปากเปล่า การพูดคุย การใช้คำถาม การประเมินการปฏิบัติ การประเมินด้านความรู้สึกนึกคิด เป็นต้น โดยสามารถนำมาใช้ได้ทั้งก่อนระหว่างและหลังการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ทราบถึงการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

2. กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Instructional Method)

2.1 ความเป็นมาของกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

จอยส์ และ วิล (Yoyce & Weil, 1996: 80-88; อ้างอิงจาก ทิศนา ขัมมณี. 2547: 248) เป็นผู้พัฒนารูปแบบนี้จากแนวคิดหลักของเธเลน (Thelen) 2 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (inquiry) และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (knowledge) เธเลนได้อธิบายว่า สิ่งสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกหรือความต้องการที่จะสืบค้นหรือแสวงหาความรู้ก็คือตัวปัญหา แต่ปัญหานั้นจะต้องมีลักษณะที่มีความหมายต่อผู้เรียนและท้าทายเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาคำตอบ นอกจากนั้นปัญหาที่ชวนให้เกิดความงุนงงสงสัย หรือ

ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด จะยิ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเสาะแสวงหาความรู้หรือคำตอบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมนุษย์อาศัยอยู่ในสังคม ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมเพื่อสนองความต้องการของตนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม ความขัดแย้งทางความคิดที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือในกลุ่ม จึงเป็นสิ่งที่บุคคลต้องพยายามหาหนทางจัดแก้ไขหรือจัดการทำความเข้าใจให้เป็นที่น่าพอใจหรือยอมรับทั้งของตนเองและผู้เกี่ยวข้อง ส่วนในเรื่อง “ความรู้” นั้น เกล็นมีความเห็นว่า ความรู้เป็นเป้าหมายของกระบวนการสืบสอบทั้งหลาย ความรู้เป็นสิ่งที่ได้จากการนำประสบการณ์หรือความรู้เดิมมาใช้ในประสบการณ์ใหม่ ดังนั้นความรู้จึงเป็นสิ่งที่ค้นพบผ่านกระบวนการสืบสอบโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์

2.2 วัตถุประสงค์ของกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

วัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้มุ่งพัฒนาทักษะในการสืบสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ

2.3 ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มนั้นมีนักวิชาการและนักการศึกษากล่าวไว้คล้ายคลึงกันหลายท่าน ดังต่อไปนี้

ทิสนา แคมมณี (2547: 249-250) กล่าวถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มไว้ 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้งุนงงสงสัยปัญหาหรือสถานการณ์ที่ใช้ในการกระตุ้นความสนใจและความต้องการ ในการสืบสอบและแสวงหาความรู้ต่อไป นั้น ควรเป็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน และจะต้องมีลักษณะที่ชวนให้งุนงงสงสัย เพื่อท้าทายความคิดและความใฝ่รู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและพยายาม กระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งหรือความแตกต่างทางความคิดขึ้น เพื่อท้าทายให้ผู้เรียนพยายามหาทางเสาะแสวงหาข้อมูลหรือวิธีการพิสูจน์ทดสอบความคิดของตน เมื่อมีความแตกต่างทางความคิดเกิดขึ้น ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนที่มีความคิดเห็นเดียวกันรวมกลุ่มกัน หรืออาจรวมกลุ่มโดยให้แต่ละกลุ่มมีสมาชิกที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันก็ได้

ขั้นที่ 3 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ เมื่อกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันแล้ว สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนว่าจะแสวงหาข้อมูลอะไร กลุ่มจะพิสูจน์อะไร จะตั้งสมมติฐานอะไร กลุ่มจำเป็นต้องมีข้อมูลอะไร และจะไปแสวงหาที่ไหน หรือจะได้ข้อมูลนั้นมาได้อย่างไร จะต้องใช้เครื่องมืออะไรบ้าง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว จะวิเคราะห์อย่างไร และจะสรุปผลอย่างไร ใครจะช่วยหาอะไร จะใช้เวลาเท่าใด ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการสืบสอบ

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการ การกลุ่ม ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการทำงานให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับ การวางแผน แหล่งความรู้ และการทำงานร่วมกัน

ขั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนดำเนินการเสาะแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำและติดตามการทำงานของนักเรียน

ขั้นที่ 5 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล เมื่อกลุ่มรวบรวมข้อมูลได้มาแล้ว กลุ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูลและ สรุปผล ต่อจากนั้นจึงให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผล อภิปรายผลร่วมกันทั้งชั้น และประเมินผลทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับ

ขั้นที่ 6 ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป การสืบสอบและเสาะแสวงหาความรู้ของกลุ่มตามขั้นตอนข้างต้นช่วยให้กลุ่มได้รับความรู้ ความเข้าใจ และคำตอบในเรื่องที่ศึกษา และอาจพบประเด็นที่เป็นปัญหา ชวนให้ถุ่่งงสงสัยหรืออยากรู้ต่อไป ผู้เรียนสามารถเริ่มต้นวงจรการเรียนรู้ใหม่ ตั้งแต่ขั้นที่ 1 เป็นต้นไป การเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ จึงอาจมีต่อเนื่องไปเรื่อยๆตามความสนใจของผู้เรียน

สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2545: 149-150) อธิบายขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มว่า มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเสนอปัญหา เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนนำเสนอปัญหาให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบ เพราะปัญหาจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ อยากรู้ อยากเรียน เกิดความกระตือรือร้นที่จะหาทางแก้ไข โดยผู้สอนอาจนำเสนอได้หลายวิธี เช่น พังทเป ดุวิดิทัศน์ อ่านข่าวให้ฟัง การเล่าเรื่อง เป็นต้น

2. ขั้นพิจารณาปัญหา ประกอบด้วย

2.1 ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนทั้งชั้นร่วมกันพิจารณาปัญหาหรือเรื่องที่ผู้สอนนำเสนอโดยวิเคราะห์เป็นปัญหาหรือประเด็นย่อยหลายๆประเด็น

2.2 แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ 4-6 คน และ มอบหมายงานให้กลุ่มย่อย โดยอาจจะให้กลุ่มเลือกปัญหาหรือผู้สอนมอบหมายเพื่อร่วมกันศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเป็นคำตอบหรือแนวทางแก้ไขปัญหา

3. ขั้นวางแผน ผู้เรียนแต่ละกลุ่มวางแผนการทำงาน โดยอาจแบ่งงานกันเพื่อเตรียมไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ อาจจะเป็นสถานที่หรือบุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้องที่อยู่ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน บริษัทห้างร้าน ธนาคาร ตลาด กำนัน ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล ฯลฯ โดยใช้วิธีการอ่าน ค้นคว้า สอบถาม สัมภาษณ์ เป็นต้น

4. ขั้นลงมือปฏิบัติงานผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานตามแผนที่ร่วมกันวางไว้ โดยแยกย้ายกันไปค้นคว้า หาข้อมูลอาจแบ่งเป็นกลุ่มหรือแยกเป็นรายบุคคลก็ได้

5. ขั้นรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอผลงาน

5.1 ผู้เรียนแต่ละกลุ่มกลับเข้าร่วมกลุ่มย่อยร่วมกัน รวบรวม วิเคราะห์ เรียบเรียงข้อมูล และหาข้อสรุปเพื่อเตรียมนำเสนอต่อที่ประชุม

5.2 ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานต่อที่ประชุม โดยนำเสนอทั้งข้อมูลที่ค้นคว้าได้ ข้อสรุปของกลุ่มและวิธีการสืบเสาะหาความรู้กลุ่ม

5.3 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการเรียนรู้

6. ขัณฑ์บทวนและเชื่อมโยงความรู้ใหม่

ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาบทวนแต่ละประเด็นปัญหาว่าประเด็นใด เป็นปัญหาต่อเนื่อง ประเด็นใดเป็นปัญหาเพิ่มขึ้น เพื่อจะสรุปเชื่อมโยงการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่องโดยเริ่มดำเนินการตามขั้นตอนที่ 1 ในวงรอบใหม่

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มตามแนวคิดของทิสนา แคมมณี ซึ่งมี 6 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้งุนงงสงสัย

ขั้นที่ 2 ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น

ขั้นที่ 3 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้

ขั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้

ขั้นที่ 5 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล

ขั้นที่ 6 ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป

2.4 จุดเด่นกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

ทิสนา แคมมณี (2547: 250) กล่าวถึงผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มว่า ผู้เรียนจะสามารถสืบสอบและเสาะแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เดความใฝ่รู้และมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้นและได้พัฒนาทักษะการสืบสอบ (Inquiry skills) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (scientific process skills) และทักษะการทำงานกลุ่ม (group work skills) สอดคล้องกับวิชา ปรากฏ และประสาท เนื่องฉลิม (2553: 168) อธิบายว่ากระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการแสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปเป็นคำตอบ ผึกความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่มและเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหา การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้เป็นการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานและยังเป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้สอนมีบทบาทหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศให้นักศึกษาค้นคว้า สร้างสถานการณ์หรือปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางความคิด สงสัย และร่วมกันระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหาอย่างหลากหลายวิธี

ดังนั้น กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มจึงสามารถนำมาจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนากทักษะในการแก้ปัญหา ทำให้เกิดการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลและในการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

3. บทบาทสมมติ

3.1 ความหมายของบทบาทสมมติ

ขวัญชีวา อ่วมชีพ (2554: 7) ให้ความหมายการสอนโดยใช้บทบาทสมมติว่า หมายถึง การสอนที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติขึ้นมาที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงบทบาทสมมตินั้นๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางด้านความรู้ ความคิด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

ทิศนา แคมมณี (2550: 358) อธิบายว่า วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงและแสดงออกมาตามความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของตน และนำเอาการแสดงออกของผู้แสดงทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่สังเกตพบว่าเป็นข้อมูลในการอภิปรายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 160) อธิบายว่า การสอนโดยใช้บทบาทสมมติ หมายถึง วิธีสอนที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติขึ้นจากความเป็นจริงมาให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามที่ผู้เรียนคิดว่าควรจะเป็นผู้สอนจะใช้การแสดงออกทั้งทางด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นพื้นฐานในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียนอันจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระของบทเรียนอย่างลึกซึ้งรู้จักปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

สุพิน บุญชูวงศ์ (2544: 67) กล่าวถึง วิธีสอนที่ใช้บทบาทที่สมมติขึ้นจากความเป็นจริง มาเป็นเครื่องมือในการสอนโดยที่ครูสร้างสถานการณ์สมมติและบทบาทขึ้นมามาให้นักเรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น มีการนำการแสดงออกทั้งทางด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรมของผู้แสดงมาใช้เป็นพื้นฐานในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่นักเรียนในเรื่องความรู้สึกรู้สึกพฤติกรรมและปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า บทบาทสมมติ หมายถึง วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์ขึ้นมาใกล้เคียงกับความเป็นจริง โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงบทบาทแสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิด และนำเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรมมาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

3.2 วัตถุประสงค์ของบทบาทสมมติ

ทิศนา แคมมณี (2550: 358) กล่าวว่า วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่นหรือเกิดความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ตนแสดง

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 160) อธิบายจุดมุ่งหมายของการแสดงบทบาทสมมติไว้ว่า เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในพฤติกรรมและความรู้สึกของผู้อื่น และช่วยให้ผู้เรียนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม ได้ฝึกการใช้ความรู้ ความคิดในการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ ได้มี

โอกาสแสดงออกได้เรียนด้วยความเพลิดเพลิน และทำให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น

สิริวรรณ ศรีพหล และพันทิพา อุทัยสุข (2540: 106) กล่าวถึง เป้าหมายการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นการนำเอาตัวอย่างพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในสังคมมาให้ผู้เรียนได้ศึกษา ซึ่งผลที่จะได้รับจากการศึกษาโดยวิธีการดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจความรู้สึกของบุคคลอื่นๆ และเมื่อสำรวจแล้วก็จะสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้นในเชิงเจตคติ และผู้เรียนได้มีโอกาสในการศึกษาความสัมพันธ์และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่ม อีกทั้งผู้เรียนยังได้มีโอกาสฝึกฝนวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มในบุคคล หรือระหว่างบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้เรียนยังได้มีโอกาสพัฒนาค่านิยมในเรื่องความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่นอีกด้วย นอกจากนั้นผู้เรียนสามารถสำรวจเจตคติของตนเอง รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องโดยการเรียนรู้จากเจตคติของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง

ระวีวรรณ วุฒิประสิทธิ์ (2530: 74-75) อธิบายจุดมุ่งหมายในการใช้บทบาทสมมติไว้ว่าการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเจตคติ และความคิดต่างๆ ได้กว้างขวางขึ้น และช่วยให้ผู้สอนทราบถึงเจตคติและความคิดของผู้เรียน และยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ของสังคมได้กว้างขวางยิ่งขึ้น อีกทั้งเพื่อเตรียมผู้เรียนในการปฏิบัติเทคนิคบางอย่างในสถานการณ์จริง และช่วยในการทดสอบสมมติฐานสำหรับการแก้ปัญหา นอกจากนั้นยังช่วยฝึกความเป็นผู้นำและทักษะอื่นๆ ทางสังคมให้แก่ผู้เรียน

สรุปได้ว่า การสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ เป็นวิธีการที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น ฝึกการใช้ความรู้ความคิดในการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเจตคติได้กว้างขวางขึ้น ตลอดจนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ของสังคม

3.3 องค์ประกอบสำคัญของวิธีสอนโดยบทบาทสมมติ

ทิศนา แคมมณี (2550: 358) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญ(ที่ขาดไม่ได้) ของวิธีสอนแบบบทบาทสมมติ ไว้ดังนี้

1. มีผู้สอนและผู้เรียน
2. มีสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติ
3. มีการแสดงบทบาทสมมติ
4. มีการอภิปรายเกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้แสดง และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ
5. มีผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

สิริวรรณ ศรีพหล และพันทิพา อุทัยสุข (2540: 106) กล่าวถึงองค์ประกอบของการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ มีดังนี้

1. ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์ การแสดงบทบาทสมมติ เมื่อนำมาปฏิบัติในห้องเรียน แล้วจะแยกกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มผู้แสดงเป็นกลุ่มที่ได้รับมอบหมายบทบาทจากครูผู้สอนแล้ว จากการวางแผนการเรียนการสอนของผู้เรียนทั้งชั้นให้แสดงบทบาทต่างๆ กับกลุ่มผู้ชมซึ่งจะเป็นกลุ่มสังเกตการณ์ โดยจะนำผลจากการสังเกตไปอภิปรายภายหลัง

2. เหตุการณ์ ประเด็นหรือปัญหา ซึ่งอาจจะหยิบยกจากในแบบเรียน หรือผู้สอนสร้างขึ้นใหม่เองตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ว่าจะให้ผู้เรียนรู้อะไรจากเหตุการณ์นั้น โดยทั่วไปผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดเหตุการณ์เอง และนำเหตุการณ์นั้นๆ มาเสนอแก่ผู้เรียนเพื่อการแสดงต่อไป

3. จากและสื่อการสอน จากมีเพียงที่จำเป็นเท่านั้น หรืออาจไม่ใช่เลยก็ได้ ส่วนสื่อการสอนก็เช่นกัน จำเป็นไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะความสำคัญของการเรียนการสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมติขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้แสดงมากกว่าสิ่งใด

สรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญของวิธีสอนโดยบทบาทสมมติจะต้องประกอบไปด้วยผู้สอน ผู้เรียนที่ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์ สถานการณ์สมมติหรือประเด็นปัญหาสมมติ การอภิปรายและการสรุปผลการเรียนรู้

3.4 ขั้นตอนของวิธีสอนโดยบทบาทสมมติ

ทิตนา แคมมณี (2550 : 358-359) อธิบายขั้นตอนสำคัญของการสอนไว้ดังนี้

1. ผู้สอน / ผู้เรียน นำเสนอสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติ
2. ผู้สอน / ผู้เรียนเลือกผู้แสดงบทบาท
3. ผู้สอนเตรียมผู้สังเกตการณ์
4. ผู้เรียนแสดงบทบาท และสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก
5. ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่

แสดงออกของผู้แสดง

6. ผู้สอนและผู้เรียนสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ
7. ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 161-163) ได้เสนอขั้นตอนที่สำคัญของการสอนโดยใช้บทบาทสมมติมี 5 ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนมีวิธีการสอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการสอน เป็นการเตรียมใน 2 หัวข้อใหญ่ ได้แก่

1.1 เตรียมจุดประสงค์ของการแสดงบทบาทสมมติให้แน่ชัดและเฉพาะเจาะจงว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอะไรบ้างจากการแสดง

1.2 เตรียมสถานการณ์สมมติ เพื่อให้ผู้เรียนฟังโดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้การเตรียมสถานการณ์และบทบาทสมตินี้อาจเตรียมเขียนไว้อย่างละเอียดเพื่อมอบให้แก่ผู้เรียนหรือเตรียมเฉพาะสถานการณ์เพื่อเล่าให้ผู้เรียนฟัง ส่วนรายละเอียดผู้เรียนต้องคิดเอง

2. ขั้นตอนการสอน จัดแบ่งย่อยได้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นนำเข้าสู่การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม โดยผู้สอนอาจใช้วิธีโยงประสบการณ์ใกล้ตัวผู้เรียนเล่า เรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติ ชี้แจงประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมติ และการร่วมกันช่วยกัน แก้ปัญหา

2.2 เลือกผู้แสดง เมื่อผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมแล้วผู้สอน จะจัดตัวผู้แสดงในบทบาทต่างๆในการเลือกตัวผู้แสดงนั้นอาจใช้วิธีดังนี้คือ เลือกอย่างเจาะจง เช่น เลือกผู้ที่มีปัญหาออกมาแสดง เขาได้รู้สึกในปัญหาและเห็นวิธีแก้ปัญหา เลือกผู้ที่มีบุคลิกลักษณะ คุณสมบัติมีความสามารถเหมาะสมกับบทบาทที่กำหนดให้ และเลือกผู้แสดง โดยให้อาสาสมัคร เพื่อให้เสริมภาพแก่ผู้เรียนในการเรียน การตัดสินใจ

2.3 การเตรียมความพร้อมของผู้แสดง เมื่อเลือกผู้แสดงได้แล้ว ผู้สอนควรใช้เวลา ผู้แสดงได้เตรียมตัวและตกลงกันก่อนการแสดง ผู้สอนควรช่วยให้กำลังใจ ช่วยขจัดความตื่นเต้น ประหม่า และความวิตกกังวลต่างๆ เพื่อผู้แสดงได้แสดงอย่างเป็นธรรมชาติ

2.4 การจัดฉากการแสดง การจัดฉากการแสดงอาจจะจัดแบบง่ายๆ คำนึงถึง ความประหยัดทั้งเวลาและทรัพยากร เช่น อาจสมมติโดยการเลื่อนโต๊ะเพียงตัวเดียวเพราะการจัด ฉากนี้เป็นเพียงส่วนประกอบย่อยของการแสดง

2.5 การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ในขณะที่ผู้แสดงเตรียมตัว ผู้สอนควรได้ใช้เวลานั้น เตรียมผู้ชมด้วย โดยควรทำความเข้าใจกับผู้ชมว่าควรสังเกตอะไรจึงจะเป็นประโยชน์ต่อการ วิเคราะห์และอภิปรายในภายหลัง ผู้สอนอาจเตรียมหัวข้อการสังเกต หรือจัดทำแบบสังเกตการณ์ เตรียมไว้ให้พร้อม เลือกผู้สังเกตการณ์ช่วยกันดู บันทึกพฤติกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเรื่อยๆ ไป

2.6 การแสดง เมื่อทุกฝ่ายพร้อมแล้วจึงเริ่มแสดง การแสดงนี้ควรปล่อยให้ เป็นไปตามธรรมชาติ ผู้สอนและผู้ชมไม่ควรเข้าขัดกลางคัน นอกจากในกรณีที่ผู้แสดงต้องการความ ช่วยเหลือในขณะที่แสดงผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมของผู้แสดงและผู้ชมอย่างใกล้ชิด

2.7 การตัดบท ผู้สอนหรือผู้กำกับควรตัดบทหรือหยุดการแสดงเมื่อการแสดงผ่าน ไปเป็นเวลาพอสมควร ไม่ควรปล่อยให้การแสดงเยิ่นเย้อเกินไปจะทำให้เสียเวลาและผู้ชมเกิดความ เบื่อหน่าย การตัดบทควรจะทำเมื่อการแสดงได้ให้ข้อมูลแก่กลุ่มเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และอภิปราย ได้ ผู้ชมและผู้แสดงพอจะเล่าได้ว่า เรื่องราวจะเป็นอย่างไรถ้ามีการแสดงต่อไป ผู้แสดงไม่สามารถ แสดงต่อไปได้ เพราะเกิดความเข้าใจผิดบางประการหรือเกิดอารมณ์สะท้อนใจมากเกินไปการแสดง ยืดเยื้อไม่ยอมจบหรือจบไม่ลง และผู้ชมหมดความสนใจที่จะชมการแสดงจนจบเรื่อง

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง (ขั้นประเมินผล) ขั้นนี้ถือเป็นขั้นที่สำคัญยิ่ง ในการสอน เพราะเป็นขั้นที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รวบรวมข้อมูลต่างๆที่ได้สังเกตเห็นและนำมา วิเคราะห์หรืออภิปรายจนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับตนเอง ในขั้นนี้ครูควรเตรียมคำถาม ต่างๆ ไว้เป็นแนวทางสำหรับตนเองที่จะใช้กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน โดย ทั่วๆ ไปวิธีการที่ใช้ในการดำเนินการในขั้นนี้ คือ ชี้แจงให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมเข้าใจว่าการอภิปรายจะ

เน้นที่เหตุผลและพฤติกรรมที่ผู้แสดงได้แสดงออกมาไม่ใช่เน้นที่ใครแสดงดีไม่ดียังไร สัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดผู้แสดง สัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดของผู้สังเกตการณ์หรือผู้ชม และให้กลุ่มผู้แสดงและผู้ชมวิเคราะห์เหตุการณ์ เสนอความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน โดยครูอาจใช้คำถามต่างๆกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด ข้อสำคัญข้อหนึ่งที่ครูพึงระวังในการดำเนินการอภิปรายก็คือ ครูควรแสดงความเป็นประชาธิปไตย ให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ในการคิด ตัดสินใจ ไม่ประเมินค่าตัดสิน ความคิดเห็นของผู้เรียน อันอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่กล้าเปิดเผยความรู้สึกที่แท้จริง

4. ขั้นแสดงเพิ่มเติม หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอแนวทางใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ ครูอาจจะให้มีการแสดงเพิ่มเติมก็ได้ แต่ถ้าการแสดงเพิ่มเติมนี้ไม่จำเป็น ครูสามารถข้ามขั้นไปถึงขั้นที่ 5 เลยก็ได้

5. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปหลังจากอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้วครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่มีส่วนสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้อภิปรายกัน และกัน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์นี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวความคิดกว้างขวางขึ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่าสิ่งที่เรียนนั้นเกี่ยวข้องกับความจริงจะทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะหาข้อสรุปหรือได้แนวความคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้อย่างดี

ระวีวรรณ วุฒิประสิทธิ์ (2530: 75) อธิบายขั้นตอนการใช้บทบาทสมมติ ไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ มีดังนี้

กำหนดขอบเขตของปัญหาว่า จะใช้บทเรียนตอนใดให้ผู้เรียนเรียนโดยใช้บทบาทสมมติ อะไรคือ ปัญหาที่ต้องการเน้น ความคิดรวบยอดที่ต้องการคืออะไร บ่งออกมาให้ชัดเจนกำหนดสถานการณ์และบทบาทที่จะแสดง สถานการณ์สมมติต้องให้ง่ายและชัดเจน โดยครูและผู้เรียนจะร่วมมือกันในการคัดเลือกตัวผู้แสดง ผู้กำกับการแสดง การจัดฉากตลอดจนการเขียนบทบาทสมมติ

2. ขั้นแสดง

ผู้แสดงจะต้องรับบทบาทของตนเอง แสดงให้เป็นไปตามธรรมชาติ ครอบคลุมเนื้อหาของบทเรียนเพียงพอแก่การนำมาวิเคราะห์และอภิปราย สรุป

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย

ครูและผู้เรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้แสดงว่า ได้แสดงท่าทางได้ถูกต้องใกล้เคียงความจริงเพียงใด ได้เนื้อหาถูกต้องหรือไม่ และการแสดงนั้นมีข้อบกพร่องหรือปัญหาอะไรบ้าง และควรแก้ปัญหานั้นๆ อย่างไร

4. ขั้นสรุป

ผู้เรียนสรุปแนวความคิดที่ได้ภายหลังการแสดงบทบาทสมมติทุกครั้ง ขั้นนี้จึงเป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนมีแนวคิดที่กว้างขวางขึ้น

สิริวรรณ ศรีพหล และพันทิพา อุทัยสุข (2540: 107-109) ได้เสนอขั้นตอนการสอน โดยการแสดงบทบาทสมมติ แบ่งออกเป็น 9 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหาหรือประเด็นที่จะนำมาสู่การแสดง

การกำหนดเหตุการณ์หรือปัญหานั้นควรเลือกปัญหาที่ไม่ซับซ้อนมากนัก และควรเกี่ยวข้องกับเฉพาะประเด็นหรือวัตถุประสงค์เดียวเท่านั้น การกำหนดเหตุการณ์ที่ซับซ้อนและการมีวัตถุประสงค์หลาย ๆ ข้อนั้นไม่เกิดประโยชน์อะไร การกำหนดปัญหาหรือประเด็นนั้น ครูเป็นผู้กำหนดส่วนใหญ่ ครูจึงควรเข้าใจเหตุการณ์ที่จะนำมาแสดงอย่างชัดเจนพอสมควร ส่วนข้อสรุปนั้น อาจไม่จำเป็น เพราะข้อสรุปหรือตอนจบของเรื่องเป็นเรื่องของผู้แสดงว่าจะแสดงออกอย่างไร เมื่อได้ปัญหาแล้วครูก็จะนำปัญหานั้นมาเสนอให้แก่ผู้เรียน อาจวิธีเล่าเหตุการณ์หรือปัญหานั้น ๆ ด้วยตนเอง หรืออาจฉายภาพยนตร์ หรือการแสดงรูปภาพประกอบการเล่าเรื่องราวนั้น หน้าที่ของครูในขั้นนี้ จะต้องทำให้ประเด็นที่เสนอมานั้นกระจ่างชัดเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและต้องเป็นความเข้าใจที่รวมกัน ทั้งกลุ่มด้วย เมื่อเข้าใจเหตุการณ์และปัญหาที่จะศึกษาตรงกันแล้ว ครูและนักเรียนจะช่วยกันตีความ ในเรื่องราวนั้น ๆ คือ เพิ่มรายละเอียดในเหตุการณ์นั้น ๆ นั้นเอง รวมทั้งสำรวจว่าอะไรคือปัญหาของเรื่อง จากนั้นจะช่วยกันทำนายว่าเหตุการณ์นั้น ๆ น่าจะสิ้นสุดลงอย่างไร เช่น ปัญหาของนางสาว เรวดีในเหตุการณ์นี้คืออะไรและเรวดีควรทำอย่างไร การถามคำถามเหล่านี้จะเป็นการทำทนายให้ ผู้เรียนสนใจติดตามเหตุการณ์ว่าจะลงเอยในรูปใด ซึ่งก็เป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้สนใจตอบทเรียน นั้นเอง

ขั้นที่ 2 เลือกผู้แสดง

เมื่อเข้าใจเหตุการณ์และบุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น ๆ ตลอดจน บทบาทของบุคคลในเหตุการณ์นั้น ก็จะมาถึงขั้นตอนการเลือกผู้แสดง ครูและนักเรียนอาจร่วมกัน เลือกผู้แสดงว่าใครควรเล่นบทบาทใด อาจให้นักเรียนผู้อาสาสมัครเองก็ได้ หรือบางครั้งครูอาจมี เงื่อนไขในการเลือกผู้แสดงเพื่อความเหมาะสมทั้งนี้ต้องแล้วแต่ครูจะวินิจฉัยเองว่าอะไรควรหรือไม่ ควร

ขั้นที่ 3 จัดฉากและกำหนดขอบเขตของบทบาท

การแสดงบทบาทสมมติต้องการฉากเพียงเล็กน้อย ส่วนบทนั้นจะไม่มี การเตรียมบทสนทนาอย่างเป็นทางการ บทบาทนั้นถือว่าเป็นความอิสระของผู้แสดงที่จะแสดงอะไรก็ได้ ตามที่เขาคิดว่าบุคคลในเหตุการณ์นั้น ๆ ควรแสดง

ขั้นที่ 4 เตรียมผู้สังเกตการณ์

การแสดงบทบาทสมมตินั้น ผู้เรียนจะถูกแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายที่เป็นผู้แสดงและฝ่ายที่เป็นผู้ชม การเตรียมผู้สังเกตการณ์ของผู้ชมนั้น ครูจะต้องมอบหมายกิจกรรม ระหว่างการชมบทบาทสมมติแก่ผู้สังเกตการณ์ด้วย เพื่อให้การชมบทบาทสมมติมีเป้าหมายตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มิได้ชมไปเฉย ๆ

ขั้นที่ 5 แสดง

เมื่อเตรียมการพร้อมแล้ว ผู้แสดงทุกคนแสดงตามบทที่ได้รับมอบหมายโดยการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตนออกมาอย่างเต็มที่เหมือนเช่นตนเองอยู่ในเหตุการณ์นั้นจริงๆ หรือสวมวิญญาณของบุคคลนั้นอยู่ การแสดงอารมณ์ ทัศนคติ การตัดสินใจ และอื่นๆ อย่างจริงจังของผู้แสดงจะทำให้การเรียนรู้ได้ผลดี เพราะทั้งผู้แสดงและผู้ชมจะเข้าใจเหตุการณ์และการแสดงออกของบุคคลในเหตุการณ์มากขึ้น

ขั้นที่ 6 อภิปรายและการประเมินผล

ถ้าปัญหาหรือเหตุการณ์ที่หยิบยกขึ้นมาแสดงเป็นเหตุการณ์ที่น่าสนใจตลอดจนผู้แสดงและผู้ชมก็เป็นกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถและมีอารมณ์ร่วมในเหตุการณ์แล้วนั้น การอภิปรายจะได้ผลมาก โดยที่การอภิปรายนั้นส่วนใหญ่จะแบ่งเป็นกลุ่มย่อยโดยอาจแบ่งกลุ่มโดยให้ผู้แสดงทั้งหมดอยู่กลุ่มเดียวกันและผู้สังเกตการณ์อาจมีอีก 1 -3 กลุ่ม หรืออาจแบ่งโดยให้ทุกกลุ่มมีทั้งผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์แต่จะมีทั้งหมดกี่กลุ่มแล้วแต่ความเหมาะสมและแสดงความคิดเห็นต่อบทบาทที่ผู้แสดงแสดงจบไปแล้ว อาจมีทั้งเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยทั้งนี้แล้วแต่เหตุผลของผู้อภิปราย ผู้แสดงก็มีโอกาสที่จะแสดงเหตุผล ทัศนคติของตนก็ได้ว่าทำไมจึงแสดงบทบาทหรือมีความรู้สึกเช่นนั้น การอภิปรายจะช่วยให้เกิดความคิดกว้างไกลขึ้น

ขั้นที่ 7 แสดงเพิ่มเติม

ควรจะมีการแสดงเพิ่มเติมเพื่อให้เหตุการณ์นั้นมีทางออกนอกเหนือจากที่แสดงไปแล้ว เช่น บางครั้งเมื่ออภิปรายจบลง กลุ่มอภิปรายเห็นทางออกของเหตุการณ์นั้น หรือมีวิธีการแก้ปัญหาในแนวใหม่ อาจแสดงเพิ่มเติม เพื่อดูผลว่าจะเกิดอะไรขึ้นถ้าเป็นทางออกใหม่

ขั้นที่ 8 อภิปรายและประเมินผลอีกครั้ง

เมื่อการแสดงเพิ่มเติมจบลง กลุ่มจะอภิปรายและประเมินผลอีกครั้งเกี่ยวกับการแสดงนั้น อาจมีการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการแสดงครั้งแรกและครั้งหลังว่าต่างกันอย่างไร พร้อมกันนั้นก็หาข้อสรุป ซึ่งข้อสรุปดังกล่าวย่อมเป็นข้อสรุปที่ทุกฝ่ายยอมรับ

ขั้นที่ 9 แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปเป็นหลักการ

ในขั้นนี้จะเป็นการสรุปเรื่องราวที่ได้ศึกษาไป โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์อาจให้ผู้แทนแต่ละกลุ่มออกมาสรุปผลการอภิปรายของกลุ่มตนว่าเป็นอย่างไร ทั้งนี้จะทำให้ผู้เรียนกลุ่มอื่นๆ มีความคิดกว้างขึ้น จากนั้นจะนำความคิดและข้อสรุปจากการศึกษาไปสัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่เป็นจริงอยู่ในสังคม อาจได้เป็นหลักการออกมาซึ่งเป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลในสังคมนั้นเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น นักวิชาการและนักการศึกษาแต่ละท่านมีการแบ่งขั้นตอนของวิธีการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติที่มีความคล้ายคลึงกัน แต่มีรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับบริบทในการนำไปใช้ ซึ่งแต่ละวิธีนั้นจะมีขั้นตอนที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดแก้ปัญหาได้ ดังนั้น สามารถเลือกวิธีการใดวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

3.5 บทบาทของผู้สอนในการสอนบทบาทสมมติ

สิริวรรณ ศรีพหล และพันทิพา อุทัยสุข (2540: 111) กล่าวถึง บทบาทของผู้สอนไว้ว่า ความสำเร็จของการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติประการหนึ่งขึ้นอยู่กับผู้สอน ในฐานะที่ผู้สอนเป็นผู้จัดการในการวางแผนการเรียนการสอน บทบาทและหน้าที่ของผู้สอนในการทำให้การสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติมีประสิทธิภาพ คือ

1. กำหนดเหตุการณ์หรือปัญหา ซึ่งโดยทั่วไปเป็นหน้าที่ของผู้สอน เมื่อกำหนดปัญหาแล้วจะนำไปเสนอแก่ผู้เรียนรวมทั้งเลือกตัวผู้แสดงด้วย สำหรับกรณีนี้เป็นการแสดงบทบาทสมมติที่ต้องเตรียมตัวมาก่อน

2. เป็นผู้สรุปบทเรียน ภายหลังจากการอภิปรายสิ้นสุดลง

3. เป็นผู้คอยช่วยเหลือในระหว่างปฏิบัติการกิจกรรมการเรียนการสอน

4. ผู้สอนจะต้องยอมรับพฤติกรรมหรือบทบาทที่ผู้เรียนแสดงออกไม่มีการประเมินกิริยาหรือบทบาทต่างๆ ซึ่งถือเป็นเสรีภาพของผู้แสดง

5. ช่วยผู้เรียนหาข้อสรุปและเลือกทางออก

6. ช่วยส่งเสริมและให้กำลังใจแก่ผู้เรียนในการหาทางออกหรือการแสดงบทบาทสมมติ

7. ช่วยชี้ประเด็นที่สำคัญๆ ในการเรียน

8. เสนอแนวทางการนำความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องที่เรียนไปแล้วกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม การเรียนการสอนวิชาต่างๆ วิชาที่เหมาะสมสำหรับการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ วิชาสังคมศึกษา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ หรือวิชาที่ต้องการพัฒนาเจตคติให้แก่ผู้เรียน แต่อาจเลือกสอนเพียงบางบทเรียนที่เหมาะสมกับการใช้วิธีการนี้

สรุปได้ว่า ความสำเร็จของการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติประการหนึ่งที่สำคัญนั้นขึ้นอยู่กับผู้สอน ในฐานะที่เป็นผู้วางแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดเหตุการณ์หรือประเด็นปัญหา คอยช่วยเหลือในระหว่างปฏิบัติการ ร่วมอภิปรายและสรุปผล ตลอดจนนำเสนอแนวทางการนำไปสัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม

3.6 ข้อเสนอแนะในการนำบทบาทสมมติไปใช้

สิริวรรณ ศรีพหล และพันทิพา อุทัยสุข (2540: 110) ยังได้กล่าวถึงการนำการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติไปใช้ ผู้สอนต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เพื่อให้การสอนโดยใช้บทบาทสมมติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

3.6.1 วัตถุประสงค์

การสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติจะมีประสิทธิภาพและได้ผลดีต่อผู้เรียน ถ้าผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านเจตคติ เช่น เป็นบุคคลที่มีความเห็นใจผู้อื่น มีความเมตตา กรุณา ฯลฯ บทเรียนที่เหมาะสมกับการสอนดังกล่าวจะเป็นบทเรียนที่เกี่ยวกับปัญหาสังคม พฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ฯลฯ ดังนั้น การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ และเนื้อหาที่จะสอนในตอน

แรกของผู้สอนจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะถ้าวัตถุประสงค์และเนื้อหาเอื้อต่อธรรมชาติของการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติแล้ว การเรียนการสอนในบทเรียนจะมีความหมายต่อผู้เรียนมาก

3.6.2 การเลือกเหตุการณ์หรือปัญหา

ความสำเร็จของวิธีการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติขึ้นอยู่กับ การเลือกเหตุการณ์หรือปัญหาที่จะนำมาศึกษา การเลือกเหตุการณ์หรือปัญหานั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ อาทิ

1) อายุของผู้เรียน ผู้เรียนอายุต่าง ๆ กันย่อมมีระดับความเข้าใจและวิธีการแสดงบทบาทต่าง ๆ กันด้วย เช่น กลุ่มผู้เรียน อายุ 8 -10 ปี ย่อมมีความเข้าใจไม่มากนักในบทบาทหรือพฤติกรรมของบุคคลประเภทที่เขาไม่มีประสบการณ์มาก่อน

2) วัฒนธรรมและความเคยชิน เหตุการณ์ที่เลือกมาศึกษาควรเป็นเหตุการณ์ที่ผู้เรียนจะเข้าใจดีและมีความคุ้นเคย เช่น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเมืองหลวง หรือพฤติกรรมของกลุ่มคนในเมืองหลวงย่อมเป็นที่เข้าใจยากของผู้เรียนที่อยู่ในชนบท ความเหมาะสมขึ้นอยู่กับที่วิจารณ์ของผู้สอน

3) ความง่ายของเหตุการณ์ ทั้งนี้พิจารณาความเหมาะสมของวัยและประสบการณ์ของผู้เรียน

4) คุณค่าเชิงเจตคติ เหตุการณ์ที่เลือกมาศึกษานั้นต้องเป็นเหตุการณ์ที่ให้ข้อคิดหรือพัฒนาเจตคติของผู้เรียนมากพอสมควร ถ้าเหตุการณ์ที่เสนอไปอย่างไม่มีคุณค่าในด้านเจตคติเลยการเรียนการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติย่อมไม่มีประโยชน์ต่อผู้เรียน

5) ประสบการณ์ของผู้เรียนเกี่ยวกับวิธีการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ ถ้าเป็นกลุ่มผู้เรียนที่ไม่เคยได้รับการสอนแบบนี้มาก่อน ก็ควรเลือกเหตุการณ์ที่ไม่ซับซ้อนหรือเข้าใจยากมาศึกษาก่อน เมื่อมีประสบการณ์มากขึ้นเหตุการณ์ที่นำมาเสนออาจเพิ่มความยากหรือท้าทายให้คิดมากกว่าเดิมได้

ปัจจัยดังกล่าวจะเป็นแนวทางในการเลือกเหตุการณ์หรือปัญหาที่นำมาศึกษาได้อย่างเหมาะสมสำหรับเหตุการณ์ที่นำมาศึกษานั้น ดังได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่าเป็น เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสังคม พฤติกรรมของบุคคลในสังคม นอกจากนี้ยังมี เหตุการณ์หรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับข้อต่อไปนี้ที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อจะสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ กล่าวคือ

- ความขัดแย้งระหว่างบุคคล

การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล เข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคลนั้น เข้าใจถึงผลประโยชน์ที่บุคคลพิทักษ์และหวังเห็นจนเกิดความขัดแย้งขึ้น และยังสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคของการจัดการความขัดแย้งนั้นๆด้วย

- ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม

เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ กลุ่มชาติพันธุ์นานาที่ปรากฏในประเทศความสัมพันธ์ของกลุ่มชนอาจมีทั้งทางบวกและทางลบ การสอนให้ผู้เรียนเข้าใจพฤติกรรมของกลุ่มต่างๆ ในสังคมโดยวิธีการแสดงบทบาทสมมติจะเป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมที่สุด

ทิสนา แชมมณี (2550: 359-360) กล่าวถึงการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติว่ามีเทคนิคและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การเตรียมการผู้สอนกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะให้ชัดเจนและสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติที่จะช่วยสนองวัตถุประสงค์นั้น สถานการณ์และบทบาทสมมติที่กำหนดขึ้นควรมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง ส่วนจะมีรายละเอียดมากน้อยเพียงใดขึ้นกับวัตถุประสงค์ ผู้สอนอาจใช้บทบาทสมมติแบบละคร ซึ่งจะกำหนดเรื่องราวให้แสดงแต่ไม่มีบทให้ผู้สวมบทบาทจะต้องคิดแสดงเองหรืออาจใช้บทบาทสมมติแก้ปัญหา ซึ่งจะกำหนดสถานการณ์ที่มีปัญหาหรือความขัดแย้งและอาจให้ข้อมูลเพิ่มเติมมากบ้างน้อยบ้างซึ่งผู้สวมบทบาทจะใช้ข้อมูลเหล่านั้นในการแสดงออกและแก้ปัญหาตามความคิดของตน

2. การเริ่มบทเรียน ผู้สอนสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้หลายวิธี เช่น โยงประสบการณ์ใกล้ตัวผู้เรียน หรือประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้จากการเรียนครั้งก่อนๆ เข้าสู่เรื่องที่จะศึกษา หรืออาจใช้วิธีเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติที่เตรียมมาแล้วทิ้งท้ายด้วยปัญหาเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากคิด อยากติดตาม หรืออาจใช้วิธีชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์จากการเข้าร่วมแสดงและช่วยกันคิดแก้ปัญหา

3. การเลือกผู้แสดง ควรเลือกให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการแสดงเช่น เลือกผู้แสดงที่มีลักษณะเหมาะสมกับบทบาทเพื่อช่วยให้การแสดงเป็นไปอย่างราบรื่นตามวัตถุประสงค์ได้อย่างรวดเร็ว หรือเลือกผู้แสดงที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับบทบาทที่กำหนดให้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนคนนั้นได้รับประสบการณ์ใหม่ได้ทดลองแสดงพฤติกรรมใหม่ๆ และเกิดความเข้าใจในความรู้สึกรู้สึกและพฤติกรรมของผู้ที่มีลักษณะต่างไปจากตน หรืออาจให้ผู้เรียนอาสาสมัครหรือเจาะจงเลือกคนใดคนหนึ่งด้วยวัตถุประสงค์ที่ต้องการช่วยให้บุคคลนั้นเกิดการเรียนรู้ เมื่อได้ผู้แสดงแล้วควรให้เวลาผู้แสดงเตรียมการแสดง โดยอาจให้ฝึกซ้อมบ้างตามความจำเป็น

4. การเตรียมผู้สังเกตการณ์ หรือผู้ชม ผู้สอนควรเตรียมผู้ชมและทำความเข้าใจกับผู้ชมว่า การแสดงบทบาทสมมตินี้จัดขึ้นมิใช่มุ่งที่ความสนุก แต่มุ่งที่จะให้เกิดการเรียนรู้เป็นสำคัญ ดังนั้นจึงควรชมด้วยความสังเกต ผู้สอนควรให้คำแนะนำว่าควรสังเกตอะไรและควรบันทึกข้อมูลอย่างไรและผู้สอนอาจจัดทำแบบสังเกตการณ์ให้ผู้ชมใช้ในการสังเกตด้วยก็ได้

5. การแสดง ก่อนการแสดงอาจมีการจัดฉากการแสดงให้ดูสมจริง ฉากการแสดงอาจเป็นฉากง่ายๆ หรืออาจจะจัดให้ดูสวยงาม แต่ไม่ควรจะใช้เวลามาก ควรคำนึงถึงความประหยัด เมื่อทุกฝ่ายพร้อมแล้วผู้สอนให้เริ่มการแสดงและสังเกตการแสดงอย่างใกล้ชิด ไม่ควรมีการขัดการแสดงกลางคัน นอกจากกรณีที่มีปัญหาเมื่อการแสดงออกนอกทาง ผู้สอนอาจจำเป็นต้องให้คำแนะนำบ้าง เมื่อการแสดงดำเนินไปพอสมควรแล้ว ผู้สอนควรตัดบทยุติการแสดง ไม่ควรให้การ

แสดงยืดยาวเยิ่นเย้อจะทำให้ผู้ชมเกิดความเบื่อหน่ายการตัดบทควรทำเมื่อเห็นว่าการแสดงได้ให้ข้อมูลแก่กลุ่มเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และอภิปรายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือตัดบทเมื่อการแสดงเริ่มยืดเยื้อ หรือเมื่อผู้ชมพอจะเข้าใจว่าเรื่องราวจะดำเนินต่อไปอย่างไร หรือในกรณีที่ผู้แสดงเกิดอารมณ์สะเทือนใจมากเกินไปจนแสดงต่อไปไม่ได้ควรตัดบททันที

6. การวิเคราะห์หรืออภิปรายผลการแสดง ขั้นนี้เป็นขั้นสำคัญมากเพราะเป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนตามวัตถุประสงค์ เทคนิคที่จำเป็นสำหรับการอภิปรายในช่วงนี้มีหลายประการ ที่สำคัญ คือ การสัมภาษณ์ความรู้สึกและความคิดของผู้แสดงและจดบันทึกไว้บนกระดานต่อจากนั้นจึงสัมภาษณ์ผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์ถึงข้อมูลที่สังเกตได้ผู้สอนควรจดบันทึกข้อมูลเหล่านั้นบนกระดาน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเห็นประเด็นในการอภิปรายและสรุป ต่อจากนั้นจึงให้ทุกฝ่ายร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นและสรุปประเด็นการเรียนรู้ สิ่งสำคัญมากที่ผู้สอนพึงคำนึงในการอภิปรายก็คือ การให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะใช้บทบาทเป็นเครื่องมือในการดึงความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ เจตคติหรืออคติต่าง ๆ ที่ซ่อนอยู่ในส่วนลึกของผู้แสดงออกมาเพื่อเป็นข้อมูลในการเรียนรู้ ดังนั้นการอภิปรายจึงต้องมุ่งเน้นและอภิปรายในเรื่องของพฤติกรรมที่ผู้สวมบทบาทแสดงออกและความรู้สึกที่เป็นเหตุผลักดันให้เกิดการแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา การซักถามจึงควรมุ่งประเด็นไปที่ว่าผู้แสดงได้แสดงพฤติกรรมอะไรบ้าง ทำไมจึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น และพฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดผลอะไรตามมา การอภิปรายไม่ควรมุ่งประเด็นไปที่การแสดงของผู้สวมบทบาทว่าแสดงได้ดีไม่ดีเพียงใด เพราะนอกจากจะเป็นการอภิปรายที่ผิดกับวัตถุประสงค์แล้วยังอาจทำให้ผู้แสดงเสียความรู้สึกได้

นอกจากนี้ บุญชม ศรีสะอาด(2541: 62) ยังได้กล่าวถึงข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ ไว้ดังนี้

1. ผู้สอนควรชี้แจงจุดประสงค์ของการแสดงบทบาทสมมติ และสิ่งที่ต้องการให้ผู้สังเกตการณ์ศึกษาจากการแสดงบทบาทสมมตินั้น
2. ผู้สอนต้องเตรียมสถานการณ์ และมีคำอธิบายสถานการณ์ให้ชัดเจนสำหรับผู้ที่จะแสดงบทบาทแต่ละคน ซึ่งจะต้องจดจำสถานการณ์ที่ตนจะต้องแสดงบทบาทไว้ให้แม่นยำ มีความเข้าใจในบทบาทของตนอย่างรู้แจ้งสถานการณ์และบทบาทที่กำหนดมักพิมพ์ลงในแผ่นกระดาษเพื่อมอบให้ผู้แสดงบทบาทได้ศึกษา
3. ควรใช้เวลาในช่วงสั้นๆ สำหรับผู้ที่แสดงบทบาทสมมติได้ประมวลความคิด ซักซ้อมและเตรียมการ
4. ในการแสดงบทบาทสมมติจะต้องมีบรรยากาศที่เสรีและความรู้สึกปลอดภัย
5. อาจมีการปรับปรุงและแสดงกิจกรรมบางตอนใหม่
6. หลังจากการแสดงบทบาทสมมติควรมีการอภิปรายถึงพฤติกรรมที่แสดงและประเมินผลการปฏิบัติของผู้เรียนโดยใช้คำถามต่อไปนี้
 - 6.1 แต่ละคนแสดงบทบาทได้สมจริงเพียงใด
 - 6.2 มีความแตกต่างของบทบาทที่แสดงในทางใด

6.3 การแสดงบทบาทเปลี่ยนแปลงความคิดของท่านเกี่ยวกับตัวละครที่แสดง
อย่างไร

6.4 อะไรคือจุดประสงค์ของการแสดงบทบาทสำหรับบทเรียนนี้

สรุปได้ว่า การนำการสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติไปใช้ ผู้สอนต้องคำนึงถึงปัจจัย
ต่างๆที่จะทำให้วิธีสอนบทบาทสมมติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มตั้งแต่การเตรียมการ การ
กำหนดวัตถุประสงค์ การสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติ การเลือกผู้แสดง การเตรียมผู้
สังเกตการณ์หรือผู้ชม การแสดง การวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

3.7 ข้อดีและข้อจำกัดของบทบาทสมมติ

บุญชม ศรีสะอาด (2541 : 61-62) กล่าวว่า การสอนโดยใช้บทบาทสมมติมีข้อดีและ
ข้อจำกัด ดังนี้

ข้อดี

1. ช่วยให้เกิดความเข้าใจว่าคนอื่นอาจคิดรู้สึกและปฏิบัติอย่างไรเห็นอกเห็นใจ
คนอื่น
2. ใช้ช่วยในการเปลี่ยนแปลงเจตคติ
3. ผู้เรียนได้รับการเตรียมสำหรับสถานการณ์จริงที่จะเผชิญ
4. กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
5. สามารถใช้พัฒนาทักษะทางสังคม
6. ใช้ในการสอนหรือประเมินผลการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย หรือทั้งสองประการ
7. ผู้แสดงบทบาทเรียนรู้การจัดระบบความคิด และการตอบสนองโดยฉับพลัน
8. ฝึกการใช้ระบบสื่อสารจากการปฏิบัติมากกว่าจากการใช้ถ้อยคำ

ข้อจำกัดหรือจุดด้อย

1. ใช้เวลามาก
2. นักเรียนเก่งมักผูกขาดสถานการณ์
3. ผู้ที่ขาดทักษะที่จำเป็น เช่น เป็นคนขี้อาย พูดติดอ่าง จะรู้สึกไม่สบายใจ
และเป็นปัญหามาก
4. ผู้เรียนบางคนไม่สามารถแสดงบทบาทตามกำหนดได้
5. ถ้าไม่สามารถเชื่อมโยงการแสดงบทบาทสมมติกับบทเรียนให้กับผู้เรียนได้
จะทำกิจกรรมทั้งหมดนี้ด้อยคุณค่า

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550:163) อธิบายถึงข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ
คือ

ข้อดี

1. ส่งเสริมให้บทเรียนน่าสนใจ และผ่อนคลายความเครียด
2. สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึก อารมณ์ และเจตคติของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

3. สร้างเสริมความสามัคคี และช่วยให้เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีขึ้น
4. ช่วยฝึกฝนแก้ปัญหาและการตัดสินใจของผู้เรียน
5. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ลึกซึ้งขึ้น
6. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการปรับหรือเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรม รวมทั้งปฏิบัติ

ตนในสังคมได้เหมาะสม

ข้อจำกัด

1. วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติต้องใช้เวลามาก โดยเฉพาะในชั้นอภิปราย ผู้สอนจึงควรวางแผนและเตรียมการให้รัดกุม
2. วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติอาจพบปัญหาในเรื่องการควบคุมห้องเรียน มักจะเกิดความวุ่นวายสับสนอันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการแสดง ผู้สอนต้องวางแผนให้รัดกุมและฝึกระเบียบวินัยผู้เรียนตั้งแต่ระยะแรก

ทศนา แคมมณี(2550 : 361) อธิบายถึงข้อดีและข้อจำกัดของวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ ไว้ดังนี้

ข้อดี

1. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น ได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง
2. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของตน
3. เป็นวิธีสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะในการเผชิญสถานการณ์ ตัดสินใจและแก้ปัญหา
4. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง
5. เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมาก ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างสนุกสนานและการเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียน เพราะข้อมูลมาจากผู้เรียนโดยตรง

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีสอนที่ใช้เวลามากพอสมควร
2. เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยการเตรียมการและการจัดการอย่างรัดกุม หากจัดการ ไม่พอดีอาจเกิดความยุ่งยากสับสนขึ้นได้
3. เป็นวิธีสอนที่ต้องอาศัยความไวในการรับรู้ (sensitivity) ของผู้สอน หากผู้สอนขาดคุณสมบัตินี้ไม่รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนบางคน และไม่ได้แก้ปัญหาแต่ต้น อาจเกิดเป็นปัญหาต่อเนื่องไปได้

4. เป็นการสอนที่ต้องอาศัยความสามารถของครูในการแก้ปัญหา เนื่องจากการแสดงของผู้เรียนอาจไม่เป็นไปตามความคาดหวังของผู้สอน ผู้สอนจะต้องสามารถแก้ปัญหาหรือปรับสถานการณ์และประเด็นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

เสริมศรี ลักษณะศิริ (2540: 261-262) อธิบายให้เห็นถึงประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอนว่าบทบาทสมมตินับว่าเป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ช่วยในการสอนได้มากโดยเฉพาะในด้านการสอนสังคมศึกษา และการอบรมระเบียบวินัย คุณธรรม ครูสามารถนำบทบาทสมมติไปช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านต่างๆหลายด้าน ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่าพฤติกรรมมีสาเหตุ การที่ให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่างๆที่ถูกจำกัดอยู่ในสภาพการณ์ต่างๆจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสาเหตุต่างๆที่ผลักดันให้ต้องแสดงพฤติกรรมใดๆออกไป ความเข้าใจนี้จะช่วยให้ผู้เรียนไม่ด่วนตัดสินใจอะไรง่าย ๆก่อนที่จะพิจารณาถึงสาเหตุ นอกจากนั้นยังจะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวทางในการแก้ปัญหาให้ตรงจุดอีกด้วย

2. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การที่ให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทของผู้อื่นจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ว่า ผู้อื่นมีความคิดและความรู้สึกอย่างไรความเข้าใจนี้จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

3. ช่วยลดความรู้สึกตึงเครียดของผู้เรียน ในบางครั้งผู้เรียนอาจจะมีความรู้สึกรุนแรงในใจหลายประการที่ไม่สามารถแสดงออกมาได้ ครูอาจใช้บทบาทสมมติเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนได้ระบายความรู้สึกนั้นๆออกมาเป็นการช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของผู้เรียนลงได้บ้าง

4. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงความต้องการของผู้เรียน ในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถจะบอกความต้องการของตนออกมาได้ ครูอาจจัดบทบาทสมมติให้ผู้เรียนได้แสดง ซึ่งผู้เรียนอาจจะเปิดเผยความต้องการของตนออกมาโดยไม่รู้ตัว

5. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจตนเองและเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่น โดยใช้บทบาทสมมติเป็นเครื่องมือจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น และพัฒนาความรู้สึกที่ดีกับตนเอง สิ่งนี้นับว่าเป็นพื้นฐานของความเจริญงอกงามทางจิตใจอันจะช่วยให้บุคคลนั้นดำรงชีพอยู่อย่างปกติสุข และสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

6. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจค่านิยมของตน และหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของตน ในขณะที่ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติอยู่นั้น ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมการตัดสินใจที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมของตน การที่มีโอกาสได้แสดง อภิปราย และวิเคราะห์ถึงค่านิยมเหล่านั้นจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้น

7. ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามัคคีในกลุ่มให้ดีขึ้นในการทำงานร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มมักจะมีปัญหาขัดแย้งกันอยู่บ้าง ความขัดแย้งนี้ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันและเกิดความแตกแยกกันในหมู่คณะ วิธีการบทบาทสมมตินี้สามารถนำมาใช้ทำให้คนในกลุ่มเกิดความเข้าใจกันและมีความสามัคคีปรองดองกัน

8. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดังนั้นการเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตนให้เหมาะสมในสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็น บทบาทสมมติจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นจริงและสนุกสนานยิ่งขึ้น

9. ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ บทบาทสมมติแทบทุกบทบาทมักจะมีสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งแฝงอยู่ ผู้แสดงจะต้องใช้วิจารณญาณและไหวพริบในการแก้ปัญหา จึงนับว่าวิธีการนี้ช่วยฝึกเรื่องการแก้ปัญหาและการตัดสินใจได้อย่างดี

กล่าวโดยสรุป การสอนโดยใช้บทบาทสมมติสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ว่าพฤติกรรมมีสาเหตุ ช่วยให้ผู้เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ลดความรู้สึกตึงเครียดของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่มีโอกาสสำรวจค่านิยมของตนเอง ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการตัดสินใจและฝึกการแก้ปัญหา ทั้งยังส่งเสริมความสามัคคีในการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม ตลอดจนเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคม จึงสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีได้ด้วย ทั้งนี้ต้องระมัดระวังในข้อจำกัดของบทบาทที่ค่อนข้างใช้เวลามาก ต้องอาศัยการเตรียมการและการจัดการอย่างรัดกุม หากจัดการไม่พอดีอาจเกิดความยุ่งยากสับสนขึ้นได้ และต้องอาศัยความสามารถของครูในการแก้ปัญหาหรือปรับสถานการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้กับบทบาทสมมติมาบูรณาการกันในการนำมาพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี เนื่องจากกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหา เกิดการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลและในการทำงานร่วมกัน ดังที่ วัฒนาประชากุล และประสาธน์ เจริญเฉลิม (2553: 168) อธิบายไว้ว่า กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการแสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปเป็นคำตอบ ฝึกความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่มและเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหา การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้เป็นการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานและยังเป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้สอนมีบทบาทหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศให้นักศึกษาค้นคว้า สร้างสถานการณ์หรือปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางความคิด สงสัยและร่วมกันระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหาย่างหลากหลายวิธี

บทบาทสมมติมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น ฝึกการใช้ความรู้ความคิดในการตัดสินใจและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเจตคติได้กว้างขวางขึ้น ซึ่งสามารถช่วยแก้ปัญหาและลดความขัดแย้งต่าง ๆ ตลอดจนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ของสังคมเป็นอย่างดี ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2550: 358) อธิบายว่า บทบาทสมมติเป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่นหรือเกิดความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ตนแสดงสอดคล้องกับ

อารมณ์ใจเที่ยง (2550: 160) ที่กล่าวว่าการแสดงบทบาทสมมติมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในพฤติกรรมและความรู้สึกของผู้อื่น และช่วยให้ผู้เรียนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสม ได้ฝึกการใช้ความรู้ความคิดในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ได้มีโอกาสแสดงออกได้เรียนด้วยความเพลิดเพลิน และทำให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น

การบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ จึงเป็นวิธีการสอนที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ฝึกการใช้ความรู้ความคิดในการตัดสินใจและการแก้ปัญหา ฝึกความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่ม เปิดโอกาสให้มีการสร้างการเรียนรู้โดยการถ่ายทอดบทบาทสมมติ ทำให้เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีเจตคติที่กว้างขวางขึ้น เกิดการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลและในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆของสังคม อันเป็นแนวทางสู่การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีได้

4. อาเซียนศึกษา

ASEAN Curriculum Sourcebook ถือเป็นหลักสูตรแกนกลางของอาเซียนภายใต้ปรัชญาขั้นพื้นฐาน การไม่แทรกแซง สิทธิมนุษยชน ยกระดับความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานของอาเซียนเพื่อการแข่งขันกับกลุ่มประเทศหรือภูมิภาคอื่น เพื่อให้เยาวชนอาเซียนมีบริบทของการอยู่ร่วมกัน จัดทำโดยสำนักงานเลขาธิการอาเซียน SEAMEO และ USAID รวมทั้งนักการศึกษาของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ได้ร่วมมือกันในการพัฒนาเพื่อให้สถานศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ เริ่มจัดทำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 และปรับปรุงรายละเอียด เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2555 ณ ประเทศไทย และระหว่างวันที่ 30 -31 พฤษภาคม 2555 ณ ประเทศกัมพูชา คณะทำงานนำเสนอในที่ประชุมรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการของอาเซียน ระหว่างวันที่ 3 – 5 กรกฎาคม 2555 ณ ประเทศอินโดนีเซีย โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของทุกประเทศได้ตกลงร่วมกันว่า จะนำASEAN Curriculum Sourcebook ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ของแต่ละประเทศโดยมีสาระสำคัญในการจัดการเรียนรู้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 2555:19-21) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 สาระสำคัญ

ASEAN Curriculum Sourcebook มีสาระสำคัญคือ การสะท้อนอัตลักษณ์ของอาเซียน ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน การเชื่อมโยงทัศนคติที่เป็นสากล ทักษะพหุวัฒนธรรม การปรับตัวเข้ากับเศรษฐกิจและสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและบูรณาการเรื่อง คน วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หรือการเมืองอย่างต่อเนื่อง ใช้กระบวนการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้สึกการเป็นเจ้าของและภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกอาเซียน

โดยการพัฒนาลักสูตรแกนกลางของอาเซียนและหน่วยการเรียนรู้ ผ่าน 5 กรอบเนื้อหา (Themes) ซึ่งเป็นความรู้กลางของอาเซียน (ASEAN Curriculum) ได้แก่

1. ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน

คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนใน 4 ประเด็นหลัก คือ โครงสร้าง ความเป็นสมาชิก ความมุ่งประสงค์ และแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งศึกษาความหมายความสำเร็จและความท้าทายในอนาคตของอาเซียน

2. การเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์และความหลากหลาย

คือ การสำรวจ ศึกษาถึงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดวัฒนธรรมความเชื่อ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในความแข็งแกร่งซึ่งมีอยู่ในความเหมือนของประชาชน (ส่วนบุคคลหรือกลุ่ม) เช่นเดียวกับลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน

3. การเชื่อมโยงโลกและท้องถิ่น

คือ การศึกษาผลกระทบของการพัฒนาและทิศทางการก้าวหน้าของโลกต่อท้องถิ่น และเหตุการณ์ในท้องถิ่นประชาคมอาเซียน ที่มีผลต่อสังคมโลก

4. การส่งเสริมความเสมอภาคและความยุติธรรม

คือการส่งเสริมหลักการแห่งความเสมอภาคและยุติธรรม โดยจัดหาเครื่องมือการเรียนรู้พร้อมแหล่งค้นคว้านำไปสู่การสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และเกิดการตอบสนอง แสดงออกที่เหมาะสม

5. การทำงานร่วมกันเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน

คือ ตระหนักถึงผลที่เกิดจากที่ทรัพยากรมีจำกัดและประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผลกระทบต่อความยั่งยืนกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกันทั้งในระดับชุมชนและกลุ่ม สังคม ที่ใหญ่กว่า นำไปสู่การสร้างเสริมความเจริญรุ่งเรือง สันติสุข และอนาคตที่ยั่งยืนของประชาคมอาเซียน

จากกรอบเนื้อหาทั้ง 5 สามารถสรุปเป็นผังกราฟฟิค ได้ดังต่อไปนี้



ภาพประกอบ 2 กรอบเนื้อหาอาเซียนศึกษา

ที่มา: ปรับปรุงจากสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2555:20-21)

กรอบเนื้อหาอาเซียนศึกษาทั้ง 5 กรอบข้างต้น สามารถจัดการเรียนรู้โดยผ่านช่องทาง 4 ช่องทาง (Pathways) ดังนี้

1. ประชาชน (People) ตัวบุคคล กลุ่มชาติพันธุ์ มรดกทางวัฒนธรรม รัฐบาลและพลเมือง สุขภาพ ความปลอดภัย บทบาททางเพศ และบทบาทระหว่างชั้นอายุภายในครอบครัวและสังคม

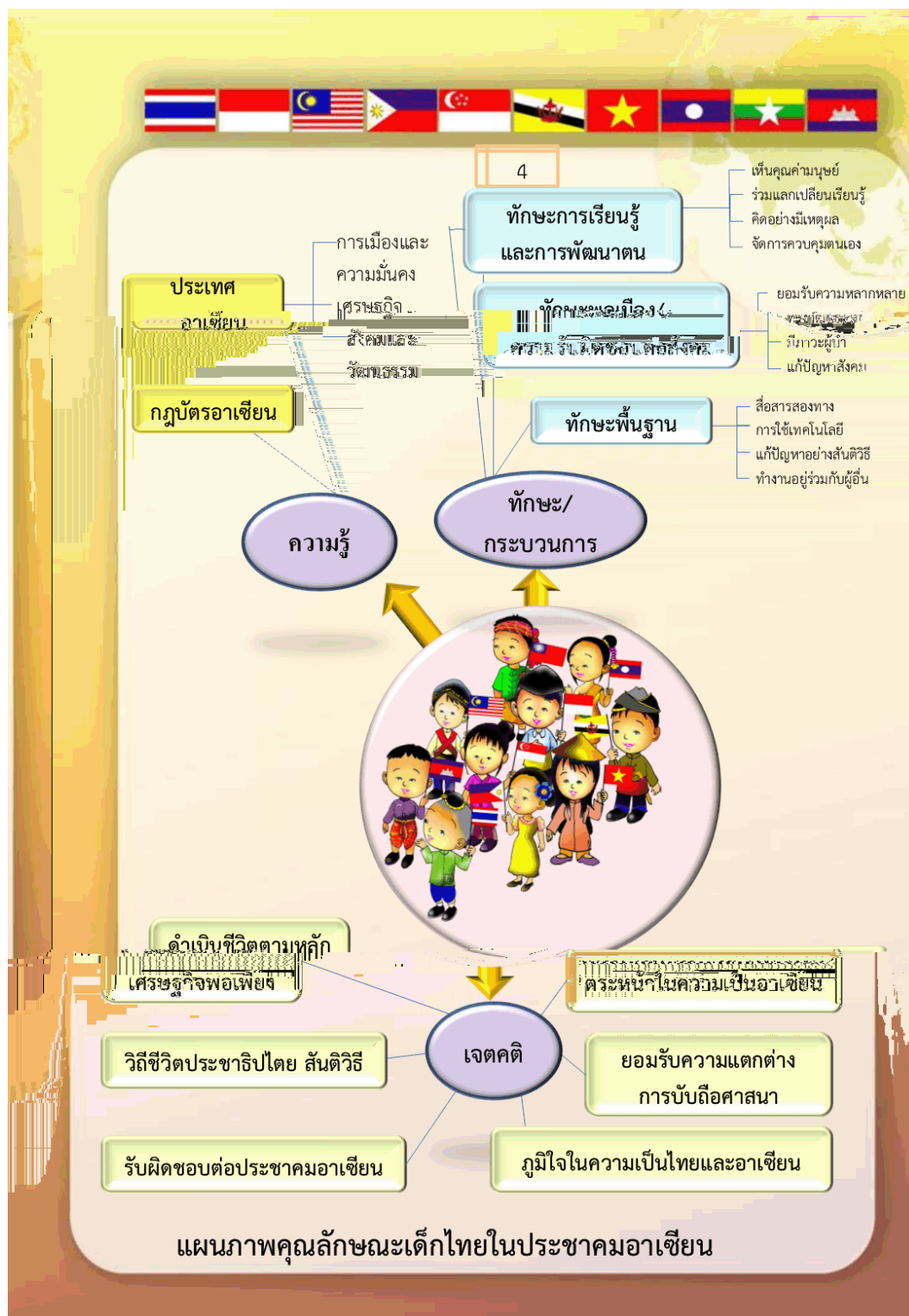
2. สถานที่ (Places) ลักษณะทางกายภาพ ลักษณะภูมิประเทศ ระบบนิเวศ ภูมิอากาศ ผลกระทบจากพลวัตธรรมชาติต่างๆ

3. สื่อ (Materials) สิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น เครื่องอุปโภคบริโภค สิ่งประดิษฐ์งานหัตถกรรม งานศิลป์และงานประติมากรรมศิลปะโบราณ

4. แนวคิด (Ideas) ศาสนา ระบบความเชื่อ ปรัชญา ค่านิยม รูปแบบการปกครอง แง่คิดเกี่ยวกับโลก เทคโนโลยี การยอมรับและการปรับตัวรวมทั้งใช้คำถามสำคัญ (Essential Questions) ที่เน้นกระบวนการคิดที่สำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ แก้ปัญหา เป็นต้น และเป็นคำถามที่เชื่อมโยงกับ Pathways และ Themes ที่กำหนด

4.2 คุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน

การพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กไทยสู่ประชาคมอาเซียนให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมาย ได้แก่ คุณลักษณะของเด็กไทยที่จะพัฒนาสู่การเป็นประชาคมอาเซียนให้ชัดเจน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และเจตคติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้มีการจัดประชุมโต๊ะกลมและประชาพิจารณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยตรงและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเตรียมการและดำเนินการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานต่างๆ ในการร่วมกำหนดคุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 2555:3-10) ดังรายละเอียดแผนภาพต่อไปนี้



ภาพประกอบ 3 คุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน

ที่มา: สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2553:4)

คุณลักษณะของเด็กไทยในประชาคมอาเซียน กำหนดคุณลักษณะ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้

1.1 มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียนในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

1.2 มีความรู้เกี่ยวกับอาเซียน

1.2.1 จุดกำเนิดอาเซียน

1.2.2 กฎบัตรอาเซียน

1.2.3 ประชาคมอาเซียน

1.2.4 ความสัมพันธ์กับภายนอกอาเซียน

2. ด้านทักษะ/กระบวนการ

2.1 ทักษะพื้นฐาน

2.1.1 สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา (ภาษาอังกฤษ และภาษาประเทศเพื่อนบ้านอีกอย่างน้อย 1 ภาษา)

2.1.2 มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์

2.1.3 มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

2.1.4 มีความสามารถในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น

2.2 ทักษะพลเมือง/ความรับผิดชอบทางสังคม

2.2.1 เคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2.2.2 มีภาวะผู้นำ

2.2.3 เห็นปัญหาสังคมและลงมือทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

2.3 ทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตน

2.3.1 เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน

2.3.2 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.3.3 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลมีวิธีคิดอย่าง

ถูกต้อง

2.3.4 มีความสามารถในการจัดการ/ควบคุมตนเอง

3. ด้านเจตคติ

3.1 มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย/ความเป็นอาเซียน

3.2 ร่วมกันรับผิดชอบต่อประชาคมอาเซียน

3.3 มีความตระหนักในความเป็นอาเซียน

3.4 มีวิถีชีวิตประชาธิปไตย ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล สันติวิธี/สันติธรรม

3.5 ยอมรับความแตกต่างในการนับถือศาสนา

3.6 ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีเป็นหนึ่งในทักษะพื้นฐานของคุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมนักเรียนให้สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกันท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย เกิดความเข้าใจ อันดี ความปรองดอง ความสมานฉันท์และสันติสุข อาเซียนศึกษาจึงเป็นรายวิชาที่สามารถนำมา จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีได้

4.3 แนวทางการจัดการเรียนรู้อาเซียนศึกษา

การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ โดยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนให้แก่ผู้เรียน ภายใต้กรอบโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามความพร้อมและบริบทของสถานศึกษา โดยมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 2555:15) ดังนี้

1. จัดเป็นรายวิชาพื้นฐานที่บูรณาการอาเซียนใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามบริบทและสภาพความพร้อมของสถานศึกษา
2. จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมที่เน้นอาเซียน ตามความพร้อมและจุดเน้นของสถานศึกษา
3. จัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นอาเซียน ตามบริบทและสภาพความพร้อมของสถานศึกษา

สำหรับการจัดการเรียนรู้ในลักษณะรายวิชาพื้นฐานที่บูรณาการอาเซียนใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และรายวิชาเพิ่มเติมสามารถจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน ดังนี้

1. จัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้
2. จัดการเรียนรู้โดยใช้การบูรณาการ
3. จัดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม
4. ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสื่อสาร
5. ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริง

6. จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดี เพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีในประชาคมอาเซียน

4.4.1 สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

1. สื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และให้บริการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

1.1 แผนที่ประเทศสมาชิกอาเซียนและแผนที่โลกทั้งแบบติดฝาผนังและแบบพกพา

1.2 หนังสือเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

1.3 หนังสือลักษณะสารานุกรม เสริมความรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

1.4 หนังสือส่งเสริมการออกแบบกิจกรรม ได้แก่ หนังสือคู่มือแนวทางการจัดการเรียนรู้ และหนังสือเสริมความรู้อื่นๆที่เกี่ยวข้อง

1.5 แผ่นพับเกี่ยวกับประเทศสมาชิกอาเซียนใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและความมั่นคงและด้านทรัพยากรธรรมชาติ

1.6 ชุดจำลองเรื่องราววัฒนธรรมของประเทศ เช่น ตุ๊กตา/หุ่นจำลองแสดงการแต่งกาย วัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ธงชาติ/โปสเตอร์ที่เกี่ยวกับประเทศสมาชิกอาเซียน

2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และให้บริการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยสื่อ ICT เรื่องราวที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

3. สื่ออื่นๆ

กล่าวโดยสรุป อาเซียนศึกษาเป็นรายวิชาที่มุ่งส่งเสริมความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม เน้นความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่างหลากหลาย ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดี เพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีในประชาคมอาเซียน รวมไปถึงการพัฒนาคุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน ซึ่งความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีถือเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญของคุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553:4) อาเซียนศึกษาจึงสามารถนำมาจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีให้กับนักเรียนได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1. งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีโดยตรง แต่มีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยสันติวิธีหรือสันติศึกษา ดังนี้

สิริวรรณ ศรีพหล (2554: 56-57) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสันติศึกษาในสถานศึกษา จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของครูสังคมศึกษา เรื่องการจัดการเรียนการสอนสันติศึกษาในสถานศึกษา พัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสันติศึกษาในสถานศึกษา และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสันติศึกษาในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าครูสังคมศึกษาให้ความคิดเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนสันติศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นที่จะต้องจัดสอนในสถานศึกษา แต่ครูส่วนใหญ่ยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสันติศึกษาในระดับน้อย แนวทางการจัดการเรียนการสอนควรสอดแทรกหรือบูรณาการไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ส่วนเนื้อหาที่จะนำมาสอนควรเน้นทั้งในส่วนของความรู้และการให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ครูสังคมศึกษามีความต้องการที่จะได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสันติศึกษาโดยเน้นการอบรมในระบบทางไกล ชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสันติศึกษาในสถานศึกษา ทั้ง 3 หน่วย มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ตามที่กำหนดไว้ และผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสันติศึกษาในสถานศึกษา หลังการฝึกอบรมสูงกว่าการก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เสริมศักดิ์ บุตรทอง (2547: 81) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ของครูสังคมศึกษาเพื่อเสริมสร้างสันติภาพสำหรับผู้เรียนช่วงชั้นที่ 4 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 และ 2 โดยศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคในการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายในการกำหนดทิศทางการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ 1) ปัญหาด้านความไม่ปลอดภัยส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม 2) ความไม่เข้าใจตรงกันระหว่างภาครัฐและชุมชนและสถาบันการศึกษาเอกชนในพื้นที่ 3) ความเชื่อและค่านิยมตามวิถีชีวิตในการเรียนศาสนามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่ 4) การกำหนดนโยบายและการนโยบายนโยบายสู่การปฏิบัติถูกผูกไว้กับตัวบุคคลทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง 5) ความเหลื่อมล้ำระหว่างครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับโรงเรียนของรัฐ 6) การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษายังขาดโปรแกรมหรือหลักสูตรที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียนในพื้นที่ 7) การแบ่งแยกของนักเรียนชาวไทยและชาวไทยมุสลิม โดยในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษาเป็นช่วงที่นักเรียนไทยมุสลิมส่วนมากยังคงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาลซึ่งถือเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนไทยพุทธและ

นักเรียนไทยมุสลิมมีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันในโรงเรียน แต่เมื่อถึงระดับมัธยมศึกษา นักเรียนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ย้ายไปเรียนที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา ส่งผลให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มเริ่มแยกออกจากกัน 8) การขาดหน่วยงานบริหารจัดการในโรงเรียนเอกชนโดยตรงในพื้นที่ 9) การประเมินโดยใช้มาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศก่อให้เกิดปัญหาเพราะบริบทต่างกัน สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ 1) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการศึกษา 2) การมีเป้าหมายร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน 3) คุณภาพของผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน 4) การจัดการศึกษาที่สอดคล้องต่อความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น 5) การดำเนินนโยบายผ่านองค์กรของผู้นำด้านการศึกษาและศาสนาของชุมชนท้องถิ่น 6) เจตจำนงของภาครัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องที่ยั่งยืนและชัดเจนในการส่งเสริม สนับสนุนนโยบาย แผนงาน มาตรการ และ 7) ความเสียสละของครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน

ศันสนีย์ จันท์อรุณภาพ ธีรพร ศรประสิทธิ์ และคณะ (2550. อ้างอิงจาก รสสุคนธ์ แสงมณี. 2554: 80) ได้ศึกษาสันติวิธีมุมมองของเยาวชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์ที่จะพรรณาทันคติของเยาวชนที่มีต่อแนวคิด “สันติภาพ” ในประเด็นต่างๆ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้ที่ให้ข้อมูลเป็นเยาวชนในจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส จังหวัดละ 120 คน รวมจำนวน 360 คน ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนมีความเห็นว่าการสันติภาพคือการไม่ใช้ความรุนแรงในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ รวมไปถึงมนุษย์กับพืช สัตว์ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ อันเป็นการมองความหมายของสันติภาพในเชิงบวกที่สำคัญ นอกจากนั้น เยาวชนส่วนใหญ่ยังเห็นว่า สันติภาพควรปราศจากทั้งความรุนแรงและความขัดแย้งในสังคม

จากงานวิจัยข้างต้น สามารถสรุปได้ว่างานวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีมีการศึกษาในเชิงของการศึกษาความต้องการของครูสังคมศึกษาในการจัดการเรียนการสอนสันติศึกษาในสถานศึกษา การศึกษาสันติวิธีมุมมองของเยาวชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ผู้วิจัยยังไม่พบการจัดการเรียนรู้อาเซียนศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีโดยตรง

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มยังมีไม่แพร่หลาย งานวิจัยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน ดังนี้

เดวิส (Davis 1979: 4164-A; อ้างอิงจาก วาสนา ณ สุโหลง และคณะ.2553: 71) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่ใช้การเรียนชี้แนะแนวทางการสอนแบบครูบอกความรู้ตามตำรา ที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 103 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 51 คน ซึ่งได้รับการสอบแบบสืบสวนสอบสวนที่มีการแนะแนวทาง กลุ่มควบคุม 52 คน ได้รับการสอนแบบครูบอก

ความรู้ตามตำรา ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติทางวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วันดี เฟิงดำ (2548: 97-98) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวนที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) แบบสัญญาผลการเรียน นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI) แบบไม่มีกิจกรรมประกอบ มีความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2)นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) แบบสัญญาผลการเรียน นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน(GI) แบบฝึกทักษะ และนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน (GI) แบบไม่มีกิจกรรมประกอบ มีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกันแต่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิมลรัตน์ ลิหะสุนนท์ (2551: 56) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และความฉลาดทางอารมณ์ ด้านทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการสืบเสาะแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการสืบเสาะแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการสืบเสาะแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยข้างต้น สามารถสรุปได้ว่างานวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มมีการนำมาใช้ศึกษาวิจัยอย่างแพร่หลายในกลุ่มของวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ สำหรับวิชาสังคมศึกษามีการนำมาใช้ในการศึกษาแต่ยังไม่แพร่หลายมากนัก

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทสมมติ

แบล็ก (Black.1983: 125-A; อ้างอิงจาก จิตาภา จันปุม. 2555: 53) ได้ใช้บทบาทสมมติในการสาธิตการสอนกับนิสิต 2กลุ่ม โดยนิสิตกลุ่มทดลองจะใช้กิจกรรมบทบาทสมมติสาธิตการสอนกลุ่มควบคุมจะใช้การอภิปรายหลังจากการสังเกตการสอนทั้งสองกลุ่ม พบว่า นิสิตกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีความสามารถในการสาธิตการอ่านอย่างมีความมั่นใจในตนเองอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน มีวิธีการเตรียมแผนการสอนที่คล้ายคลึงกันและการใช้บทบาทสมมติก็เป็นวิธีการที่นิสิตยอมรับว่าเป็นวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพ

น้ำอ้อย ทวีการไถ (2555: 49) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจำนวน 1 จำนวน 44 คน โดยดำเนินการตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 12 แผน สัปดาห์ละ 1 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง ระยะเวลาในการดำเนินการทดลองในระหว่างเดือนธันวาคม 2554 ถึงกุมภาพันธ์ 2555 ข้อมูลที่ได้จากแบบวัดทักษะทางสังคมของนักเรียน เพื่อทำการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมก่อนและหลังการจัดกิจกรรมผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะทางสังคมโดยรวมโดยหลังการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ขวัญชีวา อ่วมชีพ (2554: 100-103) ได้ทำการค้นคว้าแบบอิสระเรื่อง การใช้วิธีสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนฟ้าใส จังหวัดเชียงใหม่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้วิธีสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนฟ้าใส อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีสอนด้วยการแสดงบทบาทสมมติในการส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของนักเรียน จำนวน 6 แผน ทำการศึกษาเป็นเวลา 6 สัปดาห์ เป็นการศึกษาทั้งทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมความมีระเบียบวินัย และแบบประเมินพฤติกรรมความมีระเบียบวินัย บันทึก ประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ และค่าเฉลี่ย จากการศึกษาพบว่า นักเรียนมีระดับความมีระเบียบวินัยด้านการตรงต่อเวลา ด้านการไม่เล่น หรือขว้างปาสิ่งของในห้องเรียน ด้านการรักษาความสะอาดของห้องเรียน ด้านการรักษาความสะอาดของร่างกายและการแต่งกาย ด้านการไม่ส่งเสียงดัง ไม่พูดคุยกันในขณะที่ครูสอน และด้านการเข้าแถวต่อคิวตามลำดับก่อนหลัง อยู่ในระดับค่อนข้างสูงและสูงตามลำดับ

ดวงสมร จันทับ (2550: 71) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติและการเล่านิทานที่มีต่อความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพระหฤทัยดอนเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพและเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติและการเล่านิทาน ที่มีต่อความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพระหฤทัยดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร จำนวน 9 ห้องเรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจำนวน 60 คน แบบแผนการทดลองเป็นแบบ ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและแผนการจัดการเรียนรู้โดยบทบาทสมมติและและแผนการจัดการเรียนรู้โดยการเล่านิทาน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยบทบาท

สมมติและการเล่านิทานก่อนการทดลองและหลังการทดลองมีความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากงานวิจัยข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าบทบาทสมมติสามารถนำไปใช้ในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยและพัฒนาทักษะทางสังคม ในกลุ่มตัวอย่างระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้ แต่ผู้วิจัยยังไม่พบในการนำมาใช้ในรายวิชาอาเซียนศึกษาและเพื่อแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับอาเซียนศึกษา

เกียรติศักดิ์ ชัยยานะ(2555: 197-204) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับค่านิยมร่วมในการเตรียมเยาวชนเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนวัดโนทัยพายัพมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพบริบททั่วไปและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในการเตรียมเยาวชนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ศึกษาความต้องการ รูปแบบและบทบาทของครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับค่านิยมร่วมในการเตรียมเยาวชนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับค่านิยมร่วมของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่เกิดจากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า 1) โรงเรียนวัดโนทัยพายัพมีความพร้อมด้านสภาพบริบททั่วไปและมีการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบายการจัดการศึกษาและหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองอาเซียนที่ดีตลอดจนมีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อการเตรียมเยาวชนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 2) ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการในด้านการส่งเสริมครูและบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการของโรงเรียนและด้านหลักสูตรของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก และได้กำหนดรูปแบบ คือ การพัฒนาค่านิยมร่วมโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในรายวิชาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ โครงการ และกิจกรรมควบคู่ไปกับการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน คือ การศึกษาบริบท (Context) การกำหนดตัวป้อน (Input) กำหนดกระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ตลอดจนกำหนดบทบาทของครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และนักเรียนในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับค่านิยมร่วมในการเตรียมเยาวชนเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนวัดโนทัยพายัพ และ 3) คณะครูได้ร่วมกันดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้แนวคิด 5 ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตั้งแต่ขั้นศึกษาและวิเคราะห์ความสำคัญ วางแผนจัดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยจัดทำแผนจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโครงการและกิจกรรมพิเศษ ชุดหนังสือกิจกรรมการเรียนรู้ “อาเซียนศึกษา” เพื่อพัฒนาค่านิยมร่วมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ร่วมกันจนสิ้นสุดกระบวนการวิจัย ผลการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับค่านิยมร่วมพบว่าการนำกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมร่วมและพฤติกรรมที่แสดงออกในด้านค่านิยมร่วมหลังเข้าร่วมกระบวนการวิจัยเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกระบวนการวิจัย

มัสลิน ธิอุป (2556: 79) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกการคิดเชิงอนาคต เรื่อง อาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวาริชียงใหม่มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแบบฝึกการคิดเชิงอนาคต และประเมินคุณภาพของแบบประเมินแบบฝึกการคิดเชิงอนาคต รวมทั้งศึกษาระดับการคิดเชิงอนาคต กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแบบฝึกการคิดเชิงอนาคต เรื่อง อาเซียน จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ครูที่มีความเชี่ยวชาญในการประเมินแบบฝึก จำนวน 2 ท่าน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 3 ท่าน และผู้ประเมินแบบวัดทักษะการคิดเชิงอนาคต 3 ท่าน เครื่องมือในการศึกษา ประกอบด้วย แบบฝึกการคิดเชิงอนาคต ประกอบด้วยแบบฝึกการคิดเชิงอนาคต เรื่อง อาเซียน โดยมีแผนจัดการเรียนรู้การคิดเชิงอนาคต เรื่อง อาเซียน จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง แบบประเมินแบบฝึกการคิดเชิงอนาคตเรื่อง อาเซียน จำนวน 5 ชุด และแบบวัดทักษะการคิดเชิงอนาคต จำนวน 3 ชุด ผลการศึกษาพบว่าได้แผนจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน รวมทั้งหมด 10 ชั่วโมง ได้แบบวัดทักษะการคิดเชิงอนาคต เรื่อง อาเซียน พร้อมเกณฑ์การวัดและประเมินทักษะการคิดเชิงอนาคต รวมทั้งการประเมินแบบฝึกการคิดเชิงอนาคต และตรวจสอบเครื่องมือการวัดทักษะการคิดเชิงอนาคต

เบญจวรรณ เตชะวงศ์ (2556: 70-71) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่องอาเซียนศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแม่ดินวิทยา จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดการเรียนรู้ เรื่องอาเซียนศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแม่ดินวิทยา จังหวัดลำพูน กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา คือ ผู้เชี่ยวชาญประเมินชุดการเรียนรู้ เรื่องอาเซียนศึกษา จำนวน 5 คน คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ ชุดการเรียนรู้ เรื่อง อาเซียนศึกษา จำนวน 5 ชุด และแบบประเมินชุดการเรียนรู้ ผลการศึกษาปรากฏว่า ได้ชุดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ จำนวน 5 ชุด ได้แก่ ชุดการเรียนรู้ที่ 1 พัฒนาการอาเซียน ชุดการเรียนรู้ที่ 2 ประเทศสมาชิกอาเซียน ชุดการเรียนรู้ที่ 3 ประชาคมอาเซียน ชุดการเรียนรู้ที่ 4 อาเซียนกับความสัมพันธ์ภายนอกอาเซียน และชุดการเรียนรู้ที่ 5 พลวัตอาเซียนในทศวรรษหน้า ผลการประเมินชุดการเรียนรู้ มีดังนี้ ชุดการเรียนรู้ที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 ชุดการเรียนรู้ที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 ชุดการเรียนรู้ที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 ชุดการเรียนรู้ที่ 4 และชุดการเรียนรู้ที่ 5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 และการตรวจสอบประเมินค่าความสอดคล้องของชุดการเรียนรู้กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้ค่าความสอดคล้อง 0.94

จิตานันท์ สัตตรัตน์พรณ (2556: 54-55) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้ความเป็นพลเมืองดีอาเซียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดนาเอียง จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ความเป็นพลเมืองดีอาเซียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดนาเอียง จังหวัดลำปาง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือแบบสอบถามพฤติกรรมรับรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีอาเซียนของนักเรียน จำนวน 40 ข้อ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนโดยรวมมีพฤติกรรมในการรับรู้ความเป็นพลเมืองดีอาเซียนโดยการปฏิบัติบ่อยครั้ง เมื่อพิจารณาใน

รายละเอียด พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการรับรู้ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของครอบครัวและชุมชน โดยการปฏิบัติเป็นประจำ ส่วนพฤติกรรมในการรับรู้โดยการปฏิบัติบ่อยครั้ง คือ ด้านการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทำงานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม การแสดงออกถึงมารยาทไทยและมารยาททางสังคมได้อย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะและการใช้วิธีแก้ปัญหาอย่างสันติ

จากงานวิจัยข้างต้น สามารถสรุปได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษายังคงมีจำกัด เนื่องจากการดำเนินงานจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาอย่างเป็นทางการทั่วประเทศเมื่อปี 2555 งานวิจัยส่วนใหญ่ที่พบมีการศึกษาในเชิงการพัฒนาแบบฝึกการคิดเชิงอนาคตการพัฒนาชุดการเรียนรู้การศึกษาการรับรู้ความเป็นพลเมืองดีอาชีวศึกษาและค่านิยมร่วมในการเตรียมเยาวชนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แต่ยังไม่พบการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาด้วยวิธีการสอนใดๆไม่ว่าจะเป็นกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม บทบาทสมมติ ฯลฯ ยังไม่พบการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีโดยตรงจึงเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีรายวิชา อาเซียนศึกษาก่อนการเรียนและหลังการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 8 ห้องเรียน คือ ม.2/8 - ม.2/15 เนื่องจากทุกห้องเรียนมีเกรดเฉลี่ยวิชาสังคมศึกษาใกล้เคียงกันและโรงเรียนเปิดรายวิชาอาเซียนศึกษาสำหรับ 8 ห้องเรียนนี้เท่านั้น รวมนักเรียนทั้งหมด 265 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/9 ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียน 34 คน โดยใช้การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ซึ่งใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

1.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โดยใช้ระยะเวลา 14 สัปดาห์ ละ 1 คาบ ละครึ่ง 50 นาที รวมเวลา 14 คาบ

1.4 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาวิชาอาเซียนศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางของอาเซียน (ASEAN Curriculum) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สาระเพิ่มเติม โดยครูกำหนดผล การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเสาหลักประชาคมอาเซียน 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงในอาเซียน สามารถใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับประเด็นปัญหาความมั่นคงในอาเซียน

สามารถเสนอแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อลดความขัดแย้งและเสริมสร้างความมั่นคงในการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน

2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบความร่วมมือด้านเศรษฐกิจในอาเซียน สามารถใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับประเด็นปัญหาเศรษฐกิจในอาเซียน สามารถเสนอแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อลดความขัดแย้งและเสริมสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจร่วมกันในประชาคมอาเซียน

3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน สามารถใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับประเด็นปัญหาความหลากหลายทางชาติพันธุ์ต่างๆในอาเซียน สามารถเสนอแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อลดความขัดแย้งและส่งเสริมสันติภาพในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายในประชาคมอาเซียน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือดังนี้

1) ศึกษาความหมายและพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี จากแนวคิดของวลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง โดยใช้วิธีการของสันติวิธีที่ไม่ใช้ความรุนแรงและใช้เหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหา ประกอบไปด้วย 5 พฤติกรรม ได้แก่

- 1.ความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง
- 2.สามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง
- 3.สามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหา
- 4.ความสามารถในการตรวจสอบและระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้
- 5.ความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็นต่างๆร่วมกัน

2) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางอาเซียน (ASEAN Curriculum Sourcebook) เพื่อออกแบบหน่วยการเรียนรู้

3) กำหนดเนื้อหาในการทดลอง เป็นเนื้อหาวิชาอาเซียนศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรแกนกลางอาเซียน สาระเพิ่มเติม โดยครูกำหนดผลการเรียนรู้ เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างความมั่นคงในอาเซียน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในอาเซียน และการเคารพความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน สามารถใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับประเด็นปัญหา สามารถเสนอแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อลดความขัดแย้งและส่งเสริมสันติภาพในการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน

4) ศึกษาหลักการและแนวคิดกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มและบทบาทสมมติ โดยนำมาพัฒนาแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์ความขัดแย้ง ขั้นที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทต่อสถานการณ์ความขัดแย้ง ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนและแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอบทบาทในการแก้ปัญหาและอภิปรายผลร่วมกัน ขั้นที่ 5 ขั้นทบทวนหรือกำหนดประเด็นปัญหาต่อไป ดังตาราง 2

ตาราง 2 กรอบแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ

กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้ เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ	กิจกรรมการเรียนรู้
ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์ความขัดแย้ง	- ครูนำปัญหาหรือสถานการณ์ให้นักเรียนดู - ครูตั้งคำถามที่ท้าทายความคิดของนักเรียนและกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบ
ขั้นที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทต่อสถานการณ์ความขัดแย้ง	- นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้นโดยแสดงบทบาทสมมติออกเป็นสองฝ่ายที่คิดต่างกัน - ครูกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งหรือความแตกต่างทางความคิด ว่าเพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น และแน่ใจหรือว่าเป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด - ครูให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มแสวงหาข้อมูลมาพิสูจน์ความคิดของกลุ่มตน - นักเรียนทั้งสองกลุ่มร่วมกันพิจารณาปัญหา แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และอภิปรายร่วมกัน โดยครูคอยตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดต่อ

ตาราง 2 (ต่อ)

กระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้ เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ	กิจกรรมการเรียนรู้
ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนและแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา ความขัดแย้งอย่างสันติวิธี	- ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยการจับฉลาก เพื่อศึกษาประเด็นปัญหาและแสดงบทบาทที่ได้รับ - แต่ละกลุ่มแต่งตั้งประธานและคณะทำงานร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ การค้นคว้าหาข้อมูล การตั้งสมมติฐานในประเด็นปัญหา และสรุปแนวทางการแก้ปัญหาในลักษณะที่ไม่สร้างความขัดแย้งและไม่ใช้ความรุนแรง ตามบทบาทที่กลุ่มได้รับ - ครูให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผน การค้นคว้าแหล่งความรู้ และการทำงานร่วมกัน - นักเรียนที่ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่มแบ่งหน้าที่ให้สมาชิกแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่กำหนด - ครูคอยให้คำแนะนำและติดตามการทำงานของแต่ละกลุ่ม
ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอบทบาทในการแก้ปัญหาและ อภิปรายผลร่วมกัน	- นักเรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ เรียบเรียง และสรุปผล - นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูลโดยถ่ายทอดเป็นบทบาทสมมติ - นักเรียนและครูอภิปรายผลร่วมกัน สรุปแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด พร้อมระบุข้อจำกัดของปัญหานี้
ขั้นที่ 5 ขั้นทบทวนหรือกำหนดประเด็นปัญหาต่อไป	- ครูให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาบทวนแต่ละประเด็นปัญหาว่าประเด็นใดเป็นปัญหาต่อเนื่อง ประเด็นใดเป็นปัญหาใหม่ที่เพิ่มขึ้นมา - นักเรียนร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทั้ง 5 ขั้นตอน มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ซึ่งผู้วิจัยได้บูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มในทุกขั้นตอนร่วมกับบทบาทสมมติในขั้นตอนที่ 2–4 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล รู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหา ฝึกความรับผิดชอบในการทำงานเป็นทีม และเปิดโอกาสให้สร้างการเรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ ทำให้เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น มีเจตคติที่กว้างขวางขึ้น ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคลและในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ของสังคม จึงเป็นแนวทางสู่การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีได้ ดังมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์ความขัดแย้ง

ขั้นนี้พัฒนาขึ้นจากกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม เป็นขั้นท้าทายความคิดและกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบจากปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทต่อสถานการณ์ความขัดแย้ง

ขั้นที่ 2 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยนำกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มกับบทบาทสมมติมาบูรณาการกัน เป็นขั้นที่นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น โดยแสดงบทบาทสมมติออกเป็นสองฝ่ายที่คิดต่างกัน ครูกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งหรือความแตกต่างทางความคิดว่าเพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น และแน่ใจหรือว่าเป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด แล้วให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มแสวงหาข้อมูลมาพิสูจน์ความคิดของกลุ่มตน ทั้งสองกลุ่มร่วมกันพิจารณาปัญหา แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและอภิปรายร่วมกัน โดยครูคอยตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดต่อ

ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนและแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี

ในขั้นตอนนี้คงบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ โดยแต่ละกลุ่มแต่งตั้งประธานและคณะทำงานร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ การค้นคว้าหาข้อมูล การตั้งสมมติฐานในประเด็นปัญหา และสรุปแนวทางการแก้ปัญหาในลักษณะที่ไม่สร้างความขัดแย้งและไม่ใช้ความรุนแรง

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอบทบาทในการแก้ปัญหาและอภิปรายผลร่วมกัน

ขั้นตอนนี้ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ เรียบเรียงและสรุปผล จากนั้นนำเสนอข้อมูลโดยถ่ายทอดเป็นบทบาทสมมติและอภิปรายผลร่วมกัน เพื่อสรุปแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด พร้อมระบุข้อจำกัดของปัญหา

ขั้นที่ 5 ขั้นทบทวนหรือกำหนดประเด็นปัญหาต่อไป

ในขั้นที่ 5 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม ครูให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาทบทวนและร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป

5) พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติทั้ง 5 ขั้นตอนและพฤติกรรมที่วัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี พบว่ามีความสัมพันธ์กันดังนี้

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติและพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี	ขั้นตอน
1.ความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง	ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์ความขัดแย้ง
2.สามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง	ขั้นที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทต่อสถานการณ์ความขัดแย้ง
3.สามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหา	ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนและแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี
4.ความสามารถในการตรวจสอบและระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้	ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอบทบาทในการแก้ปัญหาและอภิปรายผลร่วมกัน
5.ความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็นต่างๆร่วมกัน	ขั้นที่ 5 ขั้นทบทวนหรือกำหนดประเด็นปัญหาต่อไป

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติทั้ง 5 ขั้นตอน สามารถส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี 5 พฤติกรรม ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์ความขัดแย้ง

ขั้นนี้เป็นขั้นท้าทายความคิดและกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบจากปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ครูมีหน้าที่คอยกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบและกระตุ้นหรือรื้อฟื้นในการหาคำตอบ ให้นักเรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้궁นงสงสัย เพื่อท้าทายความคิดและความใฝ่รู้ โดยปัญหาหรือสถานการณ์ที่ใช้ในการกระตุ้นความสนใจและความต้องการต้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถและความสนใจของนักเรียน ขั้นเผชิญสถานการณ์ความขัดแย้งนี้จึงสามารถพัฒนาพฤติกรรมความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทต่อสถานการณ์ความขัดแย้ง

ในขั้นที่ 2 เป็นขั้นที่นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น โดยแสดงบทบาทสมมติออกเป็นสองฝ่ายที่คิดต่างกัน ครูกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งหรือความแตกต่างทางความคิดว่าเพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น และแน่ใจหรือว่าเป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด แล้วให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มแสวงหาข้อมูลมาพิสูจน์ความคิดของกลุ่มตน ทั้งสองกลุ่มร่วมกันพิจารณาปัญหา แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและอภิปรายร่วมกัน โดยครูคอยตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดต่อ ในขั้นตอนนี้ครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาปัญหา

และอภิปรายอย่างกว้างขวาง ชั้นแสดงบทบาทต่อสถานการณ์ความขัดแย้งนี้จึงพัฒนาพฤติกรรมความสามารถระดับที่ขัดแย้ง

ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนและแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี

ขั้นตอนนี้นักเรียนแต่ละกลุ่มแต่งตั้งประธานและคณะทำงานร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ การค้นคว้าหาข้อมูล การตั้งสมมติฐานในประเด็นปัญหา และสรุปแนวทางการแก้ปัญหาในลักษณะที่ไม่สร้างความขัดแย้งและไม่ใช้ความรุนแรง ครูทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการทำงานให้นักเรียน รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผน แหล่งความรู้ และการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม ขั้นวางแผนและแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธีจึงสามารถพัฒนาพฤติกรรมความสามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหาได้

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอบทบาทในการแก้ปัญหาและอภิปรายผลร่วมกัน

ในขั้นที่ 4 นักเรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ เรียบเรียงและสรุปผล จากนั้นนำเสนอข้อมูลโดยถ่ายทอดเป็นบทบาทสมมติและอภิปรายผลร่วมกัน เพื่อสรุปแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด พร้อมระบุข้อจำกัดของปัญหานี้ จากนั้นอภิปรายผลร่วมกันทั้งชั้นและร่วมกันสรุปประเด็นการเรียนรู้ การอภิปรายจะช่วยให้เกิดความคิดกว้างไกลขึ้น สามารถหาทางออกหรือวิธีการแก้ปัญหาร่วมกัน พร้อมกับได้ข้อสรุปที่ทุกฝ่ายยอมรับ ขั้นนำเสนอบทบาทในการแก้ปัญหาและอภิปรายผลร่วมกันจึงสามารถพัฒนาพฤติกรรมความสามารถในการตรวจสอบและระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้

ขั้นที่ 5 ขั้นทบทวนหรือกำหนดประเด็นปัญหาต่อไป

ในขั้นนี้ ครูให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาทบทวนและร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป ครูให้ร่วมกันพิจารณาทบทวนแต่ละประเด็นปัญหาว่าประเด็นใดเป็นปัญหาต่อเนื่อง ประเด็นใดเป็นปัญหาเพิ่มขึ้น เพื่อสรุปเชื่อมโยงการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่อง การเรียนการสอนตามรูปแบบนี้จึงอาจมีต่อเนื่องไปเรื่อยๆตามความสนใจของนักเรียน ขั้นทบทวนหรือกำหนดประเด็นปัญหาต่อไปจึงสามารถพัฒนาพฤติกรรมความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็นต่างๆได้

6. ดำเนินการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยในแต่ละหน่วยมีองค์ประกอบตามหน่วยเรียนรู้ คือ ผลการเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งในแต่ละหน่วยจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทั้ง 5 ขั้นตอน ดังตารางที่ 4 ข้างต้น

7. นำหน่วยการเรียนรู้ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อขอคำปรึกษา

ตรวจสอบความถูกต้องของหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหา โดยจัดทำทั้งสิ้นจำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้

8. เมื่อสร้างหน่วยการเรียนรู้เสร็จสิ้นแล้ว นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินหน่วยการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษาหรือหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ระดับ ค.ศ.3 ขึ้นไป) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) พิจารณาระหว่างองค์ประกอบของหน่วยและกิจกรรมการเรียนรู้ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายความว่า หน่วยการเรียนรู้มีความถูกต้องและเหมาะสม

0 หมายความว่า ไม่แน่ใจว่าหน่วยการเรียนรู้มีความถูกต้องและเหมาะสม

-1 หมายความว่า หน่วยการเรียนรู้ไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม

และพิจารณาเลือกจากค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC 0.5 ขึ้นไป โดยผลปรากฏว่าแต่ละองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 0.80 – 1.00 (ภาคผนวก) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ความสอดคล้องที่ยอมรับได้ แสดงว่าคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงหน่วยการเรียนรู้ทั้งด้านเนื้อหา การวัดและประเมินผล และการใช้ภาษา

9. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหน่วยการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อจัดพิมพ์หน่วยการเรียนรู้เป็นฉบับสมบูรณ์ โดยได้หน่วยการเรียนรู้จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลาทั้งหมด 14 คาบ ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 6

ตาราง 4 แสดงหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มกับ บทบาทสมมติ

หน่วยที่	เรื่อง	เนื้อหา	จำนวนคาบ
1	เคารพความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน	- ทดสอบก่อนเรียน - ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน - ปัญหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน - แนวทางการแก้ปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรงและมีความเข้าใจอันดีต่อกันบนความเคารพความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน	5
2	เสริมสร้างความมั่นคงในอาเซียน	- ความมั่นคงในอาเซียน - ปัญหาความมั่นคงในอาเซียน - แนวทางการแก้ปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรงและมีความเข้าใจอันดีต่อกันในการเสริมสร้างความมั่นคงในอาเซียน	4

ตาราง 4 (ต่อ)

หน่วยที่	เรื่อง	เนื้อหา	จำนวนคาบ
3	เศรษฐกิจที่ยั่งยืนในอาเซียน	- เศรษฐกิจในอาเซียน - ปัญหาเศรษฐกิจในอาเซียน - แนวทางการแก้ปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรงและมีความเข้าใจอันดีต่อกันในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในอาเซียน - ทดสอบหลังเรียน	5
รวม			14

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีและแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี มีรายละเอียดในการสร้างเครื่องมือดังนี้

2.2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

- 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี เพื่อออกแบบแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี
- 2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี
- 3) สร้างข้อคำถามที่สอดคล้องกับพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี เป็นข้อคำถามแบบอัตนัย จำนวน 6 ข้อคำถาม เพื่อวัดพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี โดยข้อคำถามไม่ได้เรียงตามลำดับพฤติกรรม ดังตาราง 7

ตาราง 5 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีกับข้อคำถามในแบบทดสอบ

พฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี	ข้อคำถามในแบบทดสอบ
1.ความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง	ข้อ 2. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับบทความนี้ เพราะเหตุใด
2.สามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง	ข้อ 1. จากบทความนี้ จงระบุปัญหาที่เกิดขึ้น ข้อ 3. จงอธิบายสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาดังกล่าว พร้อมบอกเหตุผลประกอบ

ตาราง 5 (ต่อ)

พฤติกรรมความสามารถในการ แก้ปัญหาอย่างสันติวิธี	ข้อคำถามในแบบทดสอบ
3.สามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจ ที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหา	ข้อ 4. ถ้านักเรียนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหา นักเรียนจะใช้วิธีการใดในการแก้ไขปัญหา เพราะ เหตุใด
4.ความสามารถในการตรวจสอบและระบุ แนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้	ข้อ 5. จากข้อ 2 หากเพื่อนมีความคิดเห็นที่แตกต่างจาก นักเรียน นักเรียนคิดว่าเพื่อนจะมีความคิดเห็นต่อการ แก้ปัญหาในลักษณะใด เพราะเหตุใด
5.ความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงใน ประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน	ข้อ 6. ถ้ามีคนนำเสนอวิธีการแก้ไขปัญหที่ต่างกับ นักเรียน นักเรียนจะยอมรับหรือไม่ยอมรับ เพราะเหตุใด

4) กำหนดรูปแบบแบบทดสอบ ประกอบด้วยสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาใน
อาเซียนจำนวน 10 สถานการณ์ นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อขอคำปรึกษา
ตรวจสอบความถูกต้อง และคัดเลือกให้นำไปใช้จริง 6 สถานการณ์ โดยแต่ละสถานการณ์มีข้อ
คำถามอัตนัยจำนวน 6 ข้อคำถาม ซึ่งประเมินผลโดยอิงเกณฑ์รูบิคส์ (Rubrics Score) ที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้น โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 6 เกณฑ์คะแนนระดับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

สถานการณ์ ข้อที่	พฤติกรรมความสามารถในการ แก้ปัญหาอย่างสันติวิธี	เกณฑ์การให้คะแนน
1-6	1. ความสามารถในการเผชิญกับ ความขัดแย้ง	3 หมายถึง ระบุประเด็นที่ขัดแย้งได้ถูกต้องและครอบคลุม ประเด็นจากคำถาม 2 หมายถึง ระบุประเด็นที่ขัดแย้งได้แต่ไม่ครอบคลุมประเด็น จากคำถาม 1 หมายถึง ระบุประเด็นที่ขัดแย้งได้น้อยมากจากคำถาม
	2. สามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง	3 หมายถึง แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นที่ขัดแย้งได้อย่างมี เหตุผลและถูกต้อง 2 หมายถึง แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นที่ขัดแย้งได้แต่ อธิบายไม่สมเหตุสมผล 1 หมายถึง แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นที่ขัดแย้งได้น้อย มากและไม่สมเหตุสมผล

ตาราง 6 (ต่อ)

สถานการณ์ ข้อที่	พฤติกรรมความสามารถในการ แก้ปัญหาอย่างสันติวิธี	เกณฑ์การให้คะแนน
	3. สามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหาได้	3 หมายถึง สื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหาได้สมเหตุสมผล 2 หมายถึง สื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหาได้แต่อธิบายไม่สมเหตุสมผล 1 หมายถึง สื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหาได้แต่ไม่อธิบายเหตุผล
	4. ความสามารถในการตรวจสอบและระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้	3 หมายถึง ตรวจสอบและระบุแนวคิดของตนเองและผู้อื่นได้สมเหตุสมผล 2 หมายถึง ตรวจสอบและระบุแนวคิดของตนเองและผู้อื่นได้แต่อธิบายไม่สมเหตุสมผล 1 หมายถึง ตรวจสอบและระบุแนวคิดของตนเองและผู้อื่นได้แต่ไม่อธิบายเหตุผล
	5. ความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็นต่างๆร่วมกัน	3 หมายถึง อภิปรายและสรุปแนวทางแก้ปัญหาร่วมกันได้อย่างมีเหตุผล ครอบคลุมประเด็นบนพื้นฐานที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ 2 หมายถึง อภิปรายและสรุปแนวทางแก้ปัญหาได้สมเหตุสมผลแต่ไม่ครอบคลุมประเด็นบนพื้นฐานที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ 1 หมายถึง อภิปรายและสรุปแนวทางแก้ปัญหาดำเนินการได้น้อยมาก พยายามบนพื้นฐานที่ทุกฝ่ายยอมรับได้

5) เมื่อสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีเสร็จสิ้นแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินแบบทดสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษาหรือหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ระดับ ค.ศ.3 ขึ้นไป) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) พิจารณาระหว่างสถานการณ์และข้อคำถามว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายความว่า สถานการณ์มีความเหมาะสม หรือข้อคำถามมีความสอดคล้องกับ พฤติกรรมที่ต้องการวัด

0 หมายความว่า ไม่แน่ใจว่าสถานการณ์มีความเหมาะสม หรือข้อคำถามมีความ สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด

-1 หมายความว่า สถานการณ์ไม่มีความเหมาะสม หรือข้อคำถามไม่สอดคล้องกับ พฤติกรรมที่ต้องการวัด

และพิจารณาเลือกจากค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC 0.5 ขึ้นไป โดยผลปรากฏว่าแบบทดสอบวัด ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 0.80 – 1.00 (ภาคผนวก) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ความสอดคล้องที่ยอมรับได้ แสดงว่าคุณภาพของแบบทดสอบวัด ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีในการวิจัยครั้งนี้ มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ ในการจัดการเรียนรู้ได้ โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงข้อคำถามในการ วัดและการใช้ภาษา

6) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อจัดพิมพ์แบบทดสอบ เป็นฉบับสมบูรณ์ โดยได้แบบทดสอบทั้งสิ้น 6 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์มีคำถามย่อย 6 ข้อ คำถาม ข้อคำถามละ 3 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 18 คะแนน

7) นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีที่ปรับแก้สมบูรณ์ไป ทดลองใช้ (Try - out) กับนักเรียนห้องอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ห้อง โดยทดลองกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/11 จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบอัตนัย โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของคอนบราค (Cronbach) ซึ่งการประเมินความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟา มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α)	การแปลความหมายระดับความเที่ยง
มากกว่า .9	ดีมาก
มากกว่า .8	ดี
มากกว่า .7	พอใช้
มากกว่า .6	ค่อนข้างพอใช้
มากกว่า .5	ต่ำ
น้อยกว่า หรือ เท่ากับ .5	ไม่สามารถรับได้

โดยผลปรากฏระดับค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา อย่างสันติวิธีทั้งฉบับ เท่ากับ 0.72 (ภาคผนวก) ซึ่งถือว่าแบบทดสอบมีความน่าเชื่อถือและสามารถ นำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

8) นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีที่ปรับแก้สมบูรณ์ไปใช้เป็นเครื่องมือวิจัย โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/9 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม จำนวน 34 คน

2.2.2 แบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินตนเองเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2) สร้างแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี โดยใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale ตามรูปแบบของ Likert Scale จำนวน 19 ข้อ นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อขอคำปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง และคัดเลือกให้นำไปใช้จริง 12 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน 4 หมายความว่า ปฏิบัติเป็นประจำ

ระดับคะแนน 3 หมายความว่า ปฏิบัติบ่อยครั้ง

ระดับคะแนน 2 หมายความว่า ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย

ระดับคะแนน 1 หมายความว่า ปฏิบัตินานๆครั้ง

ระดับคะแนน 0 หมายความว่า ไม่ได้ปฏิบัติเลย

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน ใช้เกณฑ์ของลิเคิร์ท (Likert Scale) และดัดแปลงจากแนวคิดของ ไพศาล วรคำ (2552: 406) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.00 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ปฏิบัติบ่อยครั้ง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย

คะแนนเฉลี่ย 0.51-1.50 หมายถึง ปฏิบัตินานๆครั้ง

คะแนนเฉลี่ย 0.00-0.50 หมายถึง ไม่ได้ปฏิบัติเลย

3) นำแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อขอคำปรึกษาและตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินแบบประเมินตนเอง โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษาหรือหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ระดับ ค.ศ.3 ขึ้นไป) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) พิจารณาระหว่างพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีกับข้อคำถามว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายความว่า แบบประเมินมีความถูกต้อง หรือสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด

0 หมายความว่า ไม่แน่ใจว่าแบบประเมินมีความถูกต้อง หรือสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด

-1 หมายความว่า แบบประเมินไม่ถูกต้อง หรือไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด

และพิจารณาเลือกจากค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC 0.5 ขึ้นไป โดยผลปรากฏว่าแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 0.80 – 1.00 (ภาคผนวก) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ความสอดคล้องที่ยอมรับได้ แสดงว่าคุณภาพของแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีในการวิจัยครั้งนี้ มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปรับปรุงข้อคำถามในการวัดและการจัดลำดับของข้อคำถาม

4) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อจัดพิมพ์แบบประเมินตนเองเป็นฉบับสมบูรณ์ โดยได้แบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีจำนวน 12 ข้อ

5) นำแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีที่ปรับแก้สมบูรณ์ไปใช้เป็นเครื่องมือวิจัย โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/9 ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 34 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนให้นักเรียนทราบ เพื่อทำความเข้าใจกับผู้เรียนเกี่ยวกับวิธีการเรียน บทบาทของผู้เรียน ผลการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ลักษณะและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ

3.2 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 6 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 6 ข้อคำถาม เพื่อวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีของนักเรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.3 ดำเนินการทดลอง โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

3.4 เมื่อนักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ครบทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้แล้ว ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลไว้เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

3.5 นักเรียนทำประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี จำนวน 12 ข้อ โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลไว้เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

3.6 ทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้นำทั้งหมดเพื่อนำไปวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน และใช้สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานที่กำหนดไว้ต่อไป

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบแผนการวิจัยเชิงกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลัง One Group pre-test post-test design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 60) มีรูปแบบการวิจัย ดังนี้

ตาราง 7 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
(R)E	T1	X	T2

(R)E คือ กลุ่มทดลอง

X คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาชีวศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบ และแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ

T₁ คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีก่อนเรียน

T₂ คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีหลังเรียน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติทั่วไปที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1) การวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบอัตนัย โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของคอนบราค (Cronbach) ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

2) การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s) ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

3) การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s) ของแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

2.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน

1) การวิเคราะห์คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ โดยใช้สถิติ t-test for Dependent Sample

2) การวิเคราะห์การประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี โดยใช้ค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.1 สถิติพื้นฐาน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ.2538: 73)

1) ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\bar{x}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s)

$$s = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ s แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

x แทน คะแนนของนักเรียนแต่ละตัว

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

3.2 สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

1) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์.2543: 129)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2) ค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach)
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.2536: 170-172)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
 n แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ
 s_i^2 แทน ความแปรปรวนของแบบทดสอบรายข้อ
 s_t^2 แทน ความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับ

3.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติ t-test Dependent Samples
(พวงรัตน์ ทวีรัตน์.2540: 165-167)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ D แทน ผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่
 $\sum D$ แทน ผลรวมทั้งหมดของผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่
 $\sum D^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของผลต่างระหว่างข้อมูลแต่ละคู่ยกกำลังสอง
 n แทน จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนคู่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาชีวศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบ และแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความสะดวกและเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{x}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
s	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)
t	แทน	ค่าวิกฤตที่ใช้ในการพิจารณาแจกแจงค่า t
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี รายวิชาอาชีวศึกษาระหว่างก่อนการเรียนรู้และหลังการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบสมมติฐาน พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาชีวศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยการทดสอบสมมติฐานครั้งนี้ ใช้สถิติ t-test for dependent sample ได้ผลดังตาราง 8

ตาราง 8 ผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาชีวศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี	n	$\bar{x}$	s	df	t
ก่อนเรียน	34	7.82	1.67	33	13.01**
หลังเรียน	34	11.53	2.06		

$$\alpha .05, 33 = 1.69 \quad ** \text{มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ } .05$$

จากตาราง 8 พบว่า คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีรายวิชาอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ เท่ากับ 7.82 คะแนน และ 1.67 คะแนนตามลำดับ และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.53 คะแนน และ 2.06 คะแนนตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลต่างของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีรายวิชาอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 9 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาชีวศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบ และแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่าง สันติวิธี จำแนกตามพฤติกรรม

ความสามารถในการแก้ปัญหา อย่างสันติวิธี	ก่อนเรียน		หลังเรียน		df	t
	$\bar{x}$	s	$\bar{x}$	s		
1. ความสามารถในการเผชิญกับ ความขัดแย้ง	2.30	.32	3.57	.30	33	17.12**
2. สามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง	2.22	.25	3.38	.34	33	17.65**
3. สามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึง ความตั้งใจที่จะร่วมมือใน กระบวนการแก้ปัญหา	2.20	.24	3.38	.34	33	16.89**
4. ความสามารถในการตรวจสอบ และระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้	2.14	.23	3.41	.28	33	18.76**
5. ความสามารถในการเจรจาเพื่อตก ลงในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน	2.07	.17	3.45	.35	33	26.60**

$$\alpha .05, 33 = 1.69 \quad ** \text{มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ } .05$$

จากตาราง 9 พบว่า ผลจากการทดสอบในแต่ละพฤติกรรมของการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี รายวิชาอาชีวศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในทุกพฤติกรรมของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีหลังเรียนสูง กว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ มีรายละเอียดดังนี้

พฤติกรรมความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง ก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนน เฉลี่ยเท่ากับ 2.30 คะแนน หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยผลต่างแสดงว่านักเรียนมีความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง หลังเรียนสูงกว่าก่อน เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พฤติกรรมความสามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง ก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 2.22 คะแนน หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบ

ค่าเฉลี่ยผลต่างแสดงว่านักเรียนมีความสามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พฤติกรรมความสามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหา ก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.20 คะแนน หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลต่างแสดงว่านักเรียนมีความสามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พฤติกรรมความสามารถในการตรวจสอบและระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้ ก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.14 คะแนน หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลต่างแสดงว่านักเรียนมีความสามารถในการตรวจสอบและระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พฤติกรรมความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน ก่อนเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.07 คะแนน หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลต่างแสดงว่านักเรียนมีความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10 ผลจากการประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี รายวิชาอาเซียนศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ

การประเมินตนเอง	ก่อนเรียน		ความหมาย	หลังเรียน		ความหมาย	df	t
	$\bar{x}$	s		$\bar{x}$	s			
ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี	2.12	0.33	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.35	0.49	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	33	43.04

$$\alpha .05, 33 = .89 \quad ** \text{มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ } .05$$

จากตาราง 10 พบว่า คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีรายวิชาอาเซียนศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ เท่ากับ 2.12 คะแนน และ 0.33 ตามลำดับ และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.35 คะแนน และ 0.49 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลต่างของการประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 11 ผลจากการประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี รายวิชาอาเซียนศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ จำแนกตามพฤติกรรม

การประเมินตนเอง	ก่อนเรียน		ความหมาย	หลังเรียน		ความหมาย	df	t
	$\bar{x}$	s		$\bar{x}$	s			
1. ความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง	2.30	.32	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.57	.30	ปฏิบัติเป็นประจำ	33	17.12**
2. สามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง	2.11	.21	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.35	.33	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	33	25.57**
3. สามารถสื่อสารแสดงให้ เห็นถึงความตั้งใจที่จะ ร่วมมือในกระบวนการ แก้ปัญหา	2.05	.16	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.23	.35	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	33	28.28**
4. ความสามารถในการ ตรวจสอบและระบุแนวคิด ของอีกฝ่ายหนึ่งได้	2.13	.25	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.22	.25	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	33	17.71**
5. ความสามารถในการ เจรจาเพื่อตกลงใน ประเด็นต่างๆร่วมกัน	2.07	.17	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.26	.28	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	33	24.78**

$$\alpha .05, 33 = 1.69 \quad ** \text{มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ } .05$$

จากตาราง 11 พบว่า ผลการประเมินตนเองในแต่ละองค์ประกอบของการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีรายวิชาอาเซียนศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ พบว่านักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ มีรายละเอียดดังนี้

พฤติกรรมความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง ก่อนเรียนนักเรียนประเมินตนเองว่ามีการปฏิบัติค่อนข้างบ่อย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.30 คะแนน หลังเรียนนักเรียนประเมินตนเองว่ามีการปฏิบัติเป็นประจำ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลต่างแสดงว่านักเรียนมีความสามารถในการในการเผชิญกับความขัดแย้งหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พฤติกรรมความสามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง ก่อนเรียนนักเรียนประเมินตนเองว่ามีการปฏิบัติค่อนข้างบ่อย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.11 คะแนน หลังเรียนนักเรียนประเมินตนเองว่ามีการปฏิบัติบ่อยครั้ง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลต่างแสดงว่านักเรียนมีความสามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้งหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พฤติกรรมความสามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหา ก่อนเรียนนักเรียนประเมินตนเองว่ามีการปฏิบัติค่อนข้างบ่อย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.05 คะแนน หลังเรียนนักเรียนประเมินตนเองว่ามีการปฏิบัติบ่อยครั้ง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลต่างแสดงว่านักเรียนมีความสามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พฤติกรรมความสามารถในการตรวจสอบและระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้ ก่อนเรียนนักเรียนประเมินตนเองว่ามีการปฏิบัติค่อนข้างบ่อย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.13 คะแนน หลังเรียนนักเรียนประเมินตนเองว่ามีการปฏิบัติบ่อยครั้ง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลต่างแสดงว่านักเรียนมีความสามารถในการตรวจสอบและระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พฤติกรรมความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน ก่อนเรียนนักเรียนประเมินตนเองว่ามีการปฏิบัติค่อนข้างบ่อย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.07 คะแนน หลังเรียนนักเรียนประเมินตนเองว่ามีการปฏิบัติบ่อยครั้ง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลต่างแสดงว่านักเรียนมีความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกันหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาชีวศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีรายวิชาอาชีวศึกษาก่อนการเรียนและหลังการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาชีวศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/9 ของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 34 คน โดยใช้การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

2.1 หน่วยการเรียนรู้ โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบอัตนัยเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาในอาชีวศึกษาจำนวน 6 สถานการณ์ละ 6 ข้อคำถาม เพื่อวัดพฤติกรรมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ประกอบไปด้วย 5 พฤติกรรม ได้แก่

- 1) ความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง
- 2) สามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง
- 3) สามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหา
- 4) ความสามารถในการตรวจสอบและระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้

5) ความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็นต่างๆร่วมกัน

2.3 แบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี จำนวน 12 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แจกวัสดุประสงค์ของการเรียนให้นักเรียนทราบ เพื่อทำความเข้าใจกับผู้เรียนเกี่ยวกับวิธีการเรียน บทบาทของผู้เรียน ผลการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ลักษณะและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ

3.2 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 6 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 6 ข้อคำถาม เพื่อวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีของนักเรียนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.3 ดำเนินการทดลอง โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

3.4 เมื่อนักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ครบทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้แล้ว ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลไว้เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

3.5 นักเรียนทำประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี จำนวน 12 ข้อ โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลไว้เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

3.6 ทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดเพื่อนำไปวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน และใช้สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานที่กำหนดไว้ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีของนักเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ โดยใช้สถิติ t-test for dependent samples

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาเซียนศึกษาโดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลการวิจัย ดังนี้

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาเซียนศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาเซียนศึกษาโดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอาเซียนศึกษาโดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเผชิญสถานการณ์ความขัดแย้ง ขั้นแสดงบทบาทต่อสถานการณ์ความขัดแย้ง ขั้นวางแผนและแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี ขั้นนำเสนอบทบาทในการแก้ปัญหาและอภิปรายผลร่วมกัน และขั้นทบทวนหรือกำหนดประเด็นปัญหาต่อไป ซึ่งทุกขั้นตอนพัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและหลักการในการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มและบทบาทสมมติ กล่าวคือ พัฒนามาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มตามแนวคิดของทิตินา แชมมณี ซึ่งมี 6 ขั้นตอน (2547: 249-250) ได้แก่ ขั้นที่ 1 ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้ขุ่นข้องหมองใจ ขั้นที่ 2 ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น ขั้นที่ 3 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 5 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล และขั้นที่ 6 ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป เช่นเดียวกับ สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2545: 149-150) ที่ระบุไว้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเสนอปัญหา ขั้นพิจารณาปัญหา ขั้นวางแผน เพราะทั้ง 6 ขั้นตอนมุ่งพัฒนาทักษะในการสืบสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ ดังที่ สิริวรรณ ศรีพหล (2554: 17-18) ได้เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีเรื่องสันติวิธีให้นักเรียนว่ากิจกรรมการเรียนการสอนโดยการสืบสวนสอบสวนเป็นวิธีการหนึ่งของการเรียนการสอนสังคมศึกษา เน้นให้นักเรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเองโดยการค้นคว้าคำตอบจากข้อมูลต่างๆ แล้วสรุปเพื่อตอบคำถามหรือข้อสงสัย ดังนั้นการสอนให้นักเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้เข้าใจเรื่องสันติภาพจึงควรนำวิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวนไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนอย่างยิ่ง สอดคล้องกับวีณา ประชากุล และประสาท เนื่องเฉลิม (2553: 168) อธิบายว่ากระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มเป็นกระบวนการที่ทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการแสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปเป็นคำตอบ ฝึกความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่มและเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหา การ

จัดกิจกรรมในลักษณะนี้เป็นการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในการทำงานและยังเป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูมีบทบาทหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศให้น่าศึกษาค้นคว้า สร้างสถานการณ์หรือปัญหาเพื่อให้นักเรียนเกิดความขัดแย้งทางความคิด สงสัย และร่วมกันระดมความคิดเพื่อแก้ปัญหาอย่างหลากหลายวิธี

ขณะที่การบูรณาการบทบาทสมมติเข้าไปในกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนลองสวมบทบาทและแสดงบทบาทสมมตินั้นๆจะช่วยสะท้อนความรู้สึกนึกคิด โดยเฉพาะความเข้าใจเมื่อตนเองอยู่ในสังคมที่มีความขัดแย้ง นักเรียนจะได้ฝึกหาสิ่งที่เป็นความขัดแย้งด้วยการหาข้อเท็จจริงระบุประเด็นที่เป็นปัญหา และระบุการแก้ประเด็นปัญหา ซึ่งเป็นกระบวนการพื้นฐานที่ใช้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งและนำไปสู่สันติวิธี ดังที่ อารมณ์ ใจเที่ยง (2550: 160) อธิบายว่าการสอนโดยใช้บทบาทสมมติเป็นวิธีสอนที่ครูสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติขึ้นจาก ความเป็นจริงมาให้นักเรียนได้แสดงออกตามที่นักเรียนคิดว่าควรจะเป็น ครูจะใช้การแสดงออกทั้งทางด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นพื้นฐานในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่นักเรียน อันจะทำให้ให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระของบทเรียนอย่างลึกซึ้งและรู้จักปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสิริวรรณ ศรีพหล และพันทิพา อุทัยสุข (2540: 110) ระบุว่า การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล เข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคลนั้น เข้าใจถึงผลประโยชน์ที่บุคคลพิทักษ์และหวงแหนจนเกิดความขัดแย้งขึ้น และยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคของการขจัดความขัดแย้งนั้นๆด้วย เช่นเดียวกับ ทิศนา แคมมณี (2550: 358) อธิบายถึงบทบาทสมมติว่าเป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่นหรือเกิดความเข้าใจในเรื่องต่างๆเกี่ยวกับบทบาทสมมติที่ตนแสดง ซึ่งรายละเอียดแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีได้ โดยกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน มีดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์ความขัดแย้ง

ขั้นนี้เป็นขั้นท้าทายความคิดและกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบจากปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม เช่น ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เคารพความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน ครูนำรูปและวิดีโอเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ชาวโรฮิงจาให้นักเรียนดู พร้อมทั้งตั้งคำถามที่ท้าทายความคิดของนักเรียนว่า ถ้าเราเป็นรัฐบาลไทยจะรับชาวโรฮิงจาเข้ามาในประเทศหรือไม่ เพราะเหตุใด ในขั้นตอนนี้ครูมีหน้าที่คอยกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบและกระตือรือร้นในการหาคำตอบ ดังที่ ทิศนา แคมมณี (2547: 249-250) อธิบายไว้ว่า ครูให้นักเรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้งุนงงสงสัย เพื่อท้าทายความคิดและความใฝ่รู้ โดยปัญหาหรือสถานการณ์ที่ใช้ในการกระตุ้นความสนใจและความต้องการต้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถและความสนใจ

ของนักเรียน ชั้นเผชิญสถานการณ์ความขัดแย้งนี้จึงสามารถพัฒนาพฤติกรรมความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทต่อสถานการณ์ความขัดแย้ง

ในขั้นที่ 2 เป็นขั้นที่นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น โดยแสดงบทบาทสมมติออกเป็นสองฝ่ายที่คิดต่างกัน ครูกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งหรือความแตกต่างทางความคิดว่าเพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น และแน่ใจหรือว่าเป็นแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด แล้วให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มแสวงหาข้อมูลมาพิสูจน์ความคิดของกลุ่มตน ทั้งสองกลุ่มร่วมกันพิจารณาปัญหา แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและอภิปรายร่วมกัน โดยครูคอยตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดต่อ เช่น ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เสริมสร้างความมั่นคงในอาเซียน เช่น นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาข้อพิพาททะเลจีนใต้ในการอ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์และหมู่เกาะพาราเซลของบรรดาประเทศต่าง ๆ ทั้งจีนและชาติสมาชิกอาเซียน ได้แก่ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน ครูตั้งคำถามกระตุ้นให้เห็นถึงความคิดที่แตกต่างกันว่า เหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือไม่ เพราะเหตุใด และปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะเหตุใด เป็นต้น ในขั้นตอนนี้ครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาปัญหาและอภิปรายอย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับสุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2545: 149-150) ในขั้นพิจารณาปัญหา โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนทั้งชั้นร่วมกันพิจารณาปัญหา นำเสนอโดยวิเคราะห์เป็นปัญหาหรือประเด็นย่อยหลายๆประเด็น ขณะที่บทบาทสมมติในขั้นตอนนี้คือ การแสดงบทบาทผ่านการแสดงความคิดเห็นออกเป็นสองฝ่ายที่คิดต่างกัน มีความขัดแย้งหรือความแตกต่างทางความคิดกัน และต่างฝ่ายต่างช่วยกันแสวงหาข้อมูลมาพิสูจน์ความคิดของกลุ่มตน จากนั้นทั้งสองกลุ่มมาร่วมกันพิจารณาปัญหา แสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน บทบาทสมมติทำให้นักเรียนได้แสดงออกทั้งด้านความรู้ ความคิดและพฤติกรรม ช่วยสร้างการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม ดังที่ อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550: 160) อธิบายไว้ว่า บทบาทสมมติทำให้นักเรียนแสดงออกทั้งทางด้านความรู้ความคิด และพฤติกรรมมาเป็นพื้นฐานในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่นักเรียน อันจะทำให้ให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระของบทเรียนอย่างลึกซึ้ง และรู้จักปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม ในขั้นแสดงบทบาทต่อสถานการณ์ความขัดแย้งนี้พัฒนาพฤติกรรมความสามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง

ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนและแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี

ขั้นตอนนี้ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแต่งตั้งประธานและคณะทำงานร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ การค้นคว้าหาข้อมูล การตั้งสมมติฐานในประเด็นปัญหา และสรุปแนวทางการแก้ปัญหาในลักษณะที่ไม่สร้างความขัดแย้งและไม่ใช้ความรุนแรงเช่น ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เศรษฐกิจที่ยั่งยืนในอาเซียน โดยครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อศึกษาประเด็นปัญหาเศรษฐกิจในอาเซียนเกี่ยวกับปัญหาแรงงานผิดกฎหมายลักลอบเข้าไทย และแสดงบทบาทสมมติเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความขัดแย้งนี้ ประกอบไปด้วย แรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาในประเทศ

ไทย รัฐบาลไทย สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) จากนั้นแต่ละกลุ่มแต่งตั้งประธานและคณะทำงานร่วมกัน วางแผนในการแสวงหาความรู้ การค้นคว้าหาข้อมูล การตั้งสมมติฐานในประเด็นปัญหา อภิปรายร่วมกันภายในกลุ่ม เพื่อหาข้อสรุปในการเลือกแนวทาง การแก้ปัญหาที่ดีที่สุดในลักษณะที่ไม่สร้างความขัดแย้งและไม่ใช้ความรุนแรง สอดคล้องกับทฤษฎี แชมมณี (2547: 249-250) ระบุว่าเมื่อกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันแล้ว สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนว่าจะแสวงหาข้อมูลอะไร กลุ่มจะพิสูจน์อะไร จะตั้งสมมติฐานอะไร กลุ่มจำเป็นต้องมีข้อมูลอะไร และจะไปแสวงหาที่ไหน หรือจะได้ข้อมูลนั้นมาได้อย่างไร จะต้องใช้เครื่องมืออะไรบ้าง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว จะวิเคราะห์อย่างไร และจะสรุปผลอย่างไร ใครจะช่วยทำอะไร จะใช้เวลาเท่าใด ขั้นนี้เป็นขั้นที่นักเรียนจะได้ฝึกทักษะการสืบสอบ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการกลุ่ม ครูทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการทำงานให้นักเรียน รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผน แหล่งความรู้ และการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม ขณะที่การสวมนาบทบาทของแต่ละกลุ่มนั้น ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการเป็นตัวแสดงดังกล่าว ดังที่ เสริมศรี ลักษณะศิริ (2540: 261-262) อธิบายไว้ว่าบทบาทสมมติช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การที่ให้นักเรียนได้สวมนาบทบาทของผู้อื่นจะช่วยให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ว่าผู้อื่นมีความคิดและความรู้สึกอย่างไร ความเข้าใจนี้ทำให้รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ช่วยให้เข้าใจถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่ผลักดันให้ต้องแสดงพฤติกรรมออกไป ไม่ด่วนตัดสินใจอะไรง่าย ๆ ก่อนที่จะพิจารณาถึงสาเหตุ รวมถึงได้แนวทางในการแก้ปัญหาให้ตรงจุดอีกด้วย จากที่กล่าวมาขึ้นวางแผนและแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธีจึงสามารถพัฒนาพฤติกรรมความสามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหาได้

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอบทบาทในการแก้ปัญหาและอภิปรายผลร่วมกัน

ในขั้นที่ 4 นักเรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ เรียบเรียงและสรุปผล จากนั้นนำเสนอข้อมูลโดยถ่ายทอดเป็นบทบาทสมมติและอภิปรายผลร่วมกัน เพื่อสรุปแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด พร้อมระบุข้อจำกัดของปัญหานี้ เช่น ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เคารพความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน นักเรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และสรุปผลร่วมกัน นำเสนอข้อมูลโดยแสดงบทบาทสมมติเป็นชาวโรฮีนจา รัฐบาลไทย รัฐบาลเมียนมาร์ และเจ้าหน้าที่สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) จากนั้นอภิปรายผลร่วมกันทั้งชั้นและร่วมกันสรุปประเด็นการเรียนรู้ สอดคล้องกับทฤษฎี แชมมณี (2547: 249-250) โดยนักเรียนดำเนินการเสาะแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ขณะที่ครูช่วยอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำและติดตามการทำงานของนักเรียน เมื่อกลุ่มรวบรวมข้อมูลได้มาแล้ว กลุ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล ต่อจากนั้นแต่ละกลุ่มนำเสนอผล อภิปรายผลร่วมกันทั้งชั้น และประเมินผลทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับ การนำเสนอบทบาทในการแก้ปัญหาและอภิปรายผลร่วมกันนี้ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น ฝึกการใช้ความรู้ความคิดในการตัดสินใจและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล

หรือในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเจตคติได้กว้างขวางขึ้น ซึ่งสามารถช่วยแก้ปัญหาและลดความขัดแย้งต่างๆ ตลอดจนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ เป็นอย่างดี ดังที่ สิริวรรณ ศรีพหล และ พันทิพา อุทัยสุข (2540: 107-109) อธิบายว่า การที่ผู้แสดงทุกคนแสดงตามบทที่ได้รับมอบหมายโดยการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตนออกมาอย่างเต็มที่เหมือนอยู่ในเหตุการณ์นั้นจริงๆ หรือสวมวิญญาณของบุคคลนั้นอยู่ การแสดงอารมณ์ ทศนคติ การตัดสินใจ และอื่นๆ อย่างจริงจังจะทำให้การเรียนรู้ได้ผลดี เพราะทั้งผู้แสดงและผู้ชมจะเข้าใจเหตุการณ์และการแสดงออกของบุคคลในเหตุการณ์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าปัญหาหรือเหตุการณ์ที่หยิบยกขึ้นมาแสดงเป็นเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ตลอดจนผู้แสดงและผู้ชมก็เป็นกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถและมีอารมณ์ร่วมในเหตุการณ์แล้วนั้น การอภิปรายจะได้ผลมาก ซึ่งอาจมีทั้งเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยทั้งนี้แล้วแต่เหตุผลของผู้อภิปราย ผู้แสดงก็มีโอกาสที่จะแสดงเหตุผล ทศนคติของตนว่าทำไมจึงแสดงบทบาทหรือมีความรู้สึกเช่นนั้น การอภิปรายจะช่วยให้เกิดความคิดกว้างไกลขึ้น สามารถหาทางออกหรือวิธีการแก้ปัญหาาร่วมกัน พร้อมกับได้ข้อสรุปที่ทุกฝ่ายยอมรับ ชื่นนำเสนอบทบาทในการแก้ปัญหาและอภิปรายผลร่วมกันจึงสามารถพัฒนาพฤติกรรมความสามารถในการตรวจสอบและระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้

ขั้นที่ 5 ขั้นบททวนหรือกำหนดประเด็นปัญหาต่อไป

ในขั้นนี้ ครูให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาบททวนและร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป เช่น ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เสริมสร้างความมั่นคงในอาเซียน เกี่ยวกับประเด็นปัญหาข้อพิพาททะเลจีนใต้ในการอ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์และหมู่เกาะพาราเซล ครูให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาบททวนแต่ละประเด็นปัญหาว่าประเด็นใดเป็นปัญหาต่อเนื่อง ประเด็นใดเป็นปัญหาใหม่ที่เพิ่มขึ้นมาเกี่ยวกับปัญหาความมั่นคงในอาเซียน เพื่อสรุปเชื่อมโยงความรู้ใหม่ ตลอดจนครูให้นักเรียนบททวนตัวเองว่าจากสถานการณ์ที่ได้ศึกษาทำให้เกิดการเรียนรู้อะไร และรู้สึกอย่างไรต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สอดคล้องสวิตย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ (2545: 149-150) ให้ร่วมกันพิจารณาบททวนแต่ละประเด็นปัญหาว่าประเด็นใด เป็นปัญหาต่อเนื่อง ประเด็นใดเป็นปัญหาเพิ่มขึ้น เพื่อสรุปเชื่อมโยงการศึกษาค้นคว้าต่อเนื่อง ช่วยให้นักเรียนได้รับความเข้าใจและคำตอบในเรื่องที่ศึกษา รวมถึงซาบซึ้งประเด็นที่เป็นปัญหา ชวนให้ขบถสงสัยหรืออยากรู้ต่อไป นักเรียนสามารถเริ่มต้นวงจรการเรียนรู้ใหม่ การเรียนการสอนตามรูปแบบนี้จึงอาจมีต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ตามความสนใจของนักเรียน ขั้นบททวนหรือกำหนดประเด็นปัญหาต่อไปจึงสามารถพัฒนาพฤติกรรมความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็นต่างๆ โดยครูให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาบททวนและร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป

เมื่อพิจารณาแต่ละพฤติกรรมของความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ประกอบไปด้วย 5 พฤติกรรม ได้แก่ ความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง สามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้งสามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหา ความสามารถในการตรวจสอบและระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้ และความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็น

ต่างๆ ร่วมกัน พบว่าทุกพฤติกรรม มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มเป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ฝึกการใช้ความรู้ความคิดในการตัดสินใจและการแก้ปัญหา ฝึกความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่ม เปิดโอกาสให้มีการสร้างการเรียนรู้โดย การถ่ายทอดบทบาทสมมติ ทำให้เกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเอง และผู้อื่น ช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่กว้างขวางขึ้น เกิดการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล และในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ของสังคม อันเป็นแนวทางสู่การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีได้ รายละเอียดในแต่ละพฤติกรรมมีดังนี้

พฤติกรรมความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง

การที่ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในพฤติกรรมความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้ง เพราะกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนคิดหาคำตอบจากปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม กระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นที่ขัดแย้งและแสดงเหตุผล โดยครูมีหน้าที่กระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบและกระตุ้นในการหาคำตอบ เพื่อท้าทายความคิดและความใฝ่รู้ ทำให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาต่อสถานการณ์ดังกล่าวได้ เช่น ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เสริมสร้างความมั่นคงในอาเซียน ครูนำรูปและวีดิโอเกี่ยวกับปัญหาข้อพิพาททะเลจีนใต้ในการอ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์และหมู่เกาะพาราเซลของบรรดาประเทศต่างๆ ทั้งจีนและชาติสมาชิกอาเซียน ได้แก่ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน ให้นักเรียนดู พร้อมตั้งคำถามที่ท้าทายความคิดของนักเรียนว่า ถ้าเราเป็นอาเซียนจะดำเนินการอย่างไรเพื่อยุติปัญหาการอ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์และหมู่เกาะพาราเซล และเพราะเหตุใดจึงดำเนินการเช่นนั้น กิจกรรมในขั้นนี้นักเรียนจะได้เผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่ใกล้ตัวและเป็นปัญหาในระดับภูมิภาคที่ทุกประเทศสมาชิกอาเซียนต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาและลดความขัดแย้งดังกล่าว ปัญหานี้จึงสามารถกระตุ้นความสนใจและเหมาะสมกับวัยของนักเรียน จนส่งผลให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมความสามารถในการเผชิญกับความขัดแย้งได้

พฤติกรรมความสามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง

การที่ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในพฤติกรรมความสามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้ง เพราะกิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น โดยนักเรียนจะได้แสดงบทบาทสมมติออกเป็นสองฝ่ายที่คิดต่างกัน ครูคอยกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งหรือความแตกต่างทางความคิดว่าเพราะเหตุใดจึงคิดเช่นนั้น แล้วให้นักเรียนทั้งสองฝ่ายแสวงหาข้อมูลมาพิสูจน์ความคิดของตน จากนั้นทั้งสองฝ่ายร่วมกันพิจารณาปัญหา แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและอภิปรายร่วมกัน จากนั้นครูคอยตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นนักเรียนได้คิดต่อ เช่น ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง เคารพความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาการค้ามนุษย์ชาวโรฮีนจา โดยแบ่งออกเป็นฝ่ายที่ต้องการให้

รัฐบาลไทยรับชาวโรฮิงจาเข้าประเทศ และฝ่ายที่ไม่ต้องการให้รัฐบาลไทยรับชาวโรฮิงจาเข้ามาในประเทศ ครูตั้งคำถามกระตุ้นให้เห็นถึงความคิดที่แตกต่างกันว่าเพราะเหตุใดจึงคิดว่ารัฐบาลไทยควรรับหรือไม่ควรรับชาวโรฮิงจาเข้าประเทศ ถ้ารับหรือไม่รับจะก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือไม่ อย่างไร และปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวจะเกิดขึ้นเพราะเหตุใด เป็นต้น กิจกรรมนี้ครูมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาปัญหาและอภิปรายอย่างกว้างขวาง ทำให้นักเรียนแสดงออกทั้งทางด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรม อันจะทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระอย่างลึกซึ้ง สามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้งและแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม

พฤติกรรมความสามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหา

การที่ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในพฤติกรรมความสามารถสื่อสารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะร่วมมือในกระบวนการแก้ปัญหา เพราะกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารกันอย่างมีเหตุผลและเปิดเผยตรงไปตรงมาผ่านการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อที่จะร่วมมือกันในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยแต่ละกลุ่มศึกษาประเด็นปัญหาอย่างตั้งใจ วางแผนในการแสวงหาความรู้ การค้นคว้าหาข้อมูล การตั้งสมมติฐาน และอภิปรายร่วมกันเพื่อสรุปแนวทางการแก้ปัญหา ในลักษณะที่ไม่สร้างความขัดแย้งและไม่ใช้ความรุนแรง เช่น ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องเสริมสร้างความมั่นคงในอาเซียน ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อศึกษาประเด็นปัญหาข้อพิพาททะเลจีนใต้ในการอ้างสิทธิเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์และหมู่เกาะพาราเซล และแสดงบทบาทสมมติเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความขัดแย้งนี้ ประกอบไปด้วย สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) สหประชาชาติ รัฐบาลเวียดนาม รัฐบาลฟิลิปปินส์ รัฐบาลมาเลเซีย รัฐบาลบรูไน และรัฐบาลจีน จากนั้นแต่ละกลุ่มแต่งตั้งประธานและคณะทำงาน ร่วมกันแสวงหาความรู้ ค้นคว้าหาข้อมูล ตั้งสมมติฐานในประเด็นปัญหา และอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปในการเลือกแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ซึ่งในการอภิปรายของแต่ละกลุ่มร่วมกันนี้ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมความสามารถในการสื่อสารซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของเหตุผลและความตั้งใจที่จะร่วมมือกันแก้ปัญหา เนื่องจากแต่ละกลุ่มสามารถอธิบายหรือสามารถสื่อสารแสดงความตั้งใจให้กลุ่มอื่นเข้าใจในความคิดของกลุ่มตนเอง และในกิจกรรมยังส่งเสริมให้มีการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจในความต้องการและความรู้สึกของแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งตระหนักว่ากลุ่มตนเองมีวิธีการแก้ปัญหความขัดแย้งได้และยอมรับวิธีการของกลุ่มอื่นได้เช่นกัน โดยหลีกเลี่ยงความรุนแรงและพยายามไม่ใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา เพื่อให้ได้แนวทางในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดสำหรับทุกกลุ่ม

พฤติกรรมความสามารถในการตรวจสอบและระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้

การที่ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในพฤติกรรมความสามารถในการตรวจสอบและระบุแนวคิดของอีกฝ่ายหนึ่งได้ เพราะกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทำให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ดำเนินการเสาะแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่กำหนดไว้ วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล จากนั้นแต่ละกลุ่มนำเสนอผล อภิปรายผลประเด็นที่คล้ายกันหรือสิ่งที่อาจตกลงกันได้ร่วมกันทั้งชั้น

ประเมินผลทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับ เช่น ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เศรษฐกิจที่ยั่งยืนในอาเซียน นักเรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และสรุปผลร่วมกัน นำเสนอข้อมูลโดยแสดงบทบาทสมมติเป็นแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทย รัฐบาลไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) จากนั้นอภิปรายผลร่วมกันทั้งชั้นและร่วมกันสรุปประเด็นการเรียนรู้ การนำเสนอบทบาทในการแก้ปัญหาและอภิปรายร่วมกันนี้ ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเองและผู้อื่น ฝึกการใช้ความรู้ความคิดในการตัดสินใจและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลหรือในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเจตคติได้กว้างขวางขึ้น ซึ่งสามารถช่วยแก้ปัญหาและลดความขัดแย้งต่าง ๆ ตลอดจนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นอย่างดี

พฤติกรรมความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน

การที่ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในพฤติกรรมความสามารถในการเจรจาเพื่อตกลงในประเด็นต่าง ๆ ร่วมกัน เพราะกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้อภิปรายร่วมกันและสรุปประเด็นที่ทั้งสองฝ่ายเห็นด้วยและตกลงที่จะยอมรับโดยพื้นฐานของเหตุผล ร่วมกันพิจารณา ทบทวนและร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป เช่น ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ครูให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาทบทวนแต่ละประเด็นปัญหาว่าประเด็นใดเป็นปัญหาต่อเนื่อง ประเด็นใดเป็นปัญหาใหม่ที่เพิ่มขึ้นมาเกี่ยวกับปัญหาความหลากหลายทางชาติพันธุ์เพื่อสรุปเชื่อมโยงความรู้ใหม่ และให้นักเรียนทบทวนตัวเองว่าจากสถานการณ์ที่ได้ศึกษาทำให้เกิดการเรียนรู้อะไร และรู้สึกอย่างไรต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้กลุ่มได้รับความรู้ความเข้าใจและคำตอบในเรื่องที่ศึกษา รวมถึงอาจพบประเด็นที่เป็นปัญหาหรืออยากรู้ต่อไป นักเรียนสามารถเริ่มต้นวงจรการเรียนรู้ต่อเนื่องไปเรื่อยๆตามความสนใจของนักเรียน

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสังเกตพบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้น บรรยากาศของห้องเรียนเต็มไปด้วยความสนุกสนาน นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตัวเอง กล้าแสดงออก รับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่ม เรียนรู้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา สามารถระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหาโดยอยู่บนพื้นฐานที่ทุกฝ่ายยอมรับ ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันและไม่ใช้ความรุนแรง จึงเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจและควรได้รับการส่งเสริมให้ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆนำไปใช้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษา

1. ก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ ครูควรควรศึกษาและทำความเข้าใจในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องและตรงกับจุดมุ่งหมายของกิจกรรม
2. ครูควรอธิบายให้นักเรียนเข้าใจก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และทำกิจกรรมอย่างเป็นลำดับขั้นตอน จึงจะทำให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ครูต้องเลือกสถานการณ์ที่มีประเด็นความสอดคล้องกับวัย ระดับชั้น และเป็นประเด็นทางสังคมที่ได้รับความสนใจ เพื่อท้าทายและกระตุ้นให้นักเรียนหาคำตอบและหาแนวทางแก้ปัญหา
4. การให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากกิจกรรมที่พัฒนาขึ้น ครูต้องใช้ความอดทนที่จะไม่บอกคำตอบ แต่ต้องคอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือแทน
5. ในระยะแรกที่ครูให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเพื่ออภิปรายและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน นักเรียนอาจยังมีประสบการณ์น้อยในการแสดงความคิดเห็น ครูจึงต้องคอยให้คำแนะนำและกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและอภิปรายได้เต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้การบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ โดยใช้ในเนื้อหาสาระอื่นๆ เช่น ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ฯลฯ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
2. ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้การบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ ไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น หรือระดับชั้นอื่นๆต่อไป
3. ควรมีการวิจัยอย่างต่อเนื่องในการนำกิจกรรมการเรียนรู้การบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ เพื่อศึกษาตัวแปรตามอื่นๆ เช่น ความสุขในการเรียนรู้ ความรับผิดชอบ ทักษะการทำงานร่วมกัน และความคงทนในการเรียนรู้ หรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกียรติศักดิ์ ชัยยานะ. (2555). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อจัดการเรียนการรู้เกี่ยวกับ ค่านิยมร่วมในการเตรียมเยาวชนเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ขวัญชีวา อ่วมชีพ. (2554). การใช้วิธีสอนโดยการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนฟ้าใส จังหวัดเชียงใหม่. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนวการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ข่าวสดออนไลน์. (2557: online). ม.2 ตะลุมบอนและ เรียกหัวโจกมาช่วย โดนแทงสยอง. วันที่ค้นหาข้อมูล 15 พฤษภาคม 255, เข้าถึงได้จาก <http://news.sanook.com/1665617>.
- คณะกรรมการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี (2557). “ทำความเข้าใจสันติวิธี” (โครงการประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤตผ่านสื่อสารสนเทศ). วันที่ค้นหาข้อมูล 14 มกราคม 2557, เข้าถึงได้จาก http://thaisnews.com/crisis/crisis_south.htm.
- จิตานันท์ สัตตรัตนพรรณ. (2556). การรับรู้ความเป็นพลเมืองดีอาเซียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัฒนาอภัย จังหวัดลำปาง. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิรพัฒน์ พรหมสิทธิการ.(2543). ปัจจัยที่มีผลต่อการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษา: ศึกษากรณีเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เฉลย คงปรีพันธ์.(2544). ปัญหาและมาตรการป้องกันแก้ไขการทะเลาะวิวาทของนักศึกษา กลุ่มช่างอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2550). สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐาศุภร์ จันประเสริฐ. (2553). โครงสร้างทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงที่เด็กและเยาวชนถูกกระทำในโรงเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลาง. ปริญาวิทยาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ดวงสมร จันทับ. (2550). การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติและการเล่า
นิทานที่มีต่อความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
5 โรงเรียนพระหฤทัยดอนเมือง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ทิตนา แคมมณี. (2547). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2550). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น้ำอ้อย ทวีการไถ. (2555). การใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บรรดล สุขปิติ. (2549). การวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. นครปฐม:
เพชรเกษมการพิมพ์.
- _____. (2549). กิจกรรมประเมินผลการเรียนรู้ประกอบการเรียนรายวิชาการวิจัยเพื่อ
พัฒนาการเรียนรู. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. กรุงเทพฯ: สุริยาสาส์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุริยาสาส์.
- เบญจวรรณ เตจ๊ะวงศ์. (2556). การพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องอาเซียนศึกษา สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแม่ต๋อนวิทยา จังหวัดลำพูน. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ:
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพศาล วรคำ. (2552). การวิจัยทางการศึกษา. กอสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- มัสลิน ธูป. (2556). การพัฒนาแบบฝึกการคิดเชิงอนาคตเรื่อง อาเซียน สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวาริชเชียงใหม่. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การสอนสังคมศึกษา. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รสสุคนธ์ แสงมณี. (2554). การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อความเข้าใจอัน
ดีสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ระวีวรรณ วุฒิประสิทธิ์. (2530). บทเรียนวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ชุดวิชาครู ระดับ พ.ม.
วิชาหลักการสอน. นครสวรรค์ : ศูนย์การศึกษาสำหรับครูทางวิทยุไปรษณีย์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ:
นานมีบุ๊คส์.
- รุ่งธรรม ศุจิธรรมรักษ์. (2544). สันติศึกษากับสันติภาพ. ในเอกสารการสอนชุดวิชาสันติศึกษา
หน่วยที่ 1 นนทบุรี สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). เทคนิควิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช). (2545). ประมวลบทความกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ :ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2554). ครูสังคมศึกษากับการพัฒนาทักษะแก่นักเรียน. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา และอภิตี ศรีสยาม.(2555). วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาสันติภาพที่เน้นการคิดวิเคราะห์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาตามแนวสันติวิธีสำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมลรัตน์ ลิหะสุนนท์. (2551). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความฉลาดทางอารมณ์ ด้านทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการสืบเสาะแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม.สารนิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วีณา ประชากุล และประสาธ เนืองเฉลิม .(2553). รูปแบบการเรียนการสอน. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วันดี เพ็งดำ. (2548). ผลของกิจกรรมประกอบการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มสืบสวนสอบสวน ที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศรัญญา อิชิตะ(2553). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนวัยรุ่น. ปรินญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2546). วิธีการเรียนรู้ของคนไทย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: องค์การคำครุสภา.
- สถาบันสันติศึกษา. (2548). คู่มือการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2554). การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลสำหรับครูสังคมศึกษา เรื่อง การจัดการเรียนการสอนสันติศึกษาในสถานศึกษา จังหวัดสงขลา: โครงการบริการวิชาการแก่สังคม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2552). *พัฒนาทักษะการคิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.
- สุพิน บุญชูวงศ์. (2544). *หลักการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สุรางค์ โค้วตระกูล.(2533). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2545). *การจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาระบบความคิด*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เสริมศรี ลักษณะศิริ. (2540). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
- เสริมศักดิ์ บุตรทอง. (2547). *การจัดการเรียนรู้ของครูสังคมศึกษาเพื่อเสริมสร้างสันติภาพสำหรับผู้เรียนช่วงชั้นที่ 4 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และ 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต(การสอนสังคมศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- อรทัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ. (2544). *Child Centred : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- อารมณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Ernest, G., & Newell, A. (1969). *GPS: A case study in generality and problem solving*. New York: Academic Press.
- McNamara, C. (1999). *Basic guidelines to problem solving and decision making*. Available HTTP:<http://www.authenticityconsulting.com>
- Miller, Darcy. (1998). *Enhancing Adolescent Competence : Strategies for Classroom Management*. Washington : An International Thomson Publishing Company.
- Newell, A., & Simon. H. A. (1972). *Human problem solving*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Race, Phil. (1994). *500 Tips for Students*. Oxford : Blackwell Published.

Shaftel, F. T. *Role Playing in the Curriculum EnglewoodCliffs*. New Jersey :
Printice Hall.Inc, 1982.

Spiegler, Michael D &Guevremont,David C. (1998).*Contemporary Behavior Therapy 3rded*.
New York : Brooks / Cole.

Wertheimer, M. (1959). *Productive thinking (Enlarged ed.)*. New York: Harper & Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. อาจารย์ ดร. ดวงใจ สีเขียว

สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. อาจารย์ศศิภัทร จำปา

สาขาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

3. อาจารย์กรรณภา วัชรธำรงกุล

กลุ่มวิชาการวัดผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

4. อาจารย์รุ่งอรุณ ปิยะฤทธิ์

สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

5. อาจารย์นิตยา ชังคมานนท์

ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

คุณภาพเครื่องมือในการวิจัยและผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของหน่วยการเรียนรู้
2. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี
3. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของสถานการณ์ในแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี
4. ค่าความเชื่อมั่นรายข้อของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี
5. ค่าความเชื่อมั่นรายข้อของแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี
7. คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีก่อนเรียนและหลังเรียน
8. ค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) ของแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี
9. ค่าความเชื่อมั่นรายข้อของแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี
10. ผลการประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีก่อนเรียนและหลังเรียน
แยกรายพฤติกรรม

ตาราง 14 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของสถานการณ์ในแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

สถานการณ์	ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
1. สถานการณ์ที่ 1	1	1	1	1	1	1.00
2. สถานการณ์ที่ 3	1	1	1	1	1	1.00
3. สถานการณ์ที่ 4	1	1	1	1	1	1.00
4. สถานการณ์ที่ 5	1	1	1	1	1	1.00
5. สถานการณ์ที่ 6	1	1	1	1	1	1.00
6. สถานการณ์ที่ 8	1	1	1	1	1	1.00
เฉลี่ยรวม						1.00

ตาราง 15 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

สถานการณ์ที่	ค่าความเชื่อมั่น
1	0.75
2	0.70
3	0.68
4	0.66
5	0.64
6	0.66

มีค่าความเชื่อมั่น 0.72

ตาราง 16 คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีก่อนเรียนและหลังเรียน

คนที่	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	18	10	15
2	18	7	10
3	18	6	10
4	18	6	10
5	18	6	10
6	18	7	15
7	18	9	11
8	18	8	11
9	18	9	12
10	18	11	15
11	18	10	13
12	18	9	11
13	18	10	12
14	18	7	9
15	18	10	12
16	18	9	14
17	18	8	9
18	18	9	13
19	18	7	9
20	18	9	12
21	18	10	15
22	18	7	10
23	18	6	10
24	18	6	9
25	18	6	9

ตาราง 16 (ต่อ)

คนที่	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน	หลังเรียน
26	18	8	14
27	18	8	10
28	18	7	12
29	18	6	11
30	18	7	10
31	18	7	15
32	18	6	10
33	18	8	14
34	18	7	10
รวม	612	259	392
$\bar{X}$	18	7.82	11.53
ร้อยละ	100	43.44	56.56

ตาราง 17 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

พฤติกรรม ความสามารถในการ แก้ปัญหาอย่างสันติวิธี	ข้อคำถามในแบบประเมิน ตนเอง	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
1. ระบุประเด็นที่ขัดแย้ง ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ	1. เมื่อนักเรียนมีปัญหากับเพื่อน นักเรียนสามารถระบุประเด็นที่ ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้	1	1	1	1	1	1.00
	2. เมื่อนักเรียนมีปัญหากับ เพื่อน นักเรียนจะทบทวน เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริง ก่อน	1	1	1	1	1	1.00
2. แสดงความคิดเห็นต่อ ประเด็นที่ขัดแย้งอย่างมี เหตุผลและเปิดเผย ตรงไปตรงมา	3. นักเรียนกล้าที่จะแสดงความ คิดเห็นต่อประเด็นปัญหาที่ เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมาและ มีเหตุผลประกอบ	1	1	1	1	1	1.00
	4. นักเรียนกล้าที่จะแสดงความ คิดเห็นที่แตกต่างกับเพื่อน พร้อมบอกเหตุผลประกอบ	1	1	1	1	1	1.00
3. ตรวจสอบและระบุ แนวคิดของตนเองและ ผู้อื่นได้	5. นักเรียนเลือกที่จะเข้าใจใน ความคิดของเพื่อนที่มีความคิด แตกต่างกัน ก่อนที่จะตัดสินใจ แก้ปัญหาทุกครั้ง	1	1	1	1	1	1.00
	6. นักเรียนพยายามที่จะสื่อสาร ให้เพื่อนเข้าใจแนวคิดของ ตนเอง โดยไม่โน้มน้าวให้เพื่อน คล้อยตาม	1	1	1	1	1	1.00
4. รับฟังและเคารพใน การแสดงความคิดเห็น ของผู้อื่นที่มีความคิดเห็น ที่ต่างจากกัน	7. เมื่อเพื่อนแสดงความคิดเห็น ที่แตกต่าง นักเรียนจะรับฟัง และพิจารณาเหตุผลของเพื่อน	1	1	1	1	1	1.00
	8. ก่อนจะตัดสินใจแก้ปัญหา นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นกับเพื่อนเพื่อหาแนวทาง ที่เหมาะสมที่สุด	1	1	1	1	1	1.00

ตาราง 18 แสดงค่าความเชื่อมั่นรายข้อของแบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

ข้อ	ค่าความเชื่อมั่น	ข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
1	1.00	7	0.58
2	0.80	8	0.53
3	0.63	9	0.52
4	0.41	10	0.63
5	0.50	11	0.60
6	0.63	12	0.583

มีค่าความเชื่อมั่น 0.89

ตาราง 19 ผลการประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธีก่อนเรียนและหลังเรียน

คนที่	การประเมินตนเอง ในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ก่อนเรียน						$\bar{x}$	ระดับการประเมิน	การประเมินตนเอง ในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี หลังเรียน						$\bar{x}$	ระดับการประเมิน
	1	2	3	4	5	6			1	2	3	4	5	6		
1	2.5	2	2	2	2	2.5	2.17	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3.5	3.5	3	3	3.5	3.33	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
2	2.5	2	2	2	2	2.5	2.17	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3	3.5	3	3.5	3.5	3.33	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
3	2.5	2.5	2.5	2.5	2	2.5	2.42	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.50	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
4	2	2.5	2.5	2	2	2	2.17	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3.5	3.5	3.5	3	3.5	3.42	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
5	2	2.5	3	2	2	2.5	2.33	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3.5	3.5	3	3	3.5	3.33	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
6	2	2	2	2	2	2.5	2.08	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3	3.5	3.5	3	3	3.5	3.25	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
7	2	2	2	2	2	2	2.00	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3	4	3.5	3	3	3.5	3.33	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
8	2.5	2.5	2	2	2	2	2.17	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	4	3.5	3	3	3.5	3.42	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
9	2	2.5	2	2	2	2	2.08	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3	4	3.5	3	3	3.5	3.33	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
10	2.5	2.5	2	2	2	2	2.17	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	4	3.5	3	3	3.5	3.42	ปฏิบัติบ่อยครั้ง

ตาราง 19 (ต่อ)

คนที่	การประเมินตนเอง ในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี ก่อนเรียน						$\bar{x}$	ระดับการประเมิน	การประเมินตนเอง ในการแก้ปัญหายาสันติวิธี หลังเรียน						$\bar{x}$	ระดับการประเมิน
	ด้านที่								ด้านที่							
	1	2	3	4	5	6			1	2	3	4	5	6		
11	2	2	2	2	2	2	2.00	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3	3.5	3.5	3.5	3	3	3.25	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
12	2.5	2	2	2	2	2	2.08	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3	3	3	3	3	3.08	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
13	2.5	2	2.5	2	2	2	2.17	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3	3	3	3.5	3	3.17	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
14	2.5	2	2.5	2	2	2	2.17	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3	3	3	3.5	3.5	3.25	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
15	2	2	2	2	2	2	2.00	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3	3	3	3.5	3.5	3.25	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
16	2	2	2	2	2	2	2.00	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	4	3	3	3.5	3.5	3.5	3.42	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
17	2	2	2	2	2	2	2.00	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	4	3	3	3.5	3.5	4	3.50	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
18	2.5	2	2	2	2.5	2	2.17	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	4	3	3	3.5	4	4	3.58	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
19	2.5	2	2	2	2.5	2	2.17	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	4	3	3	3.5	4	3.5	3.50	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
20	2.5	2	2	2	2.5	2	2.17	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	4	3	3	4	4	3.5	3.58	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
21	2	2	2	2	2.5	2	2.08	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	4	3.5	3	4	4	3.5	3.67	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
23	2	2	2	2	2	2	2.00	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	4	3.5	3	3.5	3	3	3.33	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
24	2	2	2.5	2	2	2	2.08	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3.5	3	3.5	3	3	3.25	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
25	2	2	2.5	2	2	2	2.08	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3.5	3	3.5	3	3	3.25	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
26	2	2	2.5	2	2	2	2.08	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3	3	3.5	3	3	3.17	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
27	2	2	2	2	2	2	2.00	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3	3	3.5	3	3	3.17	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
28	3	2	2	2	2	2	2.17	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3	3	3.5	3	3	3.17	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
29	3	2.5	2	2	2	2	2.25	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3.5	3	3.5	3	3	3.25	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
30	3	2.5	2	2	2	2	2.25	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3.5	3	3.5	3	3	3.25	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
31	2.5	2	2	2	2	2	2.08	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3.5	3.5	3.5	3	3.5	3.42	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
32	2.5	2	2	2	2	2	2.08	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3.5	3.5	3.5	3	3.5	3.42	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
33	2.5	2	2	2	2	2	2.08	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	4	3.5	3.5	3.5	3	3.5	3.50	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
34	2.5	2	2	2	2	2	2.08	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	3.5	3	3.5	3.5	3	3.5	3.33	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
	สรุป						2.12	ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย	สรุป						3.35	

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1. ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้**
- 2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี**
- 3. แบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี**

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง เคารพความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน เวลาเรียน 5 ชั่วโมง

รายวิชา/รหัส อาเซียนศึกษา ส 22204 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 0.5 หน่วยกิต

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558

1. ผลการเรียนรู้

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน สามารถใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับประเด็นปัญหาความหลากหลายทางชาติพันธุ์ต่างๆในอาเซียน สามารถเสนอแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อลดความขัดแย้งและส่งเสริมสันติภาพในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายในประชาคมอาเซียน

2. สาระสำคัญ

อาเซียนเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยปรากฏชนชาติต่างๆตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ทั่วทั้งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความเป็นพหุสังคมทำให้ต้องรู้จักเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันและเคารพในความแตกต่างหลากหลายเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งและส่งเสริมสันติภาพในประชาคมอาเซียน

3. สาระการเรียนรู้

1. ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน
2. ประเด็นที่ขัดแย้งเกี่ยวกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน
3. แนวทางการแก้ปัญหาความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียนโดยอยู่บนพื้นฐานที่ทุกฝ่ายยอมรับ ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันและไม่ใช้ความรุนแรง

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถระบุประเด็นที่ขัดแย้งเกี่ยวกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียนได้ (K)

2. นักเรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของความขัดแย้งเกี่ยวกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียนได้ (P)

3. นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูลในประเด็นที่ขัดแย้งเกี่ยวกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียนได้ (P)

4. นักเรียนสามารถนำเสนอบทบาทสมมติต่อประเด็นที่ขัดแย้งเกี่ยวกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน และหาแนวทางแก้ปัญหาโดยอยู่บนพื้นฐานที่ทุกฝ่ายยอมรับ ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันและไม่ใช้ความรุนแรงได้ (P)

5. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) ได้แก่

5.1 ใฝ่เรียนรู้

5.2 มุ่งมั่นในการทำงาน

5.3 ทำงานเป็นทีม

5. กิจกรรมการเรียนรู้

ดำเนินการสอนโดยบูรณาการกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับบทบาทสมมติ มีขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน ใช้เวลา 5 คาบ ดังต่อไปนี้

คาบที่ 1 ดำเนินกิจกรรมขั้นที่ 1-2

คาบที่ 2-3 ดำเนินกิจกรรมขั้นที่ 3

คาบที่ 4-5 ดำเนินกิจกรรมขั้นที่ 4-5

คาบที่ 1

ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์ความขัดแย้ง

1.1 ครูนำรูปและวิดีโอเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ชาวโรฮีนจาให้นักเรียนดู พร้อมอธิบายสั้นๆถึงปัญหาดังกล่าว

1.2 ครูตั้งคำถามที่ท้าทายความคิดของนักเรียนว่า ถ้าเราเป็นรัฐบาลไทยจะรับชาวโรฮีนจาเข้ามาในประเทศหรือไม่ เพราะเหตุใด

1.3 ครูกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาคำตอบและกระตือรือร้นในการหาคำตอบ

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดงบทบาทต่อสถานการณ์ความขัดแย้ง

2.1 นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาการค้ามนุษย์ชาวโรฮีนจา

2.2 ครูตั้งคำถามโดยกระตุ้นให้เห็นถึงความคิดที่แตกต่างกันว่า

- เหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะเหตุใด

2.3 ครูกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาปัญหาและอภิปรายอย่างกว้างขวาง

คาบที่ 2 - 3

ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนและแสวงหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี

3.1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยการจับฉลาก เพื่อศึกษาประเด็นปัญหาการค้ำมนุษย์ชาวโรฮีนจา และแสดงบทบาทสมมติเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความขัดแย้งนี้ประกอบไปด้วย

- กลุ่มชาวโรฮีนจา
- กลุ่มรัฐบาลไทย
- กลุ่มรัฐบาลเมียนมาร์
- กลุ่มเจ้าหน้าที่สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR)

3.2 แต่ละกลุ่มแต่งตั้งประธานและคณะทำงานร่วมกัน วางแผนในการแสวงหาความรู้ การค้นคว้าหาข้อมูล การตั้งสมมติฐานในประเด็นปัญหา และสรุปแนวทางการแก้ปัญหาในลักษณะที่ไม่สร้างความขัดแย้งและไม่ใช้ความรุนแรง

3.3 นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายร่วมกันภายในกลุ่ม เพื่อหาข้อสรุปในการเลือกแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

3.4 ครูทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการทำงานของนักเรียน โดยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผน การค้นคว้าแหล่งความรู้ และการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม

คาบที่ 4 - 5

ขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอบทบาทในการแก้ปัญหาและอภิปรายผลร่วมกัน

4.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลร่วมกัน

4.2 นักเรียนนำเสนอข้อมูลโดยแสดงบทบาทสมมติร่วมกันเป็นชาวโรฮีนจา รัฐบาลไทย รัฐบาลเมียนมาร์ และเจ้าหน้าที่สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR)

4.3 นักเรียนและครูอภิปรายผลร่วมกันทั้งชั้น และสรุปประเด็นการเรียนรู้

ขั้นที่ 5 ขั้นทบทวนหรือกำหนดประเด็นปัญหาต่อไป

5.1 ครูให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาบทวนแต่ละประเด็นปัญหา ว่าประเด็นใดเป็นปัญหาต่อเนื่อง ประเด็นใดเป็นปัญหาใหม่ที่เพิ่มขึ้นมาเกี่ยวกับปัญหาความหลากหลายทางชาติพันธุ์ เพื่อสรุปเชื่อมโยงความรู้ใหม่

5.2 ครูให้นักเรียนทบทวนตัวเองว่าจากสถานการณ์ที่ได้ศึกษาทำให้เกิดการเรียนรู้อะไร และรู้สึกอย่างไรต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

5.3 ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

6. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. รูปและ VDO เกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ชาวโรฮีนจา
2. Power point เกี่ยวกับประเด็นปัญหาความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน
3. สื่อและแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เช่น หนังสือในห้องสมุด ข้อมูลในอินเทอร์เน็ต ฯลฯ

7. การวัดและประเมินผล

1. วิธีวัด

- สังเกตจากการตอบคำถาม การร่วมแสดงความคิดเห็น
- สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติ

2. เครื่องมือวัด/ภาระงาน

- ข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นและแสวงหาความรู้
- การแสดงบทบาทสมมติ

การประเมิน

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดี 3	พอใช้ 2	ปรับปรุง 1
1. ระบุปัญหา สาเหตุและผลกระทบของประเด็นที่ขัดแย้งเกี่ยวกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในอาเซียน	ระบุปัญหา สาเหตุและผลกระทบของประเด็นที่ขัดแย้งได้ถูกต้องทุกข้อและมีเหตุผลครบทุกประเด็น	ระบุปัญหา สาเหตุและผลกระทบของประเด็นที่ขัดแย้งได้ถูกต้องทุกข้อ แต่มีเหตุผลไม่ครบทุกประเด็น	ระบุปัญหา สาเหตุและผลกระทบของประเด็นที่ขัดแย้งได้ถูกต้องไม่ครบทุกข้อ
2. ความสามารถในการสืบสอบและแสวงหาข้อมูล	สามารถสืบสอบและแสวงหาข้อมูลได้ถูกต้องและมีเหตุผลครบทุกประเด็น	สามารถสืบสอบและแสวงหาข้อมูลได้ถูกต้อง แต่มีเหตุผลไม่ครบทุกประเด็น	สามารถสืบสอบและแสวงหาข้อมูลได้ถูกต้องไม่ครบทุกประเด็น
3. ความสามารถในการนำเสนอบทบาทสมมติ	สามารถแสดงบทบาทสมมติได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผลครบทุกประเด็น	สามารถแสดงบทบาทสมมติได้ถูกต้อง แต่มีเหตุผลไม่ครบทุกประเด็น	สามารถแสดงบทบาทสมมติได้ถูกต้องไม่ครบทุกประเด็น
4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ - ใฝ่เรียนรู้	ตั้งใจเรียน มีความเอาใจใส่และพยายามในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆได้ถูกต้องอย่างมีเหตุผลในทุกประเด็น	ตั้งใจเรียน มีความเอาใจใส่และพยายามในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆได้ถูกต้อง แต่มีเหตุผลไม่ครบทุกประเด็น	ตั้งใจเรียน มีความเอาใจใส่และพยายามในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆได้ถูกต้องไม่ครบทุกประเด็น
- มุ่งมั่นในการทำงาน	เอาใจใส่และรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ถูกต้องอย่างมีเหตุผลในทุกประเด็น	เอาใจใส่และรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ถูกต้อง แต่มีเหตุผลไม่ครบทุกประเด็น	เอาใจใส่และรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ถูกต้องไม่ครบทุกประเด็น

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดี 3	พอใช้ 2	ปรับปรุง 1
4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ต่อ) - ทำงานเป็นทีม	สมาชิกทุกคนมีความ กระตือรือร้น ร่วมกัน ทำงานสำเร็จถูกต้อง และมีเหตุผลครบทุก ประเด็น	สมาชิกทุกคนมีความ กระตือรือร้น ร่วมกัน ทำงานสำเร็จถูกต้อง แต่มีเหตุผลไม่ครบ ทุกประเด็น	สมาชิกทุกคนมีความ กระตือรือร้น ร่วมกัน ทำงานได้ถูกต้องไม่ ครบทุกประเด็น

8. บันทึกผลการเรียนรู้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้

2. ปัญหาและอุปสรรค

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ลงชื่อ.....

(นางสาวรพีพัทธ์ชญาณ์ วงษ์ไสว)

แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี โดยอ่านสถานการณ์ต่างๆที่กำหนดให้ แล้วตอบคำตอบให้ครบถ้วน

สถานการณ์ที่ 1

ไฟป่าอินโดฯ ส่อวิกฤต ควันลอยเข้าสิงคโปร์-มาเลเซียอ่วม ไทยกระทบแล้ว

สถานการณ์ไฟป่าที่อินโดนีเซียยังน่าห่วง นาซา ชี้อาจจะรุนแรงที่สุดในรอบ 15 ปี สิงคโปร์ มาเลเซียควันไฟกระทบเกือบชั้นวิกฤต ภาคใต้ของไทยเริ่มได้รับผลกระทบอีกระลอก นักวิทยาศาสตร์จากองค์การบริหารการบินและอวกาศแห่งชาติสหรัฐอเมริกา หรือ นาซา ได้ประเมินสถานการณ์ไฟป่าปีนี้ในประเทศอินโดนีเซีย คาดว่าจะรุนแรงที่สุดในรอบ 15 ปี ซึ่งวิกฤตดังกล่าวจะปล่อยก๊าซเรือนกระจกราวๆ 600 ล้านตันสู่ชั้นบรรยากาศโลก สำหรับเหตุไฟป่าในประเทศอินโดนีเซีย ประเมินความเสียหายไม่ต่ำกว่า 10,000 ล้านเหรียญสหรัฐ ประชาชนต้องเผชิญกับปัญหาระบบทางเดินหายใจ แม้ว่าทางการอินโดนีเซียจะส่งเจ้าหน้าที่ดับหมื่นเร่งดับไฟป่าให้ได้โดยเร็ว แต่ผลความพยายามก็ยังไม่สำเร็จ เนื่องจากปัญหาความแล้งยาวนานของปีนี้ทำให้สถานการณ์ควันไฟป่า นอกจากจะกระทบต่อประเทศอินโดนีเซียเองแล้ว ประเทศมาเลเซียและประเทศสิงคโปร์ก็กำลังได้รับความทุกข์จากควันไฟป่าที่ลอยข้ามทะเลมาปกคลุม ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ต้องสวมหน้ากากป้องกัน เนื่องจากมีปัญหาหายใจไม่ออกและแสบตาเป็นอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทย ก็ได้รับผลกระทบจากปัญหาคันไฟป่าครั้งนี้เช่นกัน ในพื้นที่ จ.สงขลา จ.สตูล จ.พัทลุง หรือ ชายฝั่งทะเล จ.ตรัง มีควันไฟป่าปกคลุมเป็นระลอกที่ 4 แม้จะยังไม่รุนแรงนัก แต่ก็ทำให้ทัศนวิสัยไม่ดีนัก สังเกตเห็นหมอกควันไฟสีขาวได้อย่างชัดเจน ท้องฟ้า จ.ตรัง มองไม่เห็นดวงอาทิตย์ ตั้งแต่ช่วงเช้า กระทั่งช่วงก่อนเที่ยงหมอกควันยังคงหนาขึ้นเรื่อยๆ

ที่มา : <http://news.sanook.com/1876098>

สถานการณ์ที่ 2

เวียดนามร้องค่าเสียหายตำรวจน้ำไทยหลังยิงเรือประมงเวียดนามและมีลูกเรือเสียชีวิต

เวียดนามยื่นเรื่องประท้วงและเรียกร้องค่าเสียหายตำรวจน้ำไทย หลังยิงเรือประมงเวียดนามและมีลูกเรือเสียชีวิต

หนังสือพิมพ์ Nhan Dan ของเวียดนาม รายงานว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา บริเวณเขตติดต่อทางทะเลระหว่างมาเลเซีย เวียดนาม และไทย รายงานข่าวระบุว่า เรือของเจ้าหน้าที่ไทย ซึ่งระบุว่าเป็นตำรวจ แล่นเข้าเทียบกับเรือประมงเวียดนาม และประกาศผ่านวิทยุให้เรือดังกล่าวหยุด หากไม่เช่นนั้นจะยิง ทางกรมเวียดนามระบุว่า ทางกรมไทยทำผิดกฎหมายระหว่างประเทศและจะนำเรื่องนี้เข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายต่อไป

Le Thanh Luu นายกษมาคมประมงของเวียดนาม ให้สัมภาษณ์กับวีโอเอภาคภาษาเวียดนามว่า องค์การประมงของเวียดนามจะเรียกร้องให้ทางการไทยสืบสวนเรื่องนี้ พร้อมทั้งจะเรียกค่าเสียหายชดเชยให้กับชาวประมงเวียดนามด้วย เขาระบุว่าไม่ว่าเหตุการณ์นี้จะเกิดที่ใด แต่การใช้อาวุธยิงชาวประมงที่ไม่มีอาวุธของทางการไทยนั้นเป็นเรื่องที่รับไม่ได้ และไม่มีข้ออ้างสำหรับการป้องกันตนเอง หรือเหตุผลอื่นๆ ขณะที่ พ.ต.อ.กฤตธาพล ยี่สาคร ผู้บังคับการตำรวจน้ำ กล่าวว่า เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นการป้องกันตนเองของเจ้าหน้าที่ไทย เพราะหลังจากเข้าไปตรวจสอบและจับกุมเรือประมงของเวียดนามที่รุกล้ำเข้ามาในน่านน้ำไทย กลับถูกเรือประมงเวียดนามลำดังกล่าวส่งวิทยุให้เรือสัญชาติเดียวกันที่หาปลาอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงเข้ามาช่วยเหลือล้อมเรือของตำรวจน้ำไว้ และพยายามใช้เรือพุ่งชนเรือตำรวจที่มีกำลังน้อยกว่า ทำให้ตำรวจน้ำ ต้องยิงปืนสกัด และปกป้องตัวเอง โดยไม่มีเจตนาที่จะสังหารเพียงแต่ยิงขู่ในระยะ 100 เมตร และเป็นการยิงบริเวณด้านหน้าเรือเท่านั้น

ที่มา : <http://www.voathai.com/content/thai-vietnam-fishing-boats/2968882.html>

สถานการณ์ที่ 3

ไทย-เวียดนามเจอคู่แข่งข้าวเขมรผงาดแย่งตลาดใหญ่ฟิลิปปินส์

เวียดนาม กับไทยไม่ได้เป็นเพียง 2 ประเทศที่เข้าร่วมการประมูลขายข้าวระบบจีทูจี หรือ รัฐบาลให้แก่รัฐบาลกับฟิลิปปินส์ แต่ปีนี้กัมพูชาได้เข้าเป็นฝ่ายที่ 3 อย่างเต็มตัวซึ่งจะทำให้ 2 ยักษ์ใหญ่ผู้ส่งออกข้าวของโลกลำบากมากยิ่งขึ้นในช่วงปีที่ตลาดข้าวปั่นป่วน และราคาไม่แน่นอนเช่นในขณะนี้สื่อของทางการเวียดนามรายงาน ปีนี้กระทรวงเกษตรฟิลิปปินส์ตั้งเป้าหมายนำเข้าข้าวราว 1 ล้านตันด้วยการซื้อขายแบบรัฐบาลต่อรัฐบาล (G-TO-G) คือไม่ผ่านคนกลาง ซึ่งก่อนหน้านี้ฟิลิปปินส์ประกาศนำเข้า 800,000 ตันแรก เพื่อรักษาเสถียรภาพด้านอาหารในประเทศ ซึ่งหมายถึงการรักษาระดับราคาในตลาดรวมทั้งมีเก็บในสต็อกตามปริมาณที่กำหนด ปีที่แล้ว เขตอู่ข้าวในภาคกลางของประเทศถูกไต้ฝุ่นให้แรงแท้งทำลายเสียหายยับเยิน ทำให้ฟิลิปปินส์ต้องเพิ่มการนำเข้าหลายแสนตันในช่วงปลายปีเพื่อสร้างความมั่นคงด้านเสบียงอาหาร ข้าว 800,000 ตัน รวมอยู่ในเป้าหมาย 1 ล้านตันสำหรับปีนี้ องค์การอาหารแห่งชาติฟิลิปปินส์ (National Food Authority Philippines) หรือ NFA กำลังจะออกข้อกำหนดกับรายละเอียดต่างๆ สำหรับการนำเข้า หลังจากทราบผลการเก็บเกี่ยวข้าวฤดูร้อนทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม NFA พิจารณาปรบยอดการนำเข้าข้าวกับอาหารชนิดอื่นๆ เป็นระยะตามสภาพความต้องการที่เป็นจริงในประเทศ หลายปีมานี้ ฟิลิปปินส์ได้กลายเป็นผู้นำเข้ารายใหญ่ที่สุดของโลกเพื่อให้เพียงพอเลี้ยงดู ประชากร 100 ล้านคน ในขณะที่พื้นที่ทำนาข้าวในประเทศมีจำกัด ปัจจุบัน ฟิลิปปินส์มีความตกลงเกี่ยวกับการซื้อข้าวกับรัฐบาลทั้ง 3 ประเทศคือ กัมพูชา ไทย และเวียดนาม และผู้ส่งออกจะต้องแข่งขันกันในด้านราคาซึ่งก็ปรากฏอย่างชัดเจนว่าข้าวของ กัมพูชาขายได้ราคาต่ำที่สุด เพราะต้นทุนการผลิตต่ำที่สุดในบรรดาคู่แข่ง กระทรวงเกษตรและพัฒนาชนบทเวียดนาม รายงานเมื่อเร็วๆ นี้ว่าเดือน ก.พ.ที่ผ่านมา เวียดนามส่งออกข้าวได้อีก 333,000 ตัน มูลค่า 154 ล้านดอลลาร์ ทำให้ปริมาณส่งออกสอขเดือนแรกของปีนี้เพิ่มขึ้นเป็น 702,000 ตัน รวมมูลค่า 330 ล้านดอลลาร์ ในเดือน ม.ค.ฟิลิปปินส์ซื้อข้าวจากเวียดนามเพิ่มขึ้น 8.8 เท่าตัวในเชิงปริมาณ และ 9.5 เท่าตัวในเชิงมูลค่า เทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2556 สำนักข่าวของทางการรายงานโดยไม่ได้ระบุตัวเลข แต่กล่าวว่า ฟิลิปปินส์ได้กลายเป็นตลาดข้าวใหญ่ที่สุดของเวียดนามในขณะนี้ โดยคิดเป็นประมาณ 53% ของการส่งออกทั้งหมด ไม่เพียงแต่กัมพูชากำลังทำชิงส่วนแบ่งตลาดข้าวฟิลิปปินส์เท่านั้น ปีนี้ยังสามารถเจาะทะลวงตลาดเกาหลี กับตลาดสหรัฐฯ ได้สำเร็จ เจ้าหน้าที่ของกัมพูชากล่าวว่า องค์การข้าวของรัฐบาลเพิ่งเซ็นความตกลงซื้อขายกับ

กลุ่มฮันวหา (Hanwha) ของเกาหลีเพื่อจำหน่ายข้าวที่ไม่ได้ระบุจำนวนให้ประเทศนั้น สถานการณ์เช่นนี้ทำให้ผู้ค้าเวียดนามในเขตที่ราบปากแม่น้ำโขงออก กว้านซื้อข้าวเปลือกราคาถูกจากกัมพูชาแบบซื้อขายข้ามพรมแดน รวมทั้งเล่นเรือทั้งขึ้น-ล่องตามระบบลำคลองที่เชื่อมต่อเขตแดน 2 ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวหอมคุณภาพดีที่ขายได้ราคาดี วีเอ็นเอกล่าว

กัมพูชาอยู่ระหว่างดำเนินแผนการส่งออกข้าวให้ได้อย่างน้อยปีละ 1 ล้านตัน ภายในปี 2563 และสามารถส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปีในช่วงไม่กี่ปีมานี้ เจ้าหน้าที่กัมพูชากล่าวว่า ปัจจุบันตลาดข้าวยุโรปเริ่มอิ่มตัวทำให้ต้องหันมามองตลาดใหญ่ใกล้ตัวซึ่ง หมายถึงอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

ที่มา : http://thailand.prd.go.th/1700/ewt/aseanthai/ewt_news.php?nid=2915&filename=index

สถานการณ์ที่ 4

เขมรฟ้องศาลโลก ร้อง UN ช่วย

กัมพูชา ลั่น ไม่เจรจา อ้างไทยรุกราน ขอความชัดเจนเรื่องเขตแดน 30 เม.ย. รายงานข่าวแจ้งว่า นายธานี ทองภักดี โฆษกกระทรวงต่างประเทศ กล่าวว่า กระทรวงการต่างประเทศกัมพูชา ประกาศผ่านทางเว็บไซต์ว่า ได้ยื่นคำร้องต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ หรือศาลโลก (ไอซีเจ) ที่กรุงเฮก เมืองหลวงประเทศเนเธอร์แลนด์ ให้ตีความคำพิพากษากรณีปราสาทพระวิหาร ปี 2505 เพื่อขอความชัดเจนในเรื่องเขตแดนนั้น ไทยทราบเรื่องนี้เป็นการภายในแล้ว พร้อมอ้างว่าถูกประเทศไทยรุกราน และยืนยันจะไม่เจรจาแบบทวิภาคีกับฝ่ายไทย

ทั้งนี้ อยู่ระหว่างรอให้ศาลโลกแจ้งเรื่องที่ฝ่ายกัมพูชายื่นร้องไปอย่าง เป็นทางการ โดยเรื่องนี้มาจากเหตุการณ์ที่กัมพูชาโจมตีไทยเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา แต่อาศัยเหตุการณ์ไทยปะทะเขมรเพื่อเป็นเป็นการปูทางนำเรื่องนี้กลับสู่การพิจารณาของศาลโลกอีกครั้ง ซึ่งกัมพูชาก็เคยให้ไทยแจ้งให้ทราบก่อนว่าหากการเจรจาในกรอบเจบีซีมีความล่าช้า กัมพูชาก็จะนำเรื่องนี้เข้าสู่ศาลโลกเพื่อให้มีการตีความคำวินิจฉัยเดิม

ดังนั้น ถ้าฝ่ายไทยได้รับแจ้งอย่างเป็นทางการจากศาลโลกแล้ว ก็จะนำคำร้องของฝ่ายกัมพูชามาศึกษาอย่างละเอียดต่อไป คาดว่าภายใน 1-2 วันนี้จะได้รับหนังสือชี้แจงดังกล่าว โดยที่ผ่านมาศาลโลกจะพิจารณาคำร้องก่อนว่าจะรับฟ้องหรือไม่ ใช้เวลาราว 3 สัปดาห์ หากประทับรับฟ้องแล้วจะใช้เวลาพิจารณาเอกสารอีกราว 1-2 ปี

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ในตอนนี้นั้นเห็นได้ชัดว่าทางฝ่ายกัมพูชาต้องการสร้างสถานการณ์ให้มีความรุนแรงจนเกิดเป็นสงครามเต็มรูปแบบ เพื่อดึงเรื่องไปยังที่ประชุมยูเอ็นเอสซี โดยต้องการให้มีการส่งกองกำลังสันติภาพเข้ามาในพื้นที่ หรือให้ประเทศที่ 3 เข้ามาแทรกแซง

ที่มา : <http://news.mthai.com/hot-news/politics-news/112111.html>

สถานการณ์ที่ 5

เวียดนามฟ้องศาลโลก กรณีพิพาททะเลจีนใต้

ก่อนหน้านี้ฟิลิปปินส์ได้ยื่นเรื่องข้อพิพาทดังกล่าวฟ้องต่อศาลอนุญาโตตุลาการ หรือว่าศาลโลก ล่าสุดเวียดนามยื่นฟ้องต่อศาลโลก ในกรณีเดียวกัน แม้ทางจีนจะพยายามเรียกร้องให้เวียดนามปฏิเสธการฟ้องร้องครั้งนี้ ขณะที่นักวิเคราะห์ด้านความมั่นคงมองว่า การฟ้องของเวียดนาม จะเพิ่มน้ำหนักให้กับฟิลิปปินส์ และเป็นทางออกที่ดีกว่า การใช้ความรุนแรง

เวียดนามยื่นฟ้องศาลอนุญาโตตุลาการ กรณีพิพาททะเลจีนใต้กับจีน ตามรอยฟิลิปปินส์ที่ยื่นฟ้องไปก่อนหน้านี้ จากปัญหาเดียวกัน โดยกระทรวงต่างประเทศของฟิลิปปินส์แถลงว่า เวียดนามกำลังช่วยทำให้สันติภาพเกิดขึ้นในทะเลจีนใต้ จากกรณีพิพาทกับจีน ด้วยการดำเนินรอยตามฟิลิปปินส์ในศาลอนุญาโตตุลาการ ซึ่งฟิลิปปินส์ได้ยื่นฟ้องไปเมื่อวันพฤหัสบดีที่ผ่านมา

ล่าสุดเวียดนามยื่นเรื่องพิพาทกับจีน เข้าสู่การพิจารณาของศาลอนุญาโตตุลาการแล้ว ซึ่งท่าทีของเวียดนามในเรื่องนี้ จะช่วยส่งเสริมหลักแห่งกฎหมาย และการแสวงหาสันติภาพ รวมทั้งการหาทางออกของปัญหาโดยไม่ใช้กำลังความรุนแรงในทะเลจีนใต้ บนพื้นที่ของกฎหมายระหว่างประเทศ แต่จีนได้เรียกร้องให้เวียดนาม เคารพอธิปไตย และปฏิเสธการฟ้องร้องต่อศาลอนุญาโตตุลาการ ย้อนกลับไปเมื่อเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา จีนส่งแท่นขุดเจาะน้ำมันขนาดใหญ่ เข้าใกล้ชายฝั่งเวียดนาม ในบริเวณหมู่เกาะพาราเซล ทำให้เกิดการประท้วงจีน ในเวียดนามไปทั่วประเทศ จนกระทั่งเวียดนามตัดสินใจยื่นฟ้องศาลอนุญาโตตุลาการตามรอยฟิลิปปินส์ ซึ่งนักวิเคราะห์ด้านความมั่นคงเชื่อว่า การฟ้องร้องครั้งนี้ของเวียดนาม จะช่วยเพิ่มน้ำหนัก ให้แก่การฟ้องร้องของฟิลิปปินส์ พื้นที่ข้อพิพาทดังกล่าว เต็มไปด้วยแหล่งพลังงาน ซึ่งจีนได้อ้างกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของพื้นที่ในทะเลจีนใต้ ขณะที่บรูไน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และไต้หวัน ต่างอ้างสิทธิการครอบครองพื้นที่นี้ด้วยเช่นกัน

ที่มา : <http://www.krobkruakao.com>

สถานการณ์ที่ 6

ลาวยกไทยดูถูกลาวที่สุดในโลก

เผยงานวิจัยเรื่อง"ความสัมพันธ์ไทย-ลาว ในสายตาคนลาว" ของสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนวจความคิดเห็นคนลาวที่มีต่อคนไทย ยันไทยเป็นมิตรที่ดี แต่ยังดูถูกคนลาวมากกว่าประเทศใดในโลก โดยเฉพาะดาราและสื่อมวลชน ลาวชี้เวียดนามเป็นมิตรที่ใกล้ชิดที่สุด ขนาดญี่ปุ่น ลาวยังมองเป็นมิตรมากกว่าไทย ระบุเพราะภาษาใกล้เคียงกัน ทำให้คนลาวเข้าใจคำพูดที่คนไทยว่ากระทบใจคนลาวเสมอ ทูตไทยในลาวชี้เพราะความสัมพันธ์ของไทยกับลาวมักจะอยู่ในระดับสูงกับต่ำกว่าเสมอ ลาวจึงมีความอ่อนไหวกับประเด็นดังกล่าวมาก

คนลาวร้อยละ 61 เห็นว่าไทยเคยทำสิ่งที่แสดงว่าเป็นมิตรที่ดีต่อลาว ซึ่งความเป็นมิตรของไทยที่เข้าตาชาวลาวมากที่สุด แสดงออกผ่านการช่วยเหลือด้านการศึกษา วิชาการ แต่เกินกว่าครึ่งก็เห็นว่าไทยเคยทำสิ่งที่ซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อลาว แต่ในภาพรวมเห็นพ้องต้องกันว่า ไทยยังเป็นมิตรมากกว่าศัตรู ด้านการสำรวจเรื่องทัศนคติการดูถูกคนจน โดยเปรียบเทียบกับชาติอื่นๆ เห็นว่าไทยเป็นประเทศที่ชอบดูถูกลาวมากที่สุด โดยการตอบแบบสอบถาม ตัวอย่างที่เป็นผู้นำระดับชาติ ผู้นำแขวง และนักศึกษาลาวในไทย เลี่ยงการตอบคำถามข้อนี้ ซึ่งกลุ่มที่คนลาวรู้สึกว่าจะแสดงพฤติกรรมดูถูกมากที่สุด คือ นักร้องดาราโทรทัศน์สูงที่สุดถึงร้อยละ 40 ตามมาด้วยสื่อมวลชนร้อยละ 27

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นอุทาหรณ์ให้กับรัฐบาลไทยทุกยุคทุกสมัยได้ ให้ระมัดระวังรอบคอบ ต้องให้เกียรติแก่ประเทศเพื่อนบ้านประเทศนี้ให้มาก อย่างนึ่งนอนใจ เพราะลำพังการพูดจาด้วยภาษาเดียวกันได้ ลาวคล้ายกับอยากร่วมมือแต่ก็มีความหวาดระแวง และที่น่ากังวลก็คือความคิดเชิงลบในกลุ่มผู้นำต่อความมั่นคงของประเทศ มีเพียงส่วนน้อยที่เชื่อว่าไทยเป็นมิตรช่วยเหลือ

ที่มา : (<http://www.oknation.net/blog/nhongkampangdin /2010/02/07>)

คำถามในสถานการณ์ที่ 1 - 6

1. จากบทความนี้ จงระบุปัญหาที่เกิดขึ้น

.....

.....

2. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับบทความนี้ เพราะเหตุใด

.....

.....

3. จงอธิบายสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาดังกล่าว พร้อมบอกเหตุผลประกอบ

.....

.....

4. ถ้านักเรียนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานักเรียนจะใช้วิธีการใดในการแก้ไขปัญหานี้ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

5. จากข้อ 2 หากเพื่อนมีความคิดเห็นที่แตกต่างจากนักเรียน นักเรียนคิดว่าเพื่อนจะมีความคิดเห็นต่อการแก้ปัญหาลักษณะใด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

6. ถ้ามีคนนำเสนอวิธีการแก้ปัญหที่ต่างกับนักเรียน นักเรียนจะยอมรับหรือไม่ยอมรับ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

แบบประเมินตนเองในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

รายวิชา/รหัส อาเซียนศึกษา ส 22204

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2558

คำชี้แจง 1. ให้นักเรียนพิจารณาข้อคำถามในแต่ละข้อให้เข้าใจแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติจริงของนักเรียน โดยประมาณค่าระดับการปฏิบัติ ดังนี้

4 หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ มีการปฏิบัติ มากกว่า 6 ครั้ง ภายใน 1 สัปดาห์

3 หมายถึง ปฏิบัติบ่อยครั้ง มีการปฏิบัติ 5 – 6 ครั้ง ภายใน 1 สัปดาห์

2 หมายถึง ปฏิบัติค่อนข้างบ่อย มีการปฏิบัติ 3 – 4 ครั้ง ภายใน 1 สัปดาห์

1 หมายถึง ปฏิบัตินานๆครั้ง มีการปฏิบัติ 1 – 2 ครั้ง ภายใน 1 สัปดาห์

0 หมายถึง ไม่ได้ปฏิบัติเลย ไม่เคยปฏิบัติเลย ภายใน 1 สัปดาห์

2. โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริง ข้อมูลนี้จะเป็นความลับและไม่มีผลต่อการเรียน

พฤติกรรมในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี	ระดับการปฏิบัติ				
	4	3	2	1	0
1. เมื่อนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน นักเรียนสามารถระบุประเด็นที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้					
2. เมื่อนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน นักเรียนจะทบทวนเพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงก่อน					
3. นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมาและ มีเหตุผลประกอบ					
4. นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกับเพื่อน พร้อมบอกเหตุผลประกอบ					
5. นักเรียนเลือกที่จะเข้าใจในความคิดของเพื่อนที่มีความคิดแตกต่างกัน ก่อนที่จะตัดสินใจแก้ปัญหาทุกครั้ง					
6. นักเรียนพยายามที่จะสื่อสารให้เพื่อนเข้าใจแนวคิดของตนเอง โดยไม่ โหม่ง้าวให้เพื่อนคล้อยตาม					
7. เมื่อเพื่อนแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง นักเรียนจะรับฟังและพิจารณาเหตุผลของเพื่อน					
8. ก่อนจะตัดสินใจแก้ปัญหา นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมที่สุด					
9. เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น นักเรียนพยายามหาข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น					
10. นักเรียนศึกษาสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยอาศัยข้อมูลที่เชื่อถือได้					
11. นักเรียนเลือกที่จะแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น โดยไม่ทำร้ายร่างกายหรือความรู้สึกของผู้อื่น					
12. วิธีการแก้ไขปัญหานั้นของนักเรียน เกิดขึ้นจากการยอมรับของเพื่อนทุกคน					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวรพีพัทธ์ชญาณ์ วงษ์ไสว
วัน/เดือน/ปีเกิด	12 เมษายน 2527
ภูมิลำเนา	2 หมู่ที่ 4 ตำบลดอนตะโก อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี 70000
ที่อยู่ปัจจุบัน	68 หมู่ที่ 6 ตำบลวังเย็น อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2545	มัธยมศึกษาตอนต้น - ตอนปลาย จาก โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2549	อักษรศาสตรบัณฑิต อ.บ. (สังคมศาสตร์การพัฒนา) คณะอักษรศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2553	ประกาศนียบัตรบัณฑิต (วิชาชีพครู) คณะครุศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2553 – 2557	รับราชการครู ตำแหน่งครูผู้ช่วยและ ครู คศ.1 จาก โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง จังหวัดกรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2558 – ปัจจุบัน	รับราชการครู ตำแหน่ง ครู คศ.1 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม